

Riksdagens protokoll

2010/11:66

Torsdagen den 3 mars

Kl. 12.00 – 19.31

Protokoll
2010/11:66

1 § Anmälan om kompletteringsval till försvarsutskottet och arbetsmarknadsutskottet

Tredje vice talmannen meddelade att Moderata samlingspartiets riksdagsgrupp på grund av uppkomna vakanser anmält Johan Johansson som suppleant i försvarsutskottet samt Marta Obminska och Lotta Olsson som suppleanter i arbetsmarknadsutskottet.

Tredje vice talmannen förklarade valda *från och med den 7 mars* till

suppleant i försvarsutskottet

Johan Johansson (M)

suppleanter i arbetsmarknadsutskottet

Marta Obminska (M)

Lotta Olsson (M)

2 § Anmälan om inkomna uppteckningar från EU-nämndssammanträden

Tredje vice talmannen anmälde att uppteckningar från följande EU-nämndssammanträden inkommit:

onsdagen den 27 oktober

onsdagen den 27 oktober

fredagen den 12 november

fredagen den 19 november

söndagen den 21 november

fredagen den 26 november

söndagen den 28 november

fredagen den 3 december

onsdagen den 8 december

fredagen den 10 december

onsdagen den 15 december

fredagen den 17 december

måndagen den 17 januari

*Fördjupad samverkan
inom forskning,
utbildning och
innovation – hållbar
energi*

3 § Fördjupad samverkan inom forskning, utbildning och innovation – hållbar energi

Föredrogs
utbildningsutskottets betänkande 2010/11:UbU13
Fördjupad samverkan inom forskning, utbildning och innovation – hållbar energi (prop. 2010/11:38).

Anf. 1 RICHARD JOMSHOF (SD):

Fru talman! I propositionen *Fördjupad samverkan inom forskning, utbildning och innovation – hållbar energi* föreslås att riksdagen ska bemyndiga regeringen att bland annat besluta om förvärv av aktier i Europabolaget KIC Innoenergy SE samt om kapitaltillskott till bolaget.

Syftet med detta är att uppnå en fördjupad europeisk samverkan inom området hållbar energi, vilket är till gagn såväl för Sverige som för Europa som helhet. Sverigedemokraterna anser att forskningsprojektet verkar lovande, och vi ställer oss i grunden positiva till propositionen. Det finns dock två saker som gör oss något tveksamma och där vi vill göra medskick till regeringen.

För det första: I propositionen talas om att det gemensamma Europabolaget KIC Innoenergy SE ska ”förvärva, avyttra, förvalta och utnyttja” bland annat ”patent, varumärken, licenser, tillstånd och andra immateriella rättigheter”. Det är med andra ord en smula osäkert eller otydligt huruvida de patent som kan tänkas komma av den gemensamt bedrivna forskningen kommer att komma de svenska deltagande institutionerna till del i den meningen att de kontrolleras av de svenska universiteten själva.

Med andra ord kan eventuellt en situation uppstå, exempelvis vid ett svenskt utträde ur EU, att den forskning på området smarta elnät och elektrisk energilagring som de svenska deltagarna ska ansvara för kan hamna utanför svensk kontroll trots att huvuddelen av denna forskning har ägt rum med svenska pengar och svensk forskningskompetens. Detta är ett problem. Sverigedemokraterna menar därför att vi på något sätt måste säkerställa att Sverige och svenska universitet får tillgång till patenträttigheter och liknande från den forskning vi själva bedriver.

För det andra: Utöver detta är det inte oproblemiskt att den svenska finansieringen av Europabolaget tas direkt från de befintliga anslagen till Uppsala universitet och KTH. Om jag nu tolkar det rätt betyder det i praktiken att universitetens löpande verksamhet blir lidande på grund av detta. Vi menar i stället att anslagen till dessa universitet bör justeras i samma grad som de belastas med utgifter för detta. Alternativt bör detta projekt finansieras genom en helt ny anslagspunkt.

Fru talman! Jag hoppas att regeringen tar till sig Sverigedemokraternas åsikter i frågan och tackar för ordet.

Anf. 2 YVONNE ANDERSSON (KD):

Fru talman! Vi ska besluta i Sveriges riksdag om en principiellt helt ny möjlighet för svenska universitet att få samverka ute i Europa. Det tycker jag är spännande, och det är ett historiskt genombrott för svenska universitet och högskolor att få denna möjlighet. Exemplet är Uppsala universitet och Kungliga Tekniska högskolan.

Jag vill redan inledningsvis i detta anförande, fru talman, bemöta Sverigedemokraternas farhågor att Sverige inte ska få tillbaka någonting av sitt insatta kapital. När det gäller den första frågan utgick Sverigedemokraterna från att vi ska utträda ur EU. Det gör inte alliansregeringen. Alliansregeringen utgår ifrån att vi är ett EU-land, och som sådant kommer denna fara inte att uppstå. Jag hoppas också innerligt att svenska folket inte lämnar en union man har investerat så mycket i.

När det gäller farhågorna att aktiekapitalet skulle förstöra eller inkräkta på den löpande verksamheten på Uppsala universitet och Kungliga Tekniska högskolan är också det en farhåga jag inte tror att vi behöver ha. Vi har tillräckliga medel i dag, och vi som har följt Riksrevisionens rapport vet att det finns mycket medel till forskning och utveckling som ännu inte är in-tecknade över huvud taget. Att de då kan finnas i ett sammanhang där vi får ett flöde av kunskaper och tänkande runt innovation tycker vi är riktigt bra.

Det beslut vi ska ta här i eftermiddag handlar alltså om att regeringen ska få rätt att besluta om att aktier får köpas in när det gäller KIC Innoenergy, ett EU-samarbete inom hållbar energi. Uppsala universitet och Kungliga Tekniska högskolan har blivit inbjudna att delta i detta samarbete, och vi vet inget om framtiden – kanske kan fler universitet bli inbjudna. Det visar bara på att vi har en hög kvalitet på kunskaper och möjligheter på dessa universitet.

KIC Innoenergy är ett exempel på en ny samarbetsform för näringsliv, lärosäten och institut som har etablerats genom Europeiska institutet för innovation och teknik. Plattformen som detta ger ska arbeta för att utveckla ett hållbart energisystem genom utveckling av nya kommersiella produkter och tjänster inom hållbar energi.

Är inte detta jättebra? Ibland har jag funderat på vad vi ska lyckas åstadkomma politiskt och som vi ska besluta om som vi från denna talarstol kan applådera och tycka är kalasbra. Kan vi inte enas om detta? Finns det några frågor som är mer angelägna än energifrågorna i dag? För att vi då ska kunna komma loss när det gäller vår kunskapsutveckling, innovationer och samarbetseffekter inom EU på detta område måste vi väl någon gång också vara glada och tacksamma för varje steg i rätt riktning och applådera dem.

De parter som deltar i detta samarbete ska bli delägare i Europabolaget. I villkoren ingår att Uppsala universitet och KTH, Kungliga Tekniska högskolan, ska köpa aktier i det nystartade bolaget och därigenom bidra med pengar. Detta har inte varit möjligt tidigare, utan regeringen måste förfoga över den friheten.

Prot. 2010/11:66

3 mars

*Fördjupad samverkan
inom forskning,
utbildning och
innovation – hållbar
energi*

När regeringen nu får ett ja från riksdagen, vilket jag hoppas att den får i dag, har man rätt att skjuta in detta kapital. Därmed blir man en samarbetsaktör när det gäller forsknings- och personalsamarbete mellan industri, offentlig verksamhet, forskningsinstitut och forskningshögskolor.

Detta är en ny principiell åtgärd och en ny möjlighet med en ny reform som gör att detta naturligtvis kan bli gångbart inom fler områden. Jag skulle också önska att vi bryter ny mark så att det finns möjligheter till samarbete enligt den här modellen inom fler områden där kunskap, innovation och forskningsaktörer får vara med och bidra.

Tillväxten, fru talman, i en alltmer globaliserad värld drivs mer och mer av kunskap. Därför måste vi bibehålla och utveckla vår kunskap i vår nation. Det är en kunskapsnation. Det är därigenom vi ska kunna utvecklas inom den globala marknaden. Då måste vi hela tiden ligga i framkant. Vi vet att samarbete inom kunskap, forskning och innovation är A och O för att vi ska nå så långt att vi når den tillväxtpotential som vi behöver.

Ökad kunskap är avgörande. Det kan inte sägas så mycket mer. Alliansregeringen har satsat oerhört mycket, 15 miljarder, i forskningsresurser de kommande åren. Regeringens satsning innebär att Alliansen satsar mer resurser på fyra år än socialdemokratiska regeringar gjorde på tolv år.

Vi är tacksamma för detta. Vi är tacksamma för de stora förändringar som alliansregeringen har måktat med att göra, har vågat göra, har haft modet att göra. Det här är banbrytande, och jag kommer med glädje att se fram emot nya projekt där vi kan ta ett steg och öka vår potential i framkanten av kunskapsutvecklingen. Det gäller området energi och flera angelägna områden inom kort. Då ska vi vara beredda från Sverige att stå till buds, finnas med och hela tiden skjuta fram våra positioner.

Därmed, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

I detta anförande instämde Margareta Pålsson och Michael Svensson (båda M) samt Annika Eclund (KD).

Anf. 3 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Fru talman! Vi har ingen avvikande åsikt i frågan. Vi tycker att det är ett jättebra projekt, och jag är övertygad om att ett utökat mellanstatligt samarbete kommer att gynna Sverige såväl som hela Europa. Det här är ett jätteviktigt område. I det här fallet talar man om att kanske kunna lösa energifrågan framgent, och det är klart att det är värt att satsa pengar på.

Jag står fast vid att jag tycker att det är problematiskt att patentfrågan inte är löst. Jag ställde en fråga i utbildningsutskottet nyligen och fick till svar att man inte vet hur det kommer att se ut. Det handlar inte bara om en framtid där Sverige kanske skulle få för sig att lämna EU. Ni vill inte göra det, men ingen vet hur framtiden ser ut. Det kan mycket väl bli så att något annat land väljer att göra det. Vi kan i dag se hur Europasamarbetet, eller åtminstone eurosamarbetet, har skakats lite grann i grundvalarna det senaste året. Ingen vet vad framtiden har att erbjuda.

Därför är vi kritiska till att man inte har försökt hitta en hållbar lösning på detta. Hur ser det ut? Hur ska vi lösa patentfrågan? Det kan mycket väl skapa konflikter i framtiden, det vet vi inte.

Som sagt är samarbetet i grunden jättebra, men varför inte söka reda ut alla detaljerna för att undvika att vi i framtiden hamnar i någon sorts konfliktsituation? Det kan mycket väl bli så.

Anf. 4 YVONNE ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! Först vill jag tacka för att det synes som att alla partier i riksdagen är överens om att det här är en bra satsning. Det är viktigt för oss, för vi går in i ett, som jag sade, banbrytande arbete där vi beträder nya vägar. Det är ett slags pionjärverksamhet helt enkelt.

Vad vi vet om pionjärverksamhet och om bolag som bildas är att alla överenskommelser inte kan vara gjorda i den minut som bolaget bildas. Genom att vi är med från början kan vi påverka hur det ska bli. Jag litar på att de länder som kommer att vara med i arbetet med Europabolaget hittar lösningar. Där träffas det hela tiden överenskommelser.

Vi är inbjudna med två universitet i vårt lilla land att vara med i detta viktiga arbete och ha en påverkan på hur vi utvecklar patenteringsförfarandet och andra delar som inte heller är klara. Det är viktigt att vi är med, att vi sätter ned foten, att vi tillåter dem att vara med, gå in med aktiekapital och bli medarbetare som tillsammans arbetar fram regler, riktlinjer och principer för bolagets utveckling.

Anf. 5 RICHARD JOMSHOF (SD) replik:

Fru talman! Att vi kommer att stödja förslaget beror på att vi tror att man mycket väl kan hitta en lösning, vilket jag personligen tror att man gör. Jag menar bara att det hade underlättat om man på förhand hade haft någon aning om hur patentfrågan ska se ut.

I övrigt har jag inga avvikande åsikter i frågan, utan jag välkomnar förslaget. Jag tror att det kommer att bli bra, och jag hoppas att det löser sig både vad gäller patentfrågan och vad gäller ekonomin. Jag anser att det möjligtvis bör vara en anslagspost så att man slipper ta pengarna från redan existerande medel, men det är ändå förhållandevis små saker i sammanhanget.

Som sagt välkomnar jag samarbetet och initiativet. Jag tror att vi alla kommer att tjäna på det.

Anf. 6 YVONNE ANDERSSON (KD) replik:

Fru talman! Jag ska klargöra två saker. När ett universitet blir inbjudet att delta i ett sådant här arbete kommer de medel som i dag ges till forskarna att kunna användas för deras forskning gentemot andra länder. Här finns det ett omlopp, och ifall det blir problem kommer vi säkert att kunna lösa dem.

När det gäller patentering får vi komma ihåg att det i dag inom EU finns ett långt framskridet arbete för att Europaländerna ska hitta gemensamma patenteringsmodeller. Det arbetet har inte rots i land riktigt än. Civilutskottet har haft ett antal ärenden under föregående fyraårsperiod. Vi har följt EU:s arbete med det här. Det ligger vid sidan om. När överenskommelsen träffats mellan EU-länderna om hur vi ska hantera Euro-

papatent visavi USA-patent kommer vi naturligtvis att följa det. Jag ser inte heller det som ett särskilt stort problem utan tror att det löses.

Anf. 7 THOMAS STRAND (S):

Fru talman! Utbildning, utbildning och utbildning – det var Tony Blairs tre huvudprioriteringar för en ny labourregering i England. Mona Sahlin har upprepat dessa tre ord i denna kammare under förra mandatperioden som signum för Socialdemokraternas prioriteringar i den politiska sfären.

Jag skulle vilja i all ödmjukhet komplettera dessa tre prioriteringar med ytterligare sex prioriteringar: forskning, forskning och forskning samt innovation, innovation och innovation, den så kallade kunskapstriangeln: utbildning, forskning och innovation.

Sverige ska vara ledande nation när det gäller just utbildning, forskning och innovation. Det är vi överens om i Sveriges riksdag. Det är en viktig prioritering. Hela vårt utbildningssystem ska genomsyras av den här kunskapstriangeln, från förskolenivå med rätt inriktning på rätt sätt genom hela systemet upp på högskola och universitet.

Sverige ska konkurrera just med kunskap och kompetens, inte med låga löner, inte acceptera en låglönemarknad som växer fram i Sverige.

Vi socialdemokrater bejakar därför den proposition som regeringen har presenterat och som vi i dag debatterar. Nu kunde inte Yvonne Andersson hålla sig från att kritisera oss socialdemokrater för våra brister.

I dag diskuterar vi forskning och samverkan i ett europeiskt perspektiv. Vi har ingen annan uppfattning utan tycker att det är ett bra initiativ, och vi stöder det. Utskottet har gett några perspektiv på varför det är viktigt att stödja den här propositionen och stödja samarbetet i ett europeiskt perspektiv.

För det första stärker det den svenska positionen i ett europeiskt perspektiv. För det andra stärker det samarbetet i EU. För det tredje stärker det lärosätenas ställning i ett europeiskt perspektiv. För det fjärde kan man säga att förslaget som vi nu diskuterar stärker även företag, och det är bra. För det femte skapar det innovationer och leder till nya jobb. Man skulle kunna lägga till ett sjätte perspektiv. Det är att det också stöder en samverkan mellan företag, akademi och stat.

Vi har kritiserat den borgerliga regeringen för att de lade ned branschprogrammen, för branschprogrammets idé var just samverkan mellan akademi, stat och företag. Därför är vi glada för att den borgerliga regeringen nu bejakar och kommer med förslag som handlar om en samverkan mellan företag, akademi och stat. Yvonne Andersson efterlyste fler initiativ, och jag hoppas att den borgerliga regeringen kommer med fler initiativ.

Vi har sagt att om vi kommer tillbaka till makten, som vi hoppas att vi gör 2014, är en prioriterad fråga att stärka samverkan mellan företag, akademi och stat. Därför säger vi socialdemokrater ja till propositionen och yrkar bifall till betänkandets förslag till beslut.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

Föredrogs

konstitutionsutskottets betänkande 2010/11:KU14
En reformerad budgetlag (prop. 2010/11:40).

*En reformerad
budgetlag*

Anf. 8 ULLA ANDERSSON (V):

Fru talman! Jag vill börja med att yrka bifall till vår reservation.

Alla regeringar har goda skäl att etablera finanspolitiska ramverk som styrmedel i budgetprocessen, men alla delar i ett finanspolitiskt ramverk behöver och bör dock inte lagregleras.

Budgetlagen kan ge intrycket av att mest handla om budgettekniska frågor utan väsentligt politiskt håll. Sanningen är snarare den motsatta. Budgetlagen måste ses i ett politiskt sammanhang för att bli begriplig.

Det finans- och penningpolitiska ramverket avser att begränsa regeringens och riksdagens handlingsfrihet i ekonomiska frågor. Normpolitikens inträde i de västerländska ekonomierna tog fart under 1980-talet. Denna politik kan i mångt och mycket ses som en reaktion på den keynesianska ekonomiska politik som alltsedan 30-talet djupa ekonomiska kris har präglat politiken i de flesta utvecklade ekonomier.

Det finns framför allt två officiella och ett uttalat motiv till normpolitiken. Det mer uttalade motivet är att genom olika budgetrestriktioner minska storleken på den offentliga sektorn och i förlängningen öka den privata konsumtionen. Denna ambition förefaller ha haft avsedd effekt.

I Sverige, vars politik sedan början av 90-talet hör till de mest normstyrda, har den offentliga konsumtionen, det vill säga din och min välfärd, i fasta priser ökat med 21 procent mellan 1990 och 2010, medan den privata konsumtionen har ökat med 42 procent under samma tidsperiod. Offentliga välfärdsambitioner har hållits tillbaka. Det är därför vi ser större förskolegrupper, större klasstorlekar, mindre personal i äldreomsorgen och färre anställda i sjukvården. Samtidigt har stora skattesänkningar genomförts. Den offentliga sektorn som andel av bnp har trendmässigt minskat och inkomstskillnaderna kraftigt ökat. Klassamhället biter sig allt djupare fast i det svenska samhället. Eller som Tapio Salonen sade häromdagen: Sverige är tyvärr inte annorlunda än de andra västerländska länderna längre. Vi kan också se att inkomstskillnaderna och klassklyftorna är lika djupa i Sverige i dag som de var efter andra världskriget.

Ett av de klart uttalade argumenten för övergången till en mer normbaserad ekonomisk politik baseras på uppfattningen att finans- och penningpolitiken på lång sikt inte kan påverka vare sig den långsiktiga sysselsättningen eller arbetslöshetsnivån. Den förfäktas numera främst av svenska borgerliga ekonomer och debattörer. Det är lätt att konstatera att teorin är felaktig. Ekonomier drabbas regelbundet av mindre eller större störningar och konjunkturvariationer. En expansiv finans- och penningpolitik som stimulerar ekonomin kan i ett sådant skede leda till att färre personer slås ut från arbetsmarknaden. Därmed kommer fler personer att ha arbete på längre sikt och kan alltså bidra till en varaktigt högre sysselsättning och bnp och följaktligen också till starkare offentliga finanser på sikt.

Det vanligaste argumentet för strikta finanspolitiska ramverk är att politiker i dagens moderna politiska system i allmänhet tenderar att värdera kortsiktiga intressen tyngre än långsiktiga hänsynstaganden, vilket antas leda till en sämre budgetdisciplin och därmed för stora offentliga underskott. Sjäklart kan det ligga en hel del i det. Men den senaste tidens ekonomiska kriser har inte haft svaga offentliga finanser som huvudsaklig orsak till de uppkomna kriserna. Samtliga kriser har resulterat i problem med de offentliga finanserna, men dessa problem är en följd av de ekonomiska kriserna och inte deras orsak.

Samtidigt är det så att länder med starka offentliga finanser, i synnerhet små exportberoende länder som Sverige, står sig starkare när en ekonomisk kris inträffar. Det finns således goda skäl för finanspolitiska ramverk som främjar budgetdisciplin och starka offentliga finanser. De relevanta frågorna är snarare hur dessa ska utformas och huruvida de, och i så fall vilka, ska lagstiftas i en särskild budgetlag samt om de står i proportion till de inskränkningar av de folkvaldas handlingsfrihet som dessa de facto utgör.

Alla regeringar har, som jag sade, goda skäl att etablera finanspolitiska ramverk som styrmedel i budgetprocessen, men de bör inte lagregleras. Budgetlagen bör utgöra en avvägning mellan å ena sidan tydlighet och fastighet och å andra sidan flexibilitet och handlingsfrihet. Den sistnämnda aspekten är viktig, inte minst utifrån demokratiska överväganden, eftersom det inte är rimligt att varje ny regering med skiftande politisk färg ska tvingas att revidera budgetlagen för att kunna få riksdagens godkännande för sin politik och sina riktlinjer för den ekonomiska politiken.

Vänsterpartiets principiella syn är därför att man bör visa stor försiktighet med vad som ska regleras i budgetlagen. Huvudprincipen bör vara att regeringen i samband med budgetpropositionen och den ekonomiska vårpropositionen lägger fram sitt förslag till finanspolitiska ramverk och riktlinjerna för den ekonomiska politiken och begär stöd för dessa genom riksdagsbeslut snarare än att de ska regleras i en budgetlag.

Fru talman! Utgiftstaken sätter en övre gräns för de statliga utgifterna tre år framåt. Jag tror att det är få i hela världen som kan bestämma vilka utgifter vi ska ha om tre år, vare sig vi som individer, hushåll, företag eller samhällen i stort. Det är extra problematiskt med utgiftstaken eftersom det inte finns något golv för statens inkomster. Systemet har därmed en tydlig ideologisk slagsida. För att det ska bli begripligt för andra än nördar som jag kan man säga att hur mycket mer inkomster vi än får i Sverige som inte är planerade får vi inte använda dem till en bättre välfärd – fler anställda i förskolan, fler lärare i skolan eller fler anställda i äldreomsorgen – utan de får enbart användas till skattesänkningar eller avbetalningar på statsskulden.

En annan svaghet med de treåriga utgiftstaken är just, som jag tidigare tog upp, svårigheterna att prognostisera statens utgifter, för en stor del av utgifterna är ju konjunktur känsliga. När ekonomin går in i en kraftig lågkonjunktur ökar utgifterna för bland annat arbetslöshetsersättning. Det kan då hända att utgiftstaken blir hotade och att man saknar förmågan att motverka lågkonjunkturen med en aktiv arbetsmarknadspolitik. Därför menar vi att det är oklokt att sätta ett tak för statsbudgetens

utgifter tre år i förväg och synnerligen olämpligt att det ska bli ett tvång i budgetlagen.

Vi i Vänsterpartiet stödde initialt överskottsmålet, eftersom vi menade att det var angeläget att få ned de offentliga skuldkvoterna till rimliga nivåer efter den skulduppbyggnad som skedde i samband med 90-talskrisen. Detta mål är sedan länge uppnått. SEB har nyligen konstaterat att regeringen inte har stöd i vare sig empiri eller forskning för att minska statsskulden ytterligare utan snarare bör göra tvärtom.

Finansdepartementets långsiktsskalkyler visar att den offentliga sektorns finansiella sparande går med löpande överskott fram till år 2099 och då uppgår till hela 5 procent av bnp. Därmed faller också hela motivet för att vi måste ha överskott nu för att kunna ha underskott sedan. Med andra ord har vi råd att ta hand om den åldrande befolkningen framöver redan med de intäkter som vi prognostiserar i dag.

Vi anser att ett mål för den offentliga sektorns finansiella sparande bör ingå i ett finanspolitiskt ramverk. Ett saldomål för de offentliga finanserna beaktar, till skillnad från systemet med utgiftstaken, dels hela den offentliga sektorn, dels både inkomster och utgifter. Ett mål för det finansiella sparandet fungerar därmed som ett centralt styrinstrument i budgetpolitiken och utgör ett ankare för finanspolitiken i ett medelfristigt perspektiv och bidrar därmed till att stärka förtroendet för de offentliga finansernas långsiktiga hållbarhet.

Att göra som i dag och låta en stor andel människor gå ut i arbetslöshet trots att vi har stora överskott i de offentliga finanserna är ekonomiskt oförsvarbart. Varför ska vi spara på de unga i dag som inte ens går igenom skolan med fullständiga betyg? Varför ska vi låta äldre ligga i korridorerna? Varför ska vi hoppa över operationer som behöver utföras? Vi har ju råd att ta itu med dessa problem.

I framtiden räknar man med att var och en av oss ska vara mycket rikare. Man räknar med en stor privat konsumtionsökning men en väldigt låg offentlig konsumtion. Det är detta överskottsmålet handlar om.

Fru talman! Ett annat problem är att i nuvarande budgetlag ska finansiering av investeringar i väg och järnväg ske genom att staten tar upp kostnaden för investeringen som en direktavskrivning, vilket är ett ovanligt förfaringssätt jämfört med vad som är brukligt i kommuner, lands- ting, organisationer och företag. Det är få som kan köpa ett hus och betala kontant. Det är få företag som investerar i en stor maskin och betalar den kontant. Nej, vi gör avbetalningar efter hur lång livslängd den investering vi gjort har. Så gör dock inte staten.

Det är beklagligt att regeringen inte tar tillfället i akt och ändrar på detta omoderna och lite förvrängda sätt att se på en investering.

Det finns en rad problem i synsättet att investeringar ska anslagsfinansieras. Det finns en risk för att projekt dras ut tidsmässigt och ökar totalkostnaden. Hus, vägar, spår och fabriker är tydliga investeringar. Investeringar skiljer sig från konsumtionsvaror eftersom de sistnämnda inte kan konsumeras under en längre tid. Vi är få som tar ett banklån för att köpa mat, men vi är ganska många som tar ett banklån för att köpa hus.

Anslagsfinansiering av vägar och järnvägar innebär att man påför alla kostnader på dagens generation fast det är uppenbart att ett hus eller en järnvägssträcka kan användas av många generationer framöver.

Vill man ha en rättvis fördelning av kostnader, och det brukar många säga att de står bakom, ska dagens generation betala för allt som konsumeras i dag, medan det som konsumeras under en längre tid, det vill säga en investering, ska delas upp under en längre amorteringstid. Vi betalar den sträcka av järnvägen vi använder i dag och låter kommande generation betala den sträcka de använder av järnvägen. Då får vi kanske en järnväg som både kan gå i tid och vara ett effektivt medel i klimatarbetet. De senaste vintrarnas alla problem borde visa att det behövs en förändring i synen på investeringar i järnväg och underhåll.

Dagens budgetlag blir en hämsko i miljö- och klimatarbetet. I en tid när vi har behov av att genomföra stora satsningar på nya spår och hållbara transporter hindras staten från att agera miljöinriktat på grund av budgetlagens skrivningar. Det krävs ett ändrat tankesätt när det gäller vad som är en investering för framtiden.

Vi anser att man som regel lånar till en investering. Det är ett system som används av företag, kommuner, landsting, bostadsrättsföreningar med flera. Så gott som alla utom staten delar upp sin budget i en driftsdel och en investeringsdel. Även hushåll och företag agerar så i praktiken.

Vi ser i det statliga ägandet en möjlighet till en strategisk näringspolitik som i dag lyser totalt med sin frånvaro. Vi ser det statliga ägandet som viktiga och långsiktiga samhällsinvesteringar. Vänsterpartiet menar därför att det statliga ägandet i likhet med investeringar i infrastruktur ska ingå i en särskild investeringsbudget. Vid förvärv av aktier eller andelar i ett företag och annat tillskott av kapital ska därför finansiering genom lån utgöra huvudprincip.

Anf. 9 LARS ELINDERSON (M):

Fru talman! Det finns omfattande internationell forskning som visar att sättet att fatta beslut också påverkar beslutens innehåll och förutsättningarna för att genomföra besluten. Om det inte finns regler med tydliga och långsiktiga mål tenderar till exempel kortsiktiga hänsynstaganden och lösningar på problem systematiskt prioriteras framför mer långsiktiga beslut.

Osäkerhet – som inte minst gäller inom politiken – medför enligt den samfälliga forskningen en stor risk för onda cirklar av kortsiktiga och motverkande åtgärder som i det långa perspektivet skapar nya och större bekymmer i framtiden.

Det räcker med att titta på vår efterkrigshistoria för att konstatera att de kortsiktiga målen i alltför hög utsträckning inte bara i Sverige har präglat en politik som har fått långsiktiga konsekvenser som påverkar oss i dag.

Det tydligaste och mest kända exemplet för den ekonomiska politiken är det så kallade tidsinkonsistensproblemet. Det yttrar sig bland annat i att man i dåliga tider hellre lånar för att lösa ekonomiska underskott i stället för att spara i goda tider för att ha större handlingsfrihet när tiderna blir sämre eller för att genomföra strukturella reformer om det är problemet i botten.

Ett annat exempel är att det ofta är mer lockande att öka inkomsterna genom att till exempel höja skatter eller andra intäkter, eller när det gäller företag höja sina priser, i stället för att ha en kontinuerlig kontroll av hur kostnaderna utvecklas i verksamheten.

Den politik som vi ska hantera präglas också av andra osäkerheter än svårigheten att bedöma framtiden och prioritera mellan det korta och långa perspektivet. Exempel på sådana är oklara majoritetsförhållanden, konflikter mellan särintressen och allmänintressen och liknande problem som i forskningslitteraturen brukar beskrivas i termer som intressekonflikter, aggregering av preferenser, principal agent-problem med mera.

Politikens metod att hantera den här typen av komplikationer är normer och institutioner. Vi har här hört reservanterna i utskottet tala mer för den långsiktiga trovärdigheten i normer än i de institutioner som vi har byggt upp för att klara av att möta den här typen av konflikter.

Innebörden av en norm är att man avstår från en del av sin handlingsfrihet i det korta perspektivet till förmån för vad som är rationellt i en vidare mening eller i ett längre tidsperspektiv. Institutioner kan ses som mer formaliserade normer. Det finns en omfattande internationell forskning, inte minst inom ekonomiforskningen, som visar normernas och institutionernas betydelse för samhällsutvecklingen i stort.

Det här betänkandet gäller den viktigaste av de institutioner vi har för finanspolitiken, nämligen budgetlagen och det finanspolitiska ramverket.

De reformer av det finanspolitiska ramverket som genomfördes i mitten och slutet av 1990-talet, och som sedan har vidareutvecklats, har i olika avseenden byggt på en systematisk genomgång av svenska och internationella erfarenheter. Det svenska ramverket är i flera hänseenden mer långtgående än vad som gäller i de flesta andra länder. Bland annat är det till viss del reglerat i regeringsformen, som är en av våra grundlagar.

Under den senaste finanskrisen fick vi en tydlig bekräftelse på att vårt ramverk har fungerat. Det har både medfört starka statsfinanser och skapat trovärdighet för den ekonomiska politiken.

I en globaliserad ekonomi är inte minst det senare viktigt för den ekonomiska utvecklingen. Därför är det en bra signal att enigheten är så stor i utskottet och, förmodar jag, i kammarens beslut i frågan.

Även om budgetprocessen och det finanspolitiska regelverket har genomgått stora förändringar under de senaste 10–15 åren har de befunnit sig i mer eller mindre kontinuerlig omvandling under mer än två decennier. I 1988 års kompletteringsproposition annonserades en större myndighetsreform som innebar en modernisering av det ekonomiska administrativa regelverket för statliga myndigheter. Reformen, som var genomförd 1993, innebar att myndigheterna fick en finansiell ram för sin verksamhet och stor frihet att utforma verksamheten vad gäller bemanning, lokaler, teknisk utrustning och så vidare. Samtidigt försågs varje myndighet med tydliga resultatmål i stället för den detaljreglering av verksamheten som gällde tidigare. Reformen innebar också en övergång till redovisning enligt bokföringsmässiga principer. Även betalningssystemet moderniserades i och med att varje myndighet fick ett räntebärande konto i Riksgälden som fick ansvaret för statens koncernkontosystem och upplåningen.

Några år senare följdes myndighetsreformen upp, och de större myndigheterna ålades att löpande genomföra en internrevision av sin verksamhet. Denna samordnas numera av Ekonomistyrningsverket.

År 1994 beslutades om en förändring av riksdagens budgetprocess som bland annat innebar en beslutsordning där riksdagen först röstar om

budgetens omslutning nedbruten på utgiftsområden och därefter om detaljerna på anslagsnivå, en indelning av budgeten i 27 utgiftsområden, övergång till kalenderår, en konsekvent tillämpning av top down-ansatsen i budgeten – det vill säga att riksdag och regering fastställer ramar för verksamheten och detaljerar den allt finare ju längre ned i organisationen man kommer – ett treårigt nominellt utgiftstak, bruttobudgetering som princip, en årlig redovisning av skatteutgifter, avskaffande av förslagsanslag, en budgeteringsmarginal för oförutsedda utgifter, månatlig budgetuppföljning och förstärkt prognosverksamhet. Samtliga dessa åtgärder syftar till att skapa tydlighet och klarhet om målen och inriktningen på finanspolitiken, transparens och överblickbarhet när det gäller vilka regler som gäller samt trovärdighet för att de också kan genomföras.

Det är inte som påstås i reservationen, att regelverket reglerar innehållet i budgeten, utan det är formerna.

Den nuvarande budgetlagen antogs 1996 och byggde på myndighetsreformen och de förändringar av budgetprocessen som genomförts. Huvudsyftena med lagen var att ge en sammanhållen och tydlig reglering på finansmaktens område samt att stärka budgetdisciplinen. Budgetlagen är ett komplement till bestämmelserna om riksdagens och regeringens skyldigheter och befogenheter på finansmaktens område i regeringsformen och riksdagsordningen. Förslaget till ny lag har anpassats till de förändringar i regeringsformen som trädde i kraft vid årsskiftet. Förslaget innebär i hög utsträckning en kodifiering av de erfarenheter som tillämpningen av 1996 års lag gett. Sedan lagen infördes har riksdagen fastställt två övergripande och fleråriga budgetpolitiska mål som införlivats i lagen. Det är dels ett saldorelaterat mål – överskottsmålet – dels utgiftstaket. Det saldorelaterade målet innebär att den offentliga sektorns finansiella sparande ska uppgå till en viss nivå av bruttonationalprodukten i genomsnitt över en konjunkturcykel.

Budgetlagen reglerar i första hand regeringens skyldigheter och befogenheter på finansmaktens område. Lagen innehåller bestämmelser om statsbudgetens avgränsning. Budgeten ska i princip omfatta alla statens inkomster och utgifter och andra betalningar som påverkar statens lånebehov. Budgetlagen föreskriver också att statens inkomster och utgifter ska budgeteras och redovisas brutto. Bestämmelserna om bruttoredovisning har förtydligats, anslagstyperna har anpassats till den praktiska tillämpningen och reglerna för anslagssparande och anslagskredit har förtydligats. Vissa förenklingar har gjorts när det gäller regeringens befogenheter att avyttra egendom, och bestämmelserna för statliga garantier har anpassats till de regler som gäller för statliga lån. Dessutom innehåller lagen bestämmelser om effektivitet och resultat samt om finansiering av investeringar.

Av lagen framgår dessutom att regeringen varje år ska lämna en årsredovisning för staten till riksdagen som ska innehålla en resultaträkning, en balansräkning och en finansieringsanalys samt en redovisning av det slutliga utfallet på statsbudgetens inkomstitlar och anslag. Lagen om statens upplåning och skuldförvaltning har införlivats i budgetlagen.

Fru talman! Jag yrkar bifall till förslaget i konstitutionsutskottets betänkande.

Anf. 10 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Det är trevligt att debattera med Lars Elinderson igen; det är ett tag sedan sist.

Jag börjar med att konstatera två saker. Det är ju inte missköta offentliga finanser som har orsakat de senaste kriserna i Sverige, utan avregleringar av finansmarknaden på 90-talet då finansmarknaden inte tog det ansvar man hade fått – ett ansvar som man egentligen inte borde ha och som Lars Elindersons parti har tyckt borde ha utvidgats ännu mer. Man har yrkat på ytterligare avregleringar varje gång frågan har varit uppe.

Vi kan också konstatera att det finns en bred samsyn om att det är viktigt att ha starka offentliga finanser.

I sitt anförande problematiserar Lars Elinderson hur demokratin kan påverka den ekonomiska politiken. Jag tror att Elinderson använde en tredjedel av sin talartid till det. Hur väljarna ska kunna påverka den ekonomiska politiken är alltså ett problem i Lars Elindersons värld.

Väljarna tror att vi alla vill ha en stark gemensam välfärd. Vi vet att det är den generella välfärden som har byggt det här landet starkt. Nu har vi en normpolitik som är lagfäst och som ska lagfästas i ännu större utsträckning som faktiskt syftar till att hålla nere den gemensamma offentliga konsumtionen och öka den privata konsumtionen. Vi ser att det slår igenom på område efter område. Förskolegrupperna växer. Kommunals rapport i går visade att det är 35 000 färre anställda i välfärden. SCB:s siffror som kom i dag visar att de 10 procenten rikaste har fått en inkomstökning på 20 procent, medan de 10 procenten fattigaste har fått en negativ inkomstutveckling. Det är effekten av den hårda normstyrningen av politiken och den alltmer lagreglerade politiken.

Anf. 11 LARS ELINDERSON (M) replik:

Fru talman! Jag tycker också att det är trevligt att träffas igen. Det får mig att känna mig hemma. Under den förra mandatperioden diskuterade vi ofta gemensamma frågor och frågor där vi hade olika uppfattning.

Jag kan delvis hålla med om att det inte var de missköta offentliga finanserna, i synnerhet inte Sveriges, som orsakade finanskrisen. Vi behöver inte gå så långt tillbaka i historien för att finna att missköta offentliga finanser skapade en bubbla på finansmarknaden vilket skapade en finanskris hos oss.

Vi kan konstatera att missköta statliga offentliga finanser förvärrade krisen i de länder som inte hade tydliga och klara regelverk som hade förmågan att minska risken för finansiella bubblor och minska osäkerheten i marknadens bedömning av förutsättningarna för de offentliga finansiella åtgärderna att genomföras och lyckas.

Jag vill också motsäga påståendet att det är innehållet i budgeten som påverkas av regelverket. Det är sättet att fatta beslut och skyldigheterna för regeringen att återkomma till riksdagen när man inte kan leva upp till det som man har angett i sin budget som tvingar fram överväganden och prioriteringar och som därmed också ökar säkerheten – omvärldens bedömning av möjligheten att genomföra de politiska besluten. Om man inte har sådana tydliga regelverk ökar det risken bland annat för en framtida finansiell kris.

Informella normer är viktiga. Men om man bara bygger upp regelverket på en normgivning skapar man osäkerhet, och det är det minsta vi vill ha i fråga om statsfinanserna.

Anf. 12 ULLA ANDERSSON (V) replik:

Fru talman! Jag kan konstatera att det inte var misskötta offentliga finanser som föranledde den förra krisen heller, utan det var en mycket dåligt skött avreglering av finans- och valutamarknaderna som ledde till att den svenska finanssektorn fick tillgång till mycket kapital att placera i olika fastigheter och så vidare.

Vi kan också se att Irland hade en mycket bra ekonomi före denna kris, men de valde att gå in och garantera bankernas förluster, vilket man kan tycka ganska mycket om.

När det gäller resultatet av den politik som vi har fört i 20 år kan vi se att vi har en genomsnittlig arbetslöshet på 8 procent sedan 90-talets början. Jag skulle vilja säga att det är en katastrof och borde föranleda en och annan eftertanke. Det måste vara något fel i systemet. Det är många människoliv och många människors resurser och förmåga som inte har tagits till vara. Dessutom straffar ni dessa människor ekonomiskt med en kraftigt försämrade a-kassa.

Vi ser att den offentliga sektorns andel av bnp under denna period trendmässigt har minskat och att den privata konsumtionen i stället har ökat. När den privata konsumtionen ökar ökar också inkomstskillnaderna, vilket är mycket tydligt i Statistiska centralbyråns siffror genom dessa årtionden. Jag tycker att det är ett mycket dåligt och skräckinjagande resultat att vi har lika stora inkomstskillnader i dag som vi hade när vi började bygga välfärdssamhället efter andra världskriget. Jag tycker att det är oroväckande och inte värdigt ett välfärdssamhälle. Vi lämnar många människor efter, och så borde det faktiskt inte få vara.

Jag menar att det finns ett stort problem med denna normpolitik. Jag menar att väljarnas vilja till politisk förändring måste få genomslag i den ekonomiska politiken i större utsträckning än vad den faktiskt har fått under dessa 20 år.

Anf. 13 LARS ELINDERSON (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att det finns en dualism i Ulla Anderssons resonemang. Först och främst prisade hon de regler som främjar budgetdisciplin och starka offentliga finanser. Det var, som jag uppfattade det, ett av huvudbudskapen i hennes anförande. Samtidigt säger hon att detta regelverk minskar möjligheterna att vara mer utåtriktad och satsa mer pengar på viktiga sociala reformer. Där har vi den grundläggande konflikten. Om vi ska ha en öppenhet kring budgetreglerna som innebär att vi får en osäkerhet kring hur resurserna används skapar det också större risk för att vi föröder våra offentliga finanser och inte främjar budgetdisciplin.

Under de år som jag har suttit i riksdagen, sedan 1998, har Socialdemokraterna i vissa sammanhang när de har varit i opposition och Vänsterpartiet nästan alltid föreslagit mer expansiva budgetar än vad övriga partier har föreslagit, inte minst allianspartierna. Regelverket har inte förhindrat möjligheten att ge budgeten ett mer expansivt innehåll. Det är inte det som vi diskuterar, utan det är formerna för budgeten och att

skapa regler för budgeten som innebär en stabilitet och en tilltro till förmågan att genomföra den. Om man sedan vill vara mer expansiv och använda pengarna på ett annat sätt finns det alltid en möjlighet till det för det parti som inte vill ta ett statsfinansiellt ansvar.

Prot. 2010/11:66
3 mars

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

5 § Offentlig förvaltning

Offentlig förvaltning

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2010/11:KU23
Offentlig förvaltning.

Anf. 14 PETER HULTQVIST (S):

Fru talman! KU:s betänkande 23 *Offentlig förvaltning* berör sådant som telefonkösystem hos myndigheter, medborgarnas relation till myndigheter, länsstyrelsernas ärendehantering, samverkan mellan myndigheter, opinionsbildande myndigheter, myndighetsutövning, e-förvaltning, e-legitimation, hbt-kompetens hos offentligt anställda, hinder för tillgänglighet, webbsidor, myndighetshandlingar, skydd för så kallade whistle-blowers, generaldirektörens villkor och alkoholfri representation. Det är alltså ett betänkande som sträcker sig över ett brett fält av olika ärenden inom den offentliga förvaltningen.

Jag vill först notera att det finns en bred enighet om detta betänkande. En fråga som det inte finns enighet om men som är mycket viktig berör samverkan mellan myndigheter. Innan jag går in på detta vill jag markera vikten av att utskottet över blockgränsen uttalat sig för att till regeringen tillkännage vikten av en översyn av lagstiftningen för att stärka och skydda den enskildes möjligheter att påtala och slå larm vid korruption och andra oegentligheter.

Skyddet för enskilda som vänder sig till medierna med hänvisning till tryck- och yttrandefriheten är starkare än för den som anmäler korruption eller andra liknande händelser till myndigheter. Utredningen om mutbrott har ansett det önskvärt att göra förstärkningar när det gäller skyddet för så kallade whistle-blowers. Även justitiekanslern har redovisat en liknande uppfattning. Vi anser att det är en styrka att konstitutionsutskottet nu med bred uppställning har ställt sig bakom kravet på en översyn av lagen. Inte minst mot bakgrund av att flera andra länder nyligen gjort lagförändringar i syfte att stärka den enskildes skydd är det angeläget också för Sverige att modernisera sin lagstiftning. Jag förutsätter att regeringen nu tar nödvändiga initiativ till en översyn.

När det gäller betänkandets avsnitt om samverkan mellan myndigheter börjar jag med att yrka bifall till reservation 1 som Socialdemokraterna och Vänsterpartiet står bakom. Bakgrunden till reservationen är en insikt om att statens förvaltning måste reformeras med inriktning på att förbättra tillgängligheten till offentlig service i hela landet. Genom att samverka mellan olika statliga myndigheter men också med kommuner kan man åstadkomma detta.

Under de senaste 30 åren har denna fråga utretts flera gånger. Flera försöksverksamheter har pågått. En av de senaste utredningarna är Lars Högdahls utredning *Se medborgarna – för bättre offentlig service* som presenterades i november 2009. Men resultaten av allt detta utredande och alla dessa initiativ har inte blivit särskilt genomgripande. Det som har skett har skett på myndigheternas egna villkor. Men vi kan ändå tydligt konstatera att det finns en tendens och en trend att de mindre orterna och landsbygden har fått en sämre tillgång till offentlig service. Som utvecklingen är nu finns risk för ytterligare försämringar.

Trots många utredningar och uttalanden i vällovligt syfte om samverkan mellan statliga myndigheter som Arbetsförmedlingen, Försäkringskassan, Skatteverket och även med kommuner sker det förvånansvärt lite.

Senast i en interpellationsdebatt den 15 februari hänvisade civil- och bostadsminister Stefan Attefall till pågående verksamhet men erkänner att det visserligen kan bli ännu bättre. Han utlovar att regeringen inom en snar framtid ska ta ställning till vilka ytterligare åtgärder som behövs. Jag tycker att utskottsmajoriteten redovisar en liknande inställning.

Men det som nu händer i verkligheten är att Försäkringskassan presenterar att man tänker lägga ned sina lokalkontor. Man ska spara 600 miljoner kronor och minska personalen med ca 1 000 personer. Detta får avgörande effekter på Försäkringskassans service till medborgarna. Som alla känner till är den redan nu starkt kritiserad för både sitt innehåll och sin kvalitet. Detta riskerar att i ytterligare grad underminera förutsättningarna för Försäkringskassans verksamhet.

Det som civil- och bostadsministern men även utskottsmajoriteten försökt ge bilden av att vara en möjlig utvecklingsväg klingar rejält falskt. Utvecklingen mot gemensamma lokala servicekontor och utvecklingen mot att man ska ha en bra service över hela landet har gått mycket trögt och har inte lett till de resultat som man borde ha kunnat förvänta sig.

I det perspektivet ser jag det som nu händer inom Försäkringskassan som mycket allvarligt. Möjligheten att skapa en god och fungerande service i hela landet riskerar att bli någonting som möjligen blir bra ambitioner på ett papper eller ännu en statlig utredning. I verkligheten kommer nämnda service över huvud taget inte att existera. Det kommer att vara ett gap mellan det uttalade och det som i realiteten sker.

I högsta grad borde det vara en angelägenhet för staten att ta ansvar för och upprätthålla en god och fungerande service i hela landet. Det borde ingå i en självklar och naturlig strävan när det gäller att skapa regional balans. Medborgare runt om i Sverige borde ha rätt till att inom rimligt avstånd få kontakt med personal från arbetsförmedling, försäkringskassa, skattekontor och polis. Det personliga mötet är ändå avgörande för den enskilda individens känsla för att kunna nå fram med sitt ärende, känna sig respekterad samt känna att det är allvar och att det finns ett ansvarstagande från handläggarens sida. Det här är mycket viktigt.

I Lars Högdahls utredning skisseras en grundservice som bygger på att lokala servicekontor skapas i varje kommun. Det ska i grunden vara lika över hela landet, men serviceinnehållet skulle kunna anpassas till varierande förutsättningar och behov på olika orter. I varje kommun ska

det, enligt utredningen, finnas ett servicecenter där besökaren kan få personlig kontakt för service såväl statligt som kommunalt.

Vi anser att detta är en bra, riktig och rimlig inriktning. Vi måste peka ut en handlingslinje som innebär att en god och fungerande service upprättas i hela landet. Det här måste vara en tydlig nationell målsättning som också omsätts i praktiken, som alltså inte bara blir ord på ett papper eller vällovliga politiska uttalanden utan reellt och praktiskt innehåll för de människor som lever i olika delar av landet.

Det här sagda är bakgrunden till vår reservation 1, som jag härmed yrkar bifall till.

Slutligen vill jag notera Socialdemokraternas särskilda yttrande i betänkandet när det gäller det svenska språkets ställning i Regeringskansliet.

Anf. 15 MIA SYDOW MÖLLEBY (V):

Fru talman! Som Peter Hultqvist sagt behandlas i detta betänkande motioner av vitt skilda slag. Det finns många bra motioner här. Ändå avstyrker vi dem rakt av – som brukligt är, ofta med hänvisning till att ett arbete pågår eller till att någon annan är ansvarig i frågan. Några av motionerna vill jag dock belysa lite extra.

Utbildning och kompetenshöjning för att myndigheter ska bemöta hbt-personer på ett bra sätt är nödvändigt och viktigt. Trots det har utskottet valt att avstyrka två motioner som behandlar dessa frågor.

Diskrimineringslagen ska motverka diskriminering och främja lika rättigheter och möjligheter oavsett kön, könsöverskridande identitet eller uttryck, etnisk tillhörighet, religion eller annan trosuppfattning, funktionshinder, sexuell läggning eller ålder.

Diskrimineringsförbudet gäller alla med offentlig anställning. Samtliga arbetsgivare, även myndigheter, har förstås ett ansvar för att se till att de anställda har den utbildning och kompetens som krävs för att kunna följa gällande lagstiftning. Det inbegriper givetvis kunskap och kompetens så att ingen diskrimineras. Samtidigt kan det i vissa lägen finnas ett behov av riktade utbildningsinsatser, till exempel när en ny lagstiftning införs.

Senast frågan om utbildningsinsatser för ett bättre bemötande av hbt-personer behandlades här i kammaren reserverade vi oss till förmån för krav på utbildningsinsatser. Det har nu gått fyra år sedan dess. Läget har förbättrats, men vi är inte nöjda. Inom många myndigheter görs nu utbildningsinsatser. Självklart kommer vi att fortsätta att följa frågan om bemötandet av hbt-personer.

Jag vill också kommentera det som Peter Hultqvist sade om servicen i landet. Vi ser hur Sverige alltmer dras isär och att klyftorna ökar dels mellan individer, dels mellan regioner. Storstadsregionerna växer, och stora delar av landet blir allt ödsligare.

Staten kan inte fatta beslut om företags och affärers lokalisering. Många tycker att vi borde bestämma att det ska vara en affär i varje samhälle, men det går ju inte. Däremot kan och bör staten ta ansvar för och styra hur myndigheterna agerar när de möter medborgarna.

Det är viktigt att det går att leva ett bra liv och att försörja sig i hela landet. Men då krävs det att staten tar sitt ansvar för myndighetsstrukturen och servicen.

Försäkringskassan har nu aviserat en omfattande avveckling av sina lokalkontor. Den utveckling som vi vänt oss mot har ytterligare accelererat.

I debatten lyfts ofta frågan om företagande fram, inte minst om att små företag bör etablera sig på landsbygden. Landsbygdens framtid är små kreativa företagare. Men samtidigt avvecklas den service som invånarna behöver för att kunna leva på landsbygden.

Vilka ska starta de här företagen, och vilka ska arbeta i dem när grundstrukturerna försvinner?

Samhällelig service är viktig och avgörande för att människor ska kunna bo och verka på landsbygden. Samordning av servicen behövs också. Det behöver inte vara fråga om enbart statliga myndigheter, utan även kommuner och ideella organisationer ska kunna vara med i uppbyggandet av servicekontor.

Jag yrkar bifall till reservation 2. Jag yrkar också bifall till reservation 1 som vi tillsammans med Socialdemokraterna står bakom.

En motion i betänkandet som faktiskt tillstyrks handlar om whistleblowers. Den utredning som Peter Hultqvist refererat till konstaterade att det nog kommer att behövas ytterligare skydd för personer som vill slå larm om oegentligheter. Men det ingick inte i utredningens uppdrag att närmare utreda det. Man vill därför återkomma.

Det är bra att utskottet delar den uppfattningen och anser att riksdagen ska ge regeringen detta till känna. Dock har man klämt in en liten brasklapp om att det ska ske ”i lämpligt sammanhang”. Det kan väl betydligt vad som helst, speciellt som det finns ett särskilt yttrande där man i princip talar om att det kommer att vara omöjligt för regeringen att klara av detta.

Eftersom man ändå landar i att detta ska göras och i att motionen ska bifallas lyfter jag inte fram den reservation som finns i sammanhanget. Vår uppfattning är att det borde stå ”snarast” i stället för ”i lämpligt sammanhang”.

Anf. 16 ANDREAS NORLÉN (M):

Fru talman! I dag debatterar vi offentlig förvaltning, alltså de myndigheter som har att genomföra de beslut som regering och riksdag fattar och därmed också den del av staten som de enskilda medborgarna oftast och närmast möter.

Det är viktigt att den offentliga förvaltningen fungerar på ett bra sätt, både för att staten som sådan ska fungera väl och för att medborgarna ska få den service som de har rätt att förvänta sig. Samtidigt är det viktigt att den statliga förvaltningen – byråkratin, om man vill uttrycka det så – inte växer sig för stor och inte lägger sig i för mycket.

I betänkandet behandlas ett antal motioner. Jag skulle vilja uppehålla mig något vid tre frågor som handlar om antalet myndigheter, opinionsbildande myndigheter och regelförenkling. Jag ska också något kommentera detta med service i hela Sverige.

När det gäller antalet myndigheter finns det ett par motioner där man föreslår en minskning av antalet myndigheter. Det är viktigt att den statliga förvaltningen inte växer sig för stor. Det är viktigt av flera skäl, till exempel därför att vi riksdagsledamöter har ett ansvar för att hushålla med medborgarnas skattepengar och därför att det säger någonting om ett

samhälle med en allt större statlig förvaltning med allt större ambitioner att lägga medborgarnas liv till rätta.

Vi i utskottet tillstyrker dock inte motionen, utan vi konstaterar att det hela tiden från regeringens sida pågår ett arbete med att se över myndighetsstrukturen.

Av en rapport från Statskontoret framgår att antalet myndigheter som lades ned under åren 2007–2010 uppgick till 105 samtidigt som det bildades 28 nya. Alltså minskade antalet myndigheter under perioden med 77 stycken eller 16 procent. Det är en utveckling som i grunden är positiv. Nu minskade antalet årsarbetskrafter inom den statliga förvaltningen inte i samma omfattning utan med 3 procent under perioden. Minskningen av antalet myndigheter beror i första hand på att man har lagt samman flera myndigheter och skapat större myndigheter. Man kan dock förvänta sig att det leder till ökad effektivitet och till att man använder resurserna på ett bättre sätt. Det är därmed i sig en god utveckling.

När det gäller opinionsbildande myndigheter väcks från tid till annan frågan om på vilket sätt statliga myndigheter ska försöka påverka medborgarnas åsikter och beteenden. Var går gränsen mellan saklig information om till exempel gällande regler och, om man uttrycker det lite drastiskt, beskäftiga försök från överheten att pådyvla undersåtarna sina åsikter? Det kan vara en ganska svår gränsdragning och balansgång.

Vi i utskottet tillstyrker inte heller motionerna om att se över myndigheternas opinionsbildande verksamhet eftersom vi konstaterar att regeringen redan arbetar också med den frågan. I den förvaltningspolitiska propositionen framhåller regeringen att det i princip inte bör vara en uppgift för en myndighet att bedriva opinionsbildning eller företräda särintressen inom sitt verksamhetsområde. När myndigheten har informationsuppgifter som syftar till att påverka människors attityder eller beteenden måste de här informationsinsatserna prövas mycket noga.

Regeringen överväger också att se över berörda myndigheters instruktioner så att man klart vet var gränserna går. Inte desto mindre är det alltid en fråga där det ytterst kommer an på omdömet hos generaldirektör och medarbetare vid de enskilda myndigheterna när det gäller hur man formulerar sig och vilken ton man använder i kontakten med medborgarna i den här informationsspridningen, som naturligtvis måste vara en del av vissa myndigheters verksamhet.

Det är viktigt att framhålla att utgångspunkten är att myndigheterna ska sprida saklig och opartisk information och vara återhållsamma när det gäller att försöka påverka medborgarnas värderingar. Det är i första hand inte en fråga för statliga myndigheter att ägna sig åt. Regeringen framhåller att myndigheterna måste följa god förvaltningssed, och i det ingår en försiktighetsprincip när det gäller den opinionsbildande verksamheten, till exempel när det gäller valet av form för denna. Detta är något som utskottet instämmer i.

Jag vill också nämna något om regelförenkling. Det är inte enbart antalet myndigheter som avgör i vilken utsträckning som medborgarnas liv i för hög utsträckning läggs till rätta av staten, utan det handlar också om den regelbörda som styr medborgarnas och företagens tillvaro. Det finns som sagt motioner om regelförenkling som har ambitionen och inriktningen att man ska minska antalet bestämmelser för att göra medborgarnas och företagens tillvaro enklare. Konstitutionsutskottet instämmer i att

det här är ett mycket viktigt arbete. Det är viktigt att minska regelbördan för människor och företag, men utskottet konstaterar att ett mycket omfattande regelförenklingsarbete sedan flera år tillbaka bedrivs av regeringen.

Redan i november 2006 tog alliansregeringen initiativ till en handlingsplan för regelförenkling. Den har flera gånger följts upp genom rapporter till riksdagen. I en skrivelse som behandlas av näringsutskottet nu under våren 2011 konstaterar man att 1 150 förenklingsåtgärder antingen har genomförts, planeras eller utreds. Av dem har 590 genomförts under åren 2007–2009. Det är alltså ett brett och omfattande reformarbete som pågår för att göra den statliga regelbördan mindre betungande för människor och företag. Med hänvisning till det här mycket omfattande arbetet menar utskottet att det inte finns något behov av att bifalla motionen. Det skulle vara att slå in en öppen dörr. Det här arbetet pågår redan på bred front.

Flera talare har redan tagit upp statens närvaro i hela Sverige. Där förhåller det sig på samma sätt. Det pågår ett arbete i Regeringskansliet med de här frågorna. Därför behöver motionen inte bifallas. Utredningen om utveckling av lokal service i samverkan har lagt fram ett antal förslag som nu bereds i Regeringskansliet, det vill säga att regeringen överväger hur man ska gå vidare med utredningens förslag.

Det är viktigt att statliga myndigheter erbjuder medborgarna en god service och att alla medborgare som har behov av det på ett enkelt sätt kan komma i kontakt med statens företrädare i form av olika myndighetsföreträdare. Därför är det här ett arbete som måste pågå och som självfallet är av central betydelse för en väl fungerande statsförvaltning. Utskottsmajoriteten menar att man inte bör föregripa det arbete som regeringen redan bedriver genom att bifalla motionen utan föreslår att den ska avslås.

Fru talman! Med det yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet.

Anf. 17 PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Det pågår ett arbete inom Regeringskansliet, säger Andreas Norlén. Det pågår ett arbete med att lägga ned statlig verksamhet och service över hela landet. Just nu tillspetsas den situationen extra mycket. I ST Press senaste nummer står det att sänkt service är enda alternativet, att Försäkringskassan måste minska personalstyrkan med 1 000 personer och att alla lokala kontor ska läggas ned. Sedan säger en medarbetare: Det har varit stora ord, men i dag känner jag faktiskt oro för den lilla människan.

Så ser verkligheten ut i detta pågående arbete. Det är försämrad service på landsbygden och på orter runt om i hela landet. Stuprörstänkandet i de statliga myndigheterna sätter många gånger stopp för utvecklingen mot fungerande lokala serviceenheter. Det har talats om utredning, det har talats om beredning och det har kommit sådana här besked gång på gång under många år, men det har blivit väldigt lite resultat.

Nu senast har Högdahls utredning skickats ut på remiss. Den har fått ett mycket stort stöd runt om i hela landet, men de som säger nej, de som inte vill, är Försäkringskassan, Arbetsförmedlingen, Skatteverket och Saco. Vad finns det för trovärdighet i att regeringen ska nå fram i detta, när dagens besked är att Försäkringskassan lägger ned de lokala kontoren

och slår bort grunden för hela det här arbetet? Vad finns det för anledning att tro att regeringen kan eller egentligen vill ta initiativ till ett arbete i den riktning som Lars Högdahls utredning föreslår?

Prot. 2010/11:66

3 mars

Offentlig förvaltning

Anf. 18 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Först är det viktigt att konstatera att frågan om Försäkringskassans organisation i grunden är en fråga för socialförsäkringsutskottet som har den myndigheten inom sitt ansvarsområde.

Men jag ska ändå kommentera något av det Peter Hultqvist tar upp. I mitt anförande konstaterade jag att det finns ett utredningsbetänkande, som Peter Hultqvist också refererar till, med ett antal olika förslag till hur den statliga servicen ska utvecklas i hela landet. Jag konstaterade också att det här är en viktig fråga. Det är viktigt för medborgarna att staten erbjuder god service för alla som har behov av den. Det här förslaget bereds i Regeringskansliet. Varken Peter Hultqvist eller jag vet exakt vad det kommer att resultera i. Om det blir ett gott mottagande av förslaget i remissomgången är det väl ett argument i sig för att man ska gå vidare med förslagen i någon form. Det är en fråga som regeringen arbetar med och som vi vill låta regeringen arbeta vidare med i lugn och ro.

När det gäller Försäkringskassan vill jag dock påpeka att god service inte enbart kan handla om fysiska kontor. Det personliga mötet kan vara avgörande, men det är också viktigt att se vad den tekniska utvecklingen och nya möjligheter att kommunicera kan göra. Jag tänker inte enbart på Internet eftersom det helt klart är så att en del människor inte har datorvana.

Jag tänker även på de avancerade telefonitjänster som många myndigheter nu erbjuder. Försäkringskassans telefonkundtjänst är öppen till kl. 20 varje kväll, och genom den tjänsten kan de erbjuda kontakt på ett tjugotal olika språk. Det finns alltså möjligheter att hitta en hög service-nivå även om man inte träffas fysiskt.

Det är också viktigt att påpeka att Försäkringskassan i sin skrivelse till regeringen säger att kontakten med de personliga handläggarna, som man som försäkrad kan få, inte ska påverkas av förslaget.

Anf. 19 PETER HULTQVIST (S) replik:

Fru talman! Vi har under ett antal år framfört stark kritik mot Försäkringskassan när det, ur medborgarperspektiv, gällt servicen och hanteringen av den enskildes problem i sjukdomssituationen. Det måste Andreas Norlén känna till. Inte kommer det som nu sker inom Försäkringskassan att lägga grunden för någon bättre personlig service eller närmare kontakt. Det är naivt att föra ett sådant resonemang. Det är att tro på någon sorts blå dunster. Den typen av luftbubblor spricker så fort verkligheten gör sig påmind.

Betänkandet och vår reservation handlar om de lokala servicekontoren där Försäkringskassan är en fundamental del eftersom den är så medborgarorienterad. Sedan kan vi i tidningen läsa att lokalkontoren ska läggas ned och att tusen personer ska bort. Om man tar bort lokalkontoren tar man bort grunden för hela reformarbetet. Vad har jag för anledning att tro att det som Andreas Norlén redovisar som någon sorts regeringsuppfattning ska bli verklighet, att det ska finnas lokala servicekontor, när man tar bort grunden som är en viktig pusselbit i hela tänkesät-

tet? Det är ju inte realistiskt. Det blir som att man försöker lura folk genom att ge en bild som sedan över huvud taget inte stämmer med verkligheten.

Sanningen är den att det över landet går en rationaliseringsvåg av centralisering av de statliga myndigheterna, och då drabbas landsbygden på ett negativt sätt. Jag skulle rekommendera en kontakt med organisationen Hela Sverige ska leva eller med inlandskommunerna för att få en grundläggande orientering om upplevelsen av den statliga servicen runt om i landet, av den nära medborgarorienterade servicen i vardagen.

Vad finns det för trovärdighet i det som Andreas Norlén nu redovisar?

Anf. 20 ANDREAS NORLÉN (M) replik:

Fru talman! Det är viktigt att skilja på olika saker. Om vi ska debattera just Försäkringskassans organisation, trots att det är en fråga för ett annat utskott, har det, som Peter Hultqvist konstaterar, förekommit stark kritik mot Försäkringskassan under de senaste åren. Men Försäkringskassan har kommit igen och har nu handläggningstider som uppfyller de uppställda målen.

Det är viktigt att notera att den kritik som fanns mot Försäkringskassan handlade dels om kontaktmöjligheterna, vilket man nu åtgärdat, dels om beslutsfattandet, handläggningen. Därför är det centralt att påpeka att i den skrivelse som Försäkringskassan lagt fram poängterar man att man prioriterar handläggningen, kvaliteten på beslutsfattandet, så att man kan fatta beslut i rätt tid och ge rätt förmåner till rätt personer. Detta prioriteras.

De servicekontor som man i skrivelsen säger att man vill dra sig ur handlar om tillhandahållande av enklare service till medborgarna. Det handlar alltså inte om att försämra den kvalificerade handläggningen av svåra fall. Tvärtom är det den man slår vakt om.

Om man ska vara korrekt beträffande historieskrivningen vill jag säga att det sedan flera år varit känt för Försäkringskassan att de medel som de fick extra för 2011 och 2012 var just extramedel. Det har hela tiden sagts att de från och med 2013 skulle anpassa sig till den långsiktigt angivna anslagsnivån, för då skulle omställningsarbetet efter enmyndighetsreformen med mera vara genomgången. Den anslagsnivå som kommer att gälla från och med 2013 är alltså ingen nyhet. I rättvisans namn måste vi också se dessa omständigheter.

Sammanfattningsvis är det viktigt med en god service. Den kan handla om fysiska kontor. Den kan också handla om kontaktmöjligheter på andra sätt.

Anf. 21 KARIN GRANBOM ELLISON (FP):

Fru talman! Sverige är ett land som gjort sig känt för att i internationell jämförelse ha låg korruption. I det index som Transparency International gör ligger Sverige i toppskiktet. Det kan vi vara stolta över, men självklart finns problem också i vårt land. På senare tid har vi exempelvis i medierna uppmärksammats på korruptionsfall i kommuner.

Öppenhet och insyn främjar låg korruptionsnivå. Detta behöver kompletteras med skydd för whistle-blowers, det vill säga de människor som anmäler korruption och andra oegentligheter. Om ingen vågar slå larm

finns risken att missförhållanden aldrig upptäcks, än mindre åtgärdas. Det finns skydd i dag, men det har inte alltid visat sig vara tillräckligt starkt.

Vi i Folkpartiet har på olika sätt engagerat oss för ett starkare skydd för whistle-blowers, och vi är glada över den breda uppslutning som nu finns i frågorna. I det arbetsmarknadspolitiska program som vi antog vid vårt senaste landsmöte är skyddet för whistle-blowers en särskild punkt. Vi menar att företag och andra arbetsgivare bör ha en egen policy som gör att anställda som larmar inte ska behöva oroa sig för repressalier från arbetsgivaren. Ledningen har ett ansvar för att stävja oegentligheter genom att vidta egna åtgärder. Det gäller både i det privata näringslivet och i det offentliga.

Vi försöker också själva som offentliga arbetsgivare dra vårt strå till stacken. Folkpartiets landstingsråd i Stockholms län skriver på DN Debatt vid årsskiftet att de arbetar aktivt med att i landstingets verksamhet se till att whistle-blowers får det skydd de ska ha och att medarbetarna vet om det.

Särskilda system kan inrättas för anmälningar. Jag har sett en siffra på att minst ett hundratal företag i dag har särskilda whistle-blower-system för att garantera anmälarens integritet och att anmälningen hamnar rätt och tas omhand. Datainspektionen har i november förra året utfärdat föreskrifter som ska göra det enklare att införa whistle-blower-system. Likaså har jag sett att Göteborgs kommun, efter problem med misstänkt korruption, velat införa en whistle-blower-funktion men fått nej eftersom de vill ha möjlighet att ta emot mer information än Datainspektionens villkor medger.

Som lagstiftare har vi ansvar för att det finns bestämmelser som ger skydd för den som informerar, varnar eller på annat sätt bidrar till att beivra oegentligheter i myndigheter, företag och andra organisationer. Skyddet för whistle-blowers behövs i både offentlig och privat verksamhet. Detta kan vara värt att understryka eftersom betänkandet i dag handlar om offentlig förvaltning.

När det gäller regelverket för offentligt finansierad verksamhet menar vi i Folkpartiet att det behövs ett starkare lagskydd för den som avslöjar allvarliga missförhållanden. Särskilt viktigt är detta i vårdsektorn och i annan sådan verksamhet där enskildas liv och hälsa berörs. En starkare lagstiftning om efterforskningsförbud i offentligt finansierad verksamhet som bedrivs enligt hälso- och sjukvårdslagen behöver enligt vår åsikt utredas.

I Sverige har vi vid senaste årsskiftet ändrat grundlagen så att alla anställda i offentlig verksamhet nu omfattas av ett lagfäst skydd mot alla slags repressalier om de utnyttjar sin tryck- och yttrandefrihet. Det finns nu också straffregler om myndigheterna bryter mot detta repressalieförbud.

Om vi tittar på andra länder ser vi att det finns stater som på sistone har skärpt det särskilda skyddet för whistle-blowers. I exempelvis Norge är det sedan 2007 straffbart med repressalier mot en person som slagit larm om oegentligheter. Den som utsatts kan få skadestånd. Minst 15 fall har prövats, och visslaren har fått rätt i cirka hälften av fallen. Det är angeläget att titta på andra länders lagstiftning för att eventuellt inspireras.

I utskottet är vi överens om att det behövs en översyn för att se hur skyddet för whistle-blowers kan stärkas. Frågan spänner över flera områden – yttrandefrihet, anställningsskydd, lojalitet mot arbetsgivare och integritet. Var gränserna ska gå är inte enkelt att avgöra. Därför behövs en översyn.

I juni 2010 överlämnades den offentliga utredningen om mutor och bestickning till regeringen där behovet att vidare se över skyddet för uppgiftslämnare påtalades. Ärendet ligger därmed på regeringens bord, och beredningen av denna viktiga fråga fortsätter. Vi är alla överens om att en översyn behövs, men för oppositionen var det viktigt att detta markerades med ett tillkännagivande. För mig är den förfrågan inte så stor, utan det viktigaste är att vi kommer framåt i sak.

Nästa vecka ska konstitutionsutskottet fortsätta fördjupa sig i vad som kan göras för att Sverige även framöver ska vara ett land med låg grad av korruption, bland annat genom att lyssna på forskarvärlden. Jag ser fram emot det.

Med detta sagt yrkar jag bifall till utskottets förslag.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

6 § Allmänna helgdagar m.m.

Föredrogs
konstitutionsutskottets betänkande 2010/11:KU25
Allmänna helgdagar m.m.

Tredje vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut fattades under 12 §.)

7 § Årlig rapport om signalspaning för 2010

Föredrogs
försvarsutskottets betänkande 2010/11:FöU3
Årlig rapport om signalspaning för 2010 (skr. 2010/11:41).

Anf. 22 PETER RÅDBERG (MP):

Fru talman! Den 18 juni 2008 röstade den borgerliga majoriteten i riksdagen igenom lagen om signalspaning i försvarsunderrättelsetjänst. Lagen gav Försvarets radioanstalt, FRA, mycket långtgående befogenheter vad gäller signalspaning i kabel utan att uppnå tillräckliga krav för rättssäkerhet och skydd för den enskildes integritet.

Regeringen har sedan det första lagförslaget presenterades julen 2006 och fram till och med den politiska överenskommelsen inom Alliansen i september 2008 lyckats peta in nästan 40 förändringar i signalspaningslagen – detta utan att en enda ordentlig utredning har gjorts. Det måste vara rekord i svensk lagstiftnings historia.

Sverige behöver som militärt alliansfritt land en effektiv underrättelsetjänst. Signalspaning är då ett viktigt verktyg som behövs. Nya hot som senare års terroristdåd, spridning av massförstörelsevapen och IT-utvecklingen har gjort samhället mer sårbart, och tidig information är viktig för att kunna förebygga och förhindra sådana hot mot vårt land. Den avgörande frågan är dock på vilket sätt och i vilken omfattning som signalspaningen ska få bedrivas.

Behovet av effektiv underrättelseinhämtning kan inte rättfärdiga att man nonchalerar grundlagens principer om rätten till fri och skyddad kommunikation. Om underrättelsetjänsten ska kunna bibehålla folkets förtroende måste människors berättigade oro och obehag avseende intrång i deras privata liv tas på allvar. Därför kräver vi att lagstiftningen rivs upp och att man tillsätter en parlamentarisk utredning.

Miljöpartiet säger ja till skyddet för den personliga integriteten. Vi säger ja till Europarådets konvention om mänskliga rättigheter. Vi säger ja till regeringsformen. Vi säger ja till meddelarfriheten och till efterforskningsskydd. Vi säger ja till rätten till den privata kommunikationen.

När man säger ja till dessa rättigheter kan man inte göra någonting annat än att säga nej till det förslag som har vaskats fram av regeringen. Det är anledningen till att vi vill riva upp de lagar om signalspaning som antogs hösten 2008 och inrätta en utredning för hur signalspaningen ska ske med hänsyn till den personliga integriteten.

Fru talman! Det som Signalspaningskommittén har tittat på är den kompromiss som regeringen fick fram genom olika nattmanglingar mellan de borgerliga partierna. När lagen gick igenom i riksdagen gjorde regeringen en stor sak av att personer som felaktigt hamnade i FRA:s register skulle få information om det.

Nu visar det sig på grund av olika sekretessbestämmelser att det inte går. Därmed har regeringen fullständigt misslyckats med ett av de bärande argumenten för att få igenom FRA-lagen, nämligen att människor skulle få information från FRA om deras namn felaktigt hamnar i FRA:s register.

Riksdagen har heller aldrig fått någon information om FRA:s trafikdatahantering i vårt beslutsunderlag. Det var faktiskt en läcka från en FRA-anställd till SVT:s *Rapport* för något år sedan som avslöjade regeringens bild av att FRA:s inhämtning av data var mer omfattande än vad som hade sagts tidigare.

Signalspaningskommittén skriver på s. 66–67 att inhämtning av elektronisk kommunikation enligt signalspaningslagen innefattar både meddelandeinnehåll och trafikdata. Sökbegreppen för inhämtning av trafikdata är nämligen mindre specifika än de som används vid inhämtning av trafik med meddelandeinnehåll. Detta innebär att även för underrättelsesyftet icke relevant kommunikation kan komma att inhämtas av FRA och sparas i form av trafikdata. De personer som kommunicerar i de signalbärare som FRA bedriver inhämtning mot kan därigenom få uppgifter om sin kommunikation sparad hos FRA i form av trafikdata.

Datainspektionen skrev ungefär likadant i sin granskning i december förra året, 2010.

På vanlig svenska betyder detta att vilken laglydig medborgare som helst som ringer eller skickar ett mejl som korsar Sveriges gränser ska räkna med att FRA registrerar vem som har ringt eller mejlat.

Den information som Signalspaningskommitténs rapport innehåller om trafikdata borde naturligtvis ha funnits med i beslutsunderlaget inför riksdagsbeslutet och inte presenteras tre år efteråt nu när frågan är avgjord.

Operatören överför all trafik i de berörda kablarna, vilket kan omfatta avsändare och mottagare av meddelanden som befinner sig i Sverige. Samtidigt finns inget krav på att inhämtning enligt 1 § andra stycket signalspaningslagen ska vara kopplad till yttre hot eller utländska förhållanden. Det innebär att FRA har rätt att inhämta, bearbeta och lagra trafikdata utan att detta nödvändigtvis är kopplat till något hot mot Sverige.

Signalspaningskommittén skriver att "trafikdatalagring är mindre allvarlig än inhämtning av innehåll i meddelanden. Trafikdata ger upplysning om kommunikationen utan att ge information om innehållet i meddelandet. Därigenom kan inhämtningen av signaler med trafikdata sägas vara mindre integritetskänslig än den inhämtning som sker för att ta del av meddelandeinnehåll."

Jag instämmer inte i Signalspaningskommitténs analys. Uppgifter om vem som kommunicerar med vem, alltså trafikdata, kan användas för att analysera kommunikationstrafiken, varigenom en persons specifika nätverk och ställning i en viss grupp kan kartläggas och fastställas. Vidare är det betydligt lättare att med datorstöd automatiskt hantera och lagra trafikdata jämfört med att granska innehållet i meddelanden.

Ökade möjligheter till trafikbearbetning av kommunikation kan därför ur den enskildes perspektiv vara lika känsligt som om stater tar del av innehållet i enskildas meddelanden.

Fru talman! Jag yrkar bifall till min motion om integritetsskydd vid signalspaning i försvarsunderrättelseverksamhet.

Anf. 23 TORBJÖRN BJÖRLUND (V):

Fru talman! Det betänkande som vi nu behandlar om regeringens rapport om signalspaningen är ingen speciellt upphetsande läsning. Jag kommer att gå in lite grann på vad Vänsterpartiet tycker om det som har presenterats. Peter Rådberg har på ett förnämligt sätt lyft upp många av de saker som vi tycker är viktiga.

Jag ska börja med att yrka bifall till reservationerna, både 1 och 2, som vi har gemensamt med Miljöpartiet.

Fru talman! Signalspaningsfrågan är inte så lätt. Det har varit mycket diskussioner inom alla partier i riksdagen om hur integritetskränkande denna spaning är och kan vara. Den skrivelse som ligger till grund för betänkandet är en rätt märklig sådan.

I princip räknar regeringen upp alla beslut som har fattats och också hur lagstiftningen har förändrats. Det är något som vi alla vet. Många av oss har varit med i processen, och de flesta av oss vet hur det ser ut. Där emot finns det inte så mycket redovisning om resultaten. Tanken med redovisningen var att det skulle komma resultat om hur signalspaningen ser ut.

I betänkandet och skrivelsen görs gällande att det har gått för kort tid och att det därför är ett torftigt innehåll i rapporten. Det tycker vi inte är acceptabelt. Det har gått så pass lång tid att man skulle kunna ha haft en redogörelse som är fylligare och mer innehållsrik än vad denna är.

Statens inspektion har genomfört ett antal inspektioner. Redovisningen innehåller ändå mest påminnelser om ett antal riksdagsbeslut och vilka myndigheter som arbetar på detta område. Om riksdagen ska kunna ta ställning till dessa saker krävs en mycket mer utförlig redovisning.

I skrivelsen säger man att man ska ha en utförligt redovisad kontrollstation 2011, det vill säga under detta år. Jag ser fram emot att få ta del av det. Om man inte får fram mer än vad man har här kan det bli väldigt besvärligt att få ut någonting av det.

Fru talman! Det finns också all anledning att lyfta fram frågan om lagstiftning på detta område vid upprepade tillfällen. Vi kommer att återkomma till dessa saker vid ett antal tillfällen utifrån att det är kontroversiellt med signalspaning framför allt i kabel.

Redan när det första lagförslaget presenterades uttrycktes det starka tvivel på hur starkt det personliga integritetsskyddet skulle kunna vara. Inte minst var det många inom den borgerliga regeringen, och i varje fall inom alliansblocket i riksdagen, som drabbades lite grann av frossa inför beslutet. Det var många som hade stora betänkligheter och som också gick ut i medierna och uttryckte dem.

Efter det har regeringen genomfört ett antal förändringar. Som vanligt, vill jag påstå, skedde det utan att man gett sig själva tid och utrymme att utreda och få till bra förändringar och bra resultat. Det har blivit mer av ett lapptäcke av förändringar som troligtvis inte får något egentligt genomslag. Det gör att det är svåröverskådligt.

Man har gett FRA möjligheten att avgöra graden av sekretess på vissa områden. Det var något som vi kunde konstatera när vi var på besök på FRA för inte så länge sedan. Det gör att man blir ännu mer tveksam till vad det egentligen innebär.

Vi tycker att det definitivt är dags att starta en parlamentariskt sammansatt utredning som går igenom hur lagstiftningen ska se ut. Jag vet att vi inte är ensamma om det. Till dess är det bästa att riva upp den lagstiftning som finns och se till att vi på riktigt kan säga att vi värnar den personliga integriteten.

Anf. 24 ANNICKA ENGBLOM (M):

Fru talman! En mycket viktig del av Sveriges utrikes-, försvars- och säkerhetspolitik utgörs av underrättelseinhämtning. Genom en snabb, effektiv och självständig – jag vill med enfias understryka självständig – underrättelseinhämtning får Sveriges regering, oberoende av vem som sitter i regeringsställning, och försvarsmakt information om ifall hotbilden mot Sverige skulle förändras. De kan på så sätt fatta rätt beslut för att skydda Sveriges befolkning både inom och utom landets gränser.

Vad är det för hot vi talar om? Det har ofta kommit upp i diskussionen. Det är inte helt enkelt att definiera. Förutom det klassiska militära angreppet hotar också gränsöverskridande terrorism, IT-angrepp, spridning av massförstörelsevapen, organiserad brottslighet och miljöförstöring. Allt detta hotar vårt land.

Underrättelseinhämtning bedrivs i Sverige av tre myndigheter. Vi har Must, Militära underrättelsetjänsten, för underrättelseinhämtning för Försvarsmaktens del. Vi har Säpo, Säkerhetspolisen, som gör det för polisens del. Sedan har vi Försvarets radioanstalt, FRA, som sitt namn till trots är en civil myndighet. Den bedriver underrättelseinhämtning på

uppdrag, det vill säga inte för sin egen skull, av regeringen, Regeringskansliet och Försvarsmakten.

Vi kan lite grann rekapitulera upprinnelsen till signalspaningslagen. Signalspaning har bedrivits av Försvarets radioanstalt i över 60 år. Det har uteslutande innan signalspaningslagens tillkomst handlat om inhämtning av det som vi har i etern i form av radiovågor.

Eftersom det som finns i luften allmänt har setts som tillgängligt för alla har man inte heller ansett det behövt att det regleras i lag. Dock har man haft rigorösa myndighetsinterna säkerhetsspärrar som i möjligaste mån tagit hänsyn till integritetsaspekterna under underrättelseinhämtningen.

Med den tekniska utvecklingen har det följt att alltmer av trafiken går via kabel i tråd. För att FRA ska kunna upprätthålla nivån på underrättelseinhämtningen och kunna förse Sveriges regering och försvarsmakt med tillräcklig och bra information behövde man ha tillgång också till signalspaning i tråd.

Man vände sig då till den förra socialdemokratiska regeringen och tillsatte ett eget integritetsråd. Eftersom man insåg att signalspaning i tråd innebär integritetskränkande aspekter bad man den förra socialdemokratiska regeringen om att det nu skulle regleras i lag.

Ett sådant arbete påbörjades. Det kan också vara intressant att rekapitulera att man i det hade långt mycket mer långtgående befogenheter än vad man har i dagens signalspaning som internationellt sett är mycket begränsad.

Efter valsegern 2006 övertog alliansregeringen frågan. Efter en lång behandling, som jag inte behöver dra här, beslutades om signalspaningslagen den 18 juni 2008. Den ger FRA möjlighet att signalspana i luften såväl som i kabel. Den innehåller en rad kontrollfunktioner för att skydda den enskildes integritet vid signalspaning.

Fru talman! Det ingår i sakens natur inom underrättelsetjänsten att personalen hanterar känslig information om olika dignitet och omfattning. Det rör sig om olika företeelser men också olika personer. Märk väl att det hela tiden för FRA:s del handlar om utrikes företeelser och inte om sådant som handlar om svenska medborgare i utländska förhållanden. Detta var en stor missuppfattning i den förevarande diskussionen om signalspaningslagen.

De anställda på FRA besitter mycket hög kompetens bland annat inom kryptoforcering. Något som kan vara svårt att föra i bevis men som ändå är väldigt påtagligt bland FRA-anställda är andan av yrkesstolthet. Man håller stenhårt på detta med tystnadsplikt även när man har lämnat firman.

Det kan också vara viktigt att veta att inom myndigheten är systemen också tillslutna. Varje dokumentation och operation man gör i systemet innebär att man loggas och lämnar ett litet spår efter sig. Det är just därför att allting ska skötas enligt som det är sagt. Det har också Signalspaningskommittén och Datainspektionen när man varit och inspekterat detta gett grönt ljus för.

Hur vet jag nu detta? Efter att i nästan tio år ha jobbat som signalspanare på Försvarets radioanstalt kan jag ändå med fog säga att jag vet vad jag talar om.

Jag har dessutom jobbat, på den tid det begav sig, både för Säpo och med Must som uppdragsgivare. Gränsdragningen däremellan har aldrig varit föremål för några frågetecken.

Men det är inte lätt att diskutera en verksamhet som inte till fullo kan beskrivas. Kärnan i underrättelseverksamhet är att komma åt information som man inte kan komma åt på öppet sätt. Om man röjer metoderna för att komma åt den hemliga informationen även i generella drag, till exempel hur många godkända spaningar som genomförts, är denna information av noll och intet värde. Försvarets radioanstalt och andra underrättelseorganisationer har en svår balansgång att gå i strävandet att så öppet som möjligt kunna beskriva sin verksamhet utan att samtidigt röja sina metoder.

Fru talman! Det är nämligen så att fienden, hotbilden och hoten mot oss, finns mitt ibland oss. Vi ser dem inte alltid. De undanröjs innan vi har märkt dem. Men ibland slipper de igenom. Det senaste påtagliga beviset på att hoten finns mitt ibland oss är det som skedde i julas, mitt i julruschen och mitt i Stockholm. Det var väl egentligen försynens förtjänst att inte fler blev skadade och att det inte fick större följdverkningar än det fick.

Till syvende och sist är det inte FRA vi ska oroas för. Tvärtom – FRA är inrättad för att vi ska kunna känna oss tryggare i en otrygg värld. Vi vet att terrornätverk, till exempel, har verksamhet i Sverige. Med den internationellt erkända underrättelseverksamhet vi har i vårt land kan vi i samarbete med andra länder förhindra ett nytt ”nine eleven”, Madrid eller London. Det grundläggande övervägande vi har att göra är hur trygga vi vill känna oss i vår vardag. Det är en balansgång mellan att inhämta information och att värna integriteten.

Fru talman! I behandlingen av signalspaningslagen uppdrog riksdagen åt regeringen att återkomma med ett antal integritetsstärkande aspekter, bland annat att årligen återkomma med en skrivelse där man beskriver hur signalspaningen fungerar och en kontrollstation 2011. Detta kommer vi att få se i slutet av året.

Det här är den första skrivelsen. Den behandlar signalspaningen 2010. Med tanke på att det är en helt ny lagstiftning och en helt ny verksamhet och att den dessutom för FRA:s del ska ske tillsammans med teleoperatörerna när det gäller att få ihop det hela till samverkansplaner är det klart att det tar längre tid än vad man kan tro. Det är orsaken till att det inte är fullödigt än så länge.

Jag tar på stort allvar till mig det som Signalspaningskommittén har kommit fram till. Jag förväntar mig att försvarsministern och regeringen tar detta i beaktande när man för oss sedermera i slutet av året redovisar i kontrollstationer hur detta har gått till.

Fru talman! Till dagens betänkande har justitieutskottet lämnat ett yttrande där man med enfaset understryker vikten av att Säpo återigen får tillgång till underrättelseinhämtning på FRA. Det var det som bland annat försvann i överenskommelsen om signalspaningslagen. Med det som hände i julas i åtanke är det detta vi understryker med svart linje. Alliansregeringen och Socialdemokraterna har kommit överens om det här gemensamt. Jag kan inte säga annat än att jag välkomnar denna tillnyktring i säkerhetsfrågan från Socialdemokraterna jämfört med hur det har varit tidigare, under förra mandatperioden. Det är viktigt att vi har breda över-

enskommelser i så viktiga frågor som Sveriges säkerhets- och utrikespolitik.

Fru talman! Vad jag till sist undrar är vad Miljöpartiet och Vänsterpartiet egentligen önskar åstadkomma med att avskaffa signalspaningslagen. Det är det som reservation 2 innebär. Begriper man vilka konsekvenser det skulle få? Jag hoppas att man bryr sig, åtminstone. Vad jag inte behöver fundera över är konsekvenserna för landets styre, säkerhet och medborgare. Om vi inte har någon egen signalspaning innebär det att vi blir beroende av någon annans. Detta är ingen välgörenhetsverksamhet. Vi kan aldrig till fullo lita på att den information vi i så fall får till oss stämmer till hundra procent.

Fru talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och med allvarlig min avslag på reservationerna.
(forts. 9 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 13.55 på förslag av tredje vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 14.00 då frågestunden skulle börja.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 14.00.

Frågestund

8 § Frågestund

Anf. 25 ANDRE VICE TALMANNEN:

Jag vill hälsa närings- och energiminister Maud Olofsson, statsrådet Maria Larsson, miljöminister Andreas Carlgren, kultur- och idrottsminister Lena Adelsohn Liljeroth och försvarsminister Sten Tolgfors välkomna.

Närings- och energiminister Maud Olofsson besvarar såväl allmänpolitiska frågor som frågor inom sitt ansvarsområde.

Personlig service på Försäkringskassan

Anf. 26 KURT KVARNSTRÖM (S):

Herr talman! Jag tänker ställa en fråga till näringsminister Maud Olofsson om Försäkringskassan.

Regeringen har i sin budget lagt fram ett förslag om besparingar på Försäkringskassan. Under de senaste dagarna har vi konstaterat att Försäkringskassan nu har redovisat sin plan för att klara besparingskraven. Det här har skapat stor oro, inte minst i glesbygden.

Försäkringskassans förslag innebär att man tänker dra in servicekontor, lokalkontor och serviceplatser runt om i landet. De tre och en halv miljoner personliga möten man bedömer behöver ske under 2011 kom-

mer inte att genomföras. Här är människor i fortsättningen hänvisade till telefon eller Internet.

Vad avser ministern och regeringen att vidta för åtgärder för att människor även i fortsättningen kan träffa Försäkringskassans personal för personliga möten?

Anf. 27 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Tack för den viktiga frågan! Människor funderar naturligtvis över hur servicen från våra myndigheter ska fungera.

Regeringen och riksdagen har fattat beslut om resurser till Försäkringskassan. Vi fattade beslut hösten 2009 om ökade anslag till Försäkringskassan med 400 miljoner kronor för 2011 och 2012. Visserligen hade Försäkringskassan önskat sig mer, men det var ändå ett tillskott. Vi har tillfört anslag så att Försäkringskassan ska kunna ge bättre service.

Men som Kurt Kvarnström vet måste Försäkringskassan själv organisera sin verksamhet. Då är en fråga till Försäkringskassan hur man tänker ge den personliga servicen visavi medborgarna. Det är den fråga som Försäkringskassan måste ta ställning till själv. Jag tror att Försäkringskassan gör rätt bedömning att en del av servicen kommer att ske via nätet, men det personliga mötet är viktigt.

Det är inte ministrarna som styr i dessa frågor. Vi styr de budgetdelar som vi tillskjuter Försäkringskassan. Anslagen har ökat till Försäkringskassan. Det är sedan Försäkringskassans bedömning hur man vill klara sin budget. Det får man själv svara på.

Anf. 28 KURT KVARNSTRÖM (S):

Herr talman! Tack för svaret, även om det inte var till fyllest!

Jag tänker framför allt på de äldre. Den här frågan berör inte bara Försäkringskassans situation. Jag tänker på de äldre och den nya Pensionsmyndigheten, som också har ett uppdrag att finnas i alla kommuner. När det gäller bostadsbidrag och pensionsfrågor är det viktigt att de äldre kan få en personlig kontakt. Ytterst handlar det om att Försäkringskassan i sin handlingsplan omgående avbryter sitt arbete i fråga om servicepunkter.

Det här är en fråga som jag utgår från att regeringen omgående måste hantera för att inte samtliga platser i landet ska läggas ned.

Vad har regeringen för planer på åtgärder för att främst de äldre ska få möjlighet till personliga möten?

Anf. 29 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Jag tycker att det personliga mötet är viktigt. Det tycker hela regeringen. Både Försäkringskassan och andra myndigheter behöver ha direktkontakt med sina medborgare, det vill säga kunder. Men Försäkringskassan – och det gäller alla myndigheter – måste själv organisera sig efter den ram man har fått. Den signal regeringen har gett är att Försäkringskassan har fått ökade anslag med 400 miljoner kronor. Försäkringskassan säger själv att man har fått minskade kostnader därför att färre behöver jobba med handlägningsfrågor. Digitaliseringen innebär också en effektivisering. Det är ett rejält tillskott som Försäkringskassan har fått.

Därför förutsätter jag att Försäkringskassan framöver kommer att fundera över hur man ska upprätthålla den personliga kontakten med sina medborgare, gamla människor eller andra som behöver besöka kontoren. Det kommer att visa sig i diskussionen framöver vad svaret är från Försäkringskassan. Vårt svar är att Försäkringskassan har fått ökade resurser och det som har gjorts i försäkringssystemen har minskat kostnaderna. Vidare vill vi veta hur man tänker sig att en bra service till medborgarna ska se ut.

Svenska insatsen i Adenviken

Anf. 30 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Jag har en fråga till försvarsministern.

EU bedriver sedan 2008 en insats i Adenviken, operation Atalanta. Syftet med insatsen är att skydda handelsvägarna i området och de hjälpsändningar som FN skickar dit. Sverige har deltagit vid två tillfällen. Förra gången ledde vi också operationen.

Tyvär har frågan aktualiserats igen på grund av flera händelser. Nyligen blev en dansk familjs segelbåt attackerad. Ombord finns tre danska tonåringar, deras föräldrar och två vänner. Vi vet ännu inte hur detta kommer att sluta, men flera andra sådana dåd har inträffat.

Vilka erfarenheter och slutsatser tycker försvarsministern att vi kan dra av den svenska insatsen i Adenviken?

Anf. 31 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Herr talman! Det är en oerhört viktig fråga som Johan Forssell tar upp. Min bild är att piratverksamheten utanför Afrikas kust – det är inte längre bara fråga om Somalia – fortsätter att förvärras och blir allvarligare. Det förefaller som om piraterna har sänkt ribban för våldsanvändning.

Det sitter nu 700–800 personer som gisslan utanför Somalias kust. Vi vet att gisslan behandlas allt sämre. Det förekommer tortyr. Precis som sades i frågan har också ett antal personer avrättats.

Den militära insatsen Atalanta, där Sverige har deltagit två gånger, är nödvändig för att skydda den civila sjöfarten, inte minst FN:s matleveranser. Men insatsen är inte tillräcklig. Vi behöver göra mer till lands. Problemet vi ser symtom på till havs har börjat någon annanstans i fattigdom och elände i ett sönderfallande land, nämligen Somalia. Vi försöker bidra till att hjälpa den somaliska övergångsregeringen att bygga egen säkerhetskapacitet, till exempel med träningsprogram i Uganda. Vi måste långsiktigt hjälpa till att upprätta en kustbevakning till lands och till sjöss i regionen.

Anf. 32 JOHAN FORSSELL (M):

Herr talman! Tack för svaret! Jag delar uppfattningen att den svenska insatsen har varit viktig och har uppskattats mycket av övriga deltagande länder.

Häromdagen kom Försvarsmaktens budgetunderlag. I det föreslår Försvarsmakten en ny svensk insats med marina stridskrafter eller flygstridskrafter. Hur ser försvarsministern på detta förslag?

Anf. 33 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Herr talman! Jag tycker absolut att vi ska överväga frågan. Det är en insats med mycket tydlig humanitär verkan.

Det vi gjorde förra gången under våren 2010 var unikt, inte bara för Sverige utan generellt. Det var inte nog med att Sverige ledde hela EU-insatsen, vilket är en förmåga som långt ifrån alla länder av vår storlek har, det var också det första civilmilitära svenska bidraget till en insats. Vi hade också ett mycket uppskattat och framgångsrikt sjöövervakningsflygplan från Kustbevakningen på plats som utgick från Seychellerna.

Det säger sig självt att när problemet har gått från att beröra den somaliska kusten till att nu täcka hela sträckan nästan ända bort till Indien, är inte bara Somalia utan ett mycket stort antal länder i regionen direkt och indirekt påverkade. För ett område kanske dubbelt så stort som Europa krävs flygövervakning för att ha någon som helst möjlighet att följa vad som händer till havs och agera på rätt ställe.

Under det första halvåret i år är vi lead nation för NBG och står i beredskap. Det styr mycket av våra möjligheter att göra andra saker just nu. Men i framtiden tycker jag absolut att Sverige ska överväga att igen delta i insatsen Atalanta.

Stöd till energieffektivisering

Anf. 34 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! Jag har en fråga till energiministern.

Just nu rasar debatten om elpriserna. Det bästa sättet att minska konsekvenserna av pristoppar är att minska energianvändningen. Det är den billigaste och snabbaste åtgärden för både hushåll och företag. Miljöpartiet ser därför med stor oro på de nedskärningar som regeringen har gjort under ett flertal år vad gäller stöd till just energieffektivisering.

Sedan 2007 har regeringen dragit ned på stöd till konvertering av direktverkande elvärme, stöd till energieffektivisering i offentliga lokaler, stöd till installation av energieffektiva fönster med mera. För varje år har summan för energieffektivisering minskat.

Min fråga till energiminister Maud Olofsson är därför om detta är en utveckling som kommer att fortsätta.

Anf. 35 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Tack för en mycket bra fråga! Jag vill börja med att korrigera frågeställaren: Vi har inte minskat anslagen. Vi har ökat anslagen med 300 miljoner kronor utöver tidigare.

Däremot har vi förändrat insatserna – det är viktigt att säga. Insatser som lönar sig ändå ska vi inte skattefinansiera. En del av de insatser som man har gjort tidigare har varit att introducera ny teknik och göra människor uppmärksamma på att energieffektivisering på det här sättet och så vidare är viktig. Nu ändrar vi och förnyar.

Vi har det långsiktiga programmet som är basindustrin som har gjort fantastiska framsteg, men vi har också introducerat för små företag att göra energianalyser i sina företag för att bli mer varse hur mycket energi man förbrukar. Vi har ökat insatserna för klimat- och energirådgivning till enskilda människor. Vi har infört ROT-avdrag som gör att människor nu kan investera själva för att få tätare fönster och så vidare.

Vi har ändrat inriktning, men vi har ökat anslagen till energieffektivisering.

Anf. 36 LISE NORDIN (MP):

Herr talman! Jag tackar så mycket för svaret. Jag tycker att det är väldigt tydligt när jag läser regeringens budget att de totala anslagen för energieffektivisering minskar.

En svensk konsumerar i snitt dubbelt så mycket el som en dansk, en engelsman eller en tysk. Att Sverige har så hög elkonsumention gör förstås att svenskarna också blir särskilt sårbara när elpriserna blir höga. En ansvarsfull politik bör alltså vara att minska sårbarheten genom att minska det energislukande samhället.

Enligt de handlingsplaner som varje land har skickat till EU framgår att inget annat land planerar att öka sin energianvändning på samma sätt som Sverige. Sverige är allra sämst i EU på energieffektivisering.

Min fråga till energiministern är om hon är nöjd med denna utveckling.

Anf. 37 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Återigen: Vi har inte minskat anslagen till energieffektivisering. Vi har ökat dem med 300 miljoner kronor. Det ligger i den energiuppbyggnad som vi har gjort inom allianspartierna. Däremot har vi ändrat inriktningen.

Energieffektivisering – där håller jag med frågeställaren – är ett av de viktigaste sätten att hålla nere elpriserna och att minska koldioxidutsläppen. Därför har det varit en prioriterad fråga när vi har pratat och kommit överens på EU-nivå. Jag kommer precis från energiministermötet, och vi tittar nu på hur vi ska kunna förstärka insatserna också på europeisk nivå med nya direktiv och nya riktlinjer för att få ned energiförbrukningen.

En viktig del i det här är naturligtvis olika direktiv, prestanda, när vi handlar våra hushållsråvaror, när vi bygger hus, när vi gör transportlösningar och så. Ju mer vi kan få av tydliga riktlinjer för att man inte får ha för hög energiförbrukning, ju mer vi kan underlätta för konsumenterna att göra riktiga val, desto lägre elkostnader kommer var och en att få. Det är vi i full färd med att göra. Vi har satt upp ett mål att öka energieffektiviseringen med 20 procent till 2020, och det kommer vi att nå.

Public service

Anf. 38 ANDERS FLANKING (C):

Herr talman! Min fråga är till kultur- och idrottsministern.

Jag vill börja med att säga att det för Centerpartiet är väldigt viktigt att vi har en public service för radio och tv som har både bredd och spets. Jag hoppas att vi kan vara överens om det. Samtidigt har det gjorts en del tolkningar, inte minst i medierna, av statsrådsuttalanden i den frågan.

Jag vill då fråga om ministern är beredd att fortsätta att stärka möjligheterna att ha en stark public service med bredd och spets och i så fall hur.

Anf. 39 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Det är riktigt att vi har en intensiv debatt om public service – det tycker jag är bra. Jag har också varit väldigt tydlig med att vi från Alliansens sida är starka anhängare av public service, som spelar en väldigt viktig roll i det nya medieklimat som vi i dag har.

Vad diskussionerna har gällt är vad som ska ske när det nuvarande tillståndet går ut 2013. Vi förbereder nu direktiv till en ny utredning som ska arbeta och kunna lägga fram ett förslag i god tid. Då är det naturligt att vi ser över ett antal frågor. Det handlar om tekniken, med de förändringar som har gjorts där. Det handlar naturligtvis om hur public service ska finansieras. Det handlar om produktplacering. Det handlar om sponsring och flera andra frågor.

Anf. 40 ANDERS FLANKING (C):

Herr talman! Jag tror också att det är viktigt, och jag tycker att det bör finnas rätt goda förutsättningar för att vi ska hitta en gemensam lösning och kunna behålla den starka public service som vi vill ha. Det är just för att vi behöver bredden, som vi ser det i vårt parti, och möjligheterna att få tittare och lyssnare att ta del av program som kanske inte är lika breda.

Då är min fråga hur ministern ser just på den saken.

Anf. 41 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jo, det är riktigt att public service har ett helt annat uppdrag, och ett uppdrag som är givet av riksdagen. Då handlar det väldigt mycket om att fånga in hela landet, att göra program som andra kanaler och programbolag inte gör. I detta ligger bland annat att värna våra nationella minoritetsspråk. Det handlar om ett kvalitativt utbud för barn. Det handlar om kultur, drama och mycket annat. Hur vi definierar vad som möjligen kan vara smalt eller brett är ofta upp till var och en.

Public service har ett väldigt tydligt uppdrag. Jag är glad över den debatt som nu har kommit i gång.

Elnätsavgifterna

Anf. 42 LARS ISOVAARA (SD):

Herr talman! Jag skulle vilja ställa en fråga till närings- och energiminister Maud Olofsson.

Det har i dagarna framkommit att elnätsavgifterna har stigit kraftigt under de senaste åren. En del av detta kan förmodligen tillskrivas bristfällig konkurrens och beslut om nedgrävningar av elledningar för att uppnå de stipulerade kraven på säkerhet gentemot strömavbrott etcetera.

Men i en artikel i DN daterad den 7 april 2010, det vill säga för snart ett år sedan, kan man läsa: ”I år” – läs 2010 – ”höjer Svenska Kraftnät avgifterna till nätbolagen med hela 32 procent vilket naturligtvis i slutändan får betalas av konsumenterna.”

Min fråga blir sålunda: Hur har denna höjning från Svenska Kraftnätets sida slagit igenom vad elnätsavgifterna ut mot slutkonsumenten anbelangar?

Anf. 43 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Jag ska vara alldeles ärlig: Om man ska ställa om ett energisystem och göra det mer klimatsmart, mer hållbart och mer tryggt måste man också bygga ut elnät. Då kan jag berätta att det inte är gratis – det kostar pengar. Sverige är ett avlångt land och ett stort land, och vi vill att eltillgången ska finnas där också när det är 40 grader kallt ute.

Det är därför som Svenska Kraftnät har ett förtydligt och ökat uppdrag att bygga ut våra nät. De har också ett uppdrag att bygga nät på nordisk basis tillsammans med finska TSO, norska, danska och så vidare för att få ihop den nordiska elmarknaden.

I grunden handlar det om att om vi ska ha en trygg energiförsörjning där vi vilar på tre ben i form av kärnkraft, vattenkraft och förnybara energikällor måste vi också vara beredda att investera i nät, både för att distribuera elen och för att garantera, precis som frågeställaren var inne på, en större säkerhet när det blåser eller är snöstorm ute.

Anf. 44 LARS ISOVAARA (SD):

Herr talman! Jag tackar för svaret.

Jag ska citera ytterligare en källa, denna gång Svenska Kraftnäts investerings- och finansieringsplan 2011–2014, där man kan läsa angående den svenska delen av likströmsförbindelsen till Baltikum: ”Den svenska delen av investeringen är brutto ca 3 200 Mkr.”

Vidare kan man läsa angående vindkraften: ”Slutligen beror utformningen av nätförstärkningarna i Sverige även på hur och var ny vindkraft byggs i norra Norge och Finland. Sammantaget konstituerar den omfattande vindkraftsutbyggnaden betydande nätplaneringsproblem för Svenska Kraftnät.”

Det handlar således om att klara regler- och balanskraften i näten när andelen vindel ökar.

Följdfrågan blir sålunda: Kan svenska elkonsumenter förvänta sig än högre nätavgifter i framtiden på grund av den planerade utbyggnaden av vindkraft i Sverige, Finland och Norge samt på grund av den planerade likströmsförbindelsen till Baltikum?

Anf. 45 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Låt mig först och främst säga att vi har en modell för att bygga nät i Sverige som skiljer sig från en del andra länder. Vi betalar via avgifter och inte via skattsedeln. Det här har visat sig, om vi jämför med många andra länder, vara det mest effektiva sättet att bygga nät. Men det är också ett faktum att vi bor i ett land med väldigt långa avstånd, och ska det distribueras el från ställen där vi bygger till andra ställen måste det finnas elnät. Det kostar.

Det andra som är viktigt, apropå den tidigare frågan om energieffektivisering: Om kunderna framöver ska kunna ha bra koll på vilken elförbrukning man har måste vi börja bygga smarta elnät så att jag som kund varje stund kan se vilken elförbrukning jag har. Det får ned förbrukningen, och då behöver vi inte betala de höga marginalkostnader som det innebär att ha kol, gas och olja i vårt el- och energisystem.

Det är den gröna omställningen som vi håller på med och som är viktig för Sverige ur klimatsynpunkt men också för att säkra tillgången på säker el, både för enskilda konsumenter och för företag.

Anf. 46 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! Min fråga tror jag går till miljöministern. Den handlar om det kommunala självbestämmandet.

I riksdagens beslut om en klimat- och energipolitik ingår en satsning på vindkraft. Det är 20 terawattimmar landbaserat, om jag förstår det rätt.

Beslutet inkluderar en lokal garanti för kommunalt självbestämmande som handlar om det kommunala vetot. Vi vet att det kommunala självstyret sedan lång tid tillbaka är en grundsten i den svenska politiken.

Kommuner har nu i enlighet med beslutet upprättat vindkraftsplaner med visst bidrag.

Energimyndigheten, som svarar för att främja utbyggnaden, har i en skrivelse för någon tid sedan sagt att man önskar att det kommunala vetot tas bort. Avsikten var att genomdriva utbyggnaden mot kommunernas och ibland även lokalbefolkningens vilja. Många organisationer, kommuner och kommunpolitiker har reagerat starkt, däribland Sveriges Kommuner och Landsting, SKL, som avvisar förslaget.

Dess värre har miljöministern vid några tillfällen gett uttryck för stöd för dessa tankegångar, vilket oroar mig mycket. Därför är min fråga: Vidhåller ministern den uppfattningen?

Anf. 47 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Herr talman! Tack för frågan!

Jag ska vara tydlig i att jag delar Lars Gustafssons och många andras utgångspunkt att det kommunala självstyret är mycket viktigt.

Det dilemma jag har sett är att flera kommuner nu ofta går på tvärs också mot de egna planerna. Man har i ett tidigt skede i en översiktsplan sagt att ett visst område passar för vindkraft. Men när väl ansökan kommer och det blir dags att på riktigt bygga den vindkraft som kommunen har pekat ut i det aktuella området, då slår man plötsligt bakut. I flera fall har man också sagt att man ger möjlighet bara om man får pengar.

Med det riskerar man att undergräva det kommunala självstyret och själva trovärdigheten för hur viktigt det kommunala inflytandet är. Då sätter man käppar i hjulet för något som är mycket viktigt för Sveriges energiförsörjning, nämligen att få fram mer säker, trygg och miljövänlig energi.

Då har jag sagt att det är viktigt att kommensektorn själv tar initiativ för att förändra det beteendet. Gör man inte det, då måste vi se om det går att göra ändringar i regelverket, till exempel genom att säga att man får betrakta det som ett ja om kommunen inte ger besked inom en viss tid, särskilt om man i ett tidigt skede har pekat ut området som lämpligt för vindkraft.

Anf. 48 LARS GUSTAFSSON (KD):

Herr talman! Det stora problemet tror jag är att om vi inte får folklig acceptans för det här energislaget står vi inför en långvarig konflikt i det svenska samhället, inte minst med glesbygden. Det oroar mig väldigt mycket som glesbygdsföreträdare.

Vi vet att energiproduktion och vindkraftsbygge sakligt sett är industriproduktion. Normalt sett skulle man omfattas av en ganska omfatt-

tande miljökonsekvensbeskrivning. Det hade gett kommunalt inflytande i en större del.

Men genom att bygglovsförfarande har förenklats kan man säga att riksdagen på det viset indirekt har kringgått den prövningen. Om man dessutom skulle slopa det kommunala vetot har man i praktiken eliminerat den kommunala möjligheten till självstyre. Det oroar mig väldigt mycket.

Det riskerar också att öppna dörrar för andra frågor där vi kanske tycker att det är bra med kommunalt veto, till exempel i fråga om uranbrytning.

Jag undrar om ministern tror att borttagandet av det kommunala vetot kommer att öka acceptansen hos de medborgare som får ett vindkraftverk placerat 500 meter framför köksfönstret.

Anf. 49 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Herr talman! Jag hör nu att Lars Gustafsson säger väldigt många gånger att han är orolig. Jag tror att det vore bra med mindre oro och i stället lite mer säker hantering av att få fram vindkraft som är bra för miljön och bra för klimatet och som dessutom är trygg, säker och bra för den svenska energiförsörjningen.

Då ska vi inte börja med att ta bort det kommunala vetot, utan vi ska börja med att självklart uppmana den kommunala sektorn att ta ansvar för det viktiga kommunala självstyret, skynda på planer och se till att stå för givna besked.

Har man i en områdesplan pekat ut ett område som lämpligt för vindkraft ska man också stå för det. Det är hederligt, bra och konsekvent den dag då ansökan kommer. Man ska inte i utpressningssyfte hota med ett nej för att försöka få pengar. Gör man det skadar man det kommunala självstyret.

Jag vill inte skada det, och jag uppmanar den kommunala sektorn att inte göra det. Jag är övertygad om att majoriteten av kloka kommunalpolitiker vill hjälpas åt för att åstadkomma detta.

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans (S).

Det operativa ansvaret för informationssäkerheten

Anf. 50 ANNA STEELEKARLSTRÖM (FP):

Herr talman! Min fråga till försvarsministern gäller ansvaret för operativ ledning i samband med det som med olika benämningar kallas info-krig, telekrig eller e-krig. Enligt Försvarsdepartementet är ansvaret för området informationssäkerhet uppdelat mellan inte mindre än sex myndigheter. Dessutom anger Försvarsdepartementet ytterligare fem aktörer i samhället med tydlig inriktning på informationssäkerhetsfrågor.

Informationssäkerhet är ett omfattande begrepp och innehåller givetvis skydd för information som är såväl hemlig som icke-hemlig, skydd mot virus och så vidare.

Men i fråga om operativt ansvar vid en aktiv attack från en annan nation eller en IT-mässigt väl rustad angripare undrar jag om försvarsministern tydligt kan ange var det operativa ansvaret ligger i försvaret av den nationella IT-infrastrukturen. Är det ansvaret civilt eller militärt?

Anf. 51 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Herr talman! Först vill jag uppmärksamma på att Sverige sedan regeringsskiftet har en ny IT-minister som bär det övergripande ansvaret i de här frågorna. Det innebär att en god del av ansvaret har lämnat mig och gått över till den nya IT-ministern.

Likväl kan jag säga att svaret på en del av de frågor som ställdes här kom in så sent som i går, då några av mina myndigheter redovisade svar på ett antal uppdrag som vi hade gett dem. Jag kan säga att beredningen ännu inte är avslutad, eftersom svaren kom in i går.

Vi har bland annat bett MSB, Myndigheten för samhällsskydd och beredskap, att ge förslag på hur en säker digital informations- och kommunikationsinfrastruktur för myndigheter, kommuner och landsting kan skapas, ta fram en nationell plan som klargör hur allvarliga IT-incidenter ska hanteras och ta fram ett system för en obligatorisk IT-incidentrapportering för statliga myndigheter, att bättre bedöma omvärldsutvecklingen, att föreslå för enskilda myndigheter att man kan anlita FRA för IT-säkerhetsanalyser och att lämna förslag på hur ett tekniskt detekterings- och varningssystem för samhällsviktig verksamhet och kritisk infrastruktur kan införas och hur det ska se ut.

Det är alltså väldigt mycket arbete som just nu har gjorts och som pågår i detta ärende.

Anf. 52 ANNA STEELEKARLSTRÖM (FP):

Herr talman! Tusen tack för svaret!

En relevant följdfråga är om Försvarsmakten har resurser för att aktivt bistå och inte bara ge råd till exempelvis datanätsoperatörer eller elleverantörer, om de skulle ställa frågan till Försvarsmakten under en pågående IT-attack.

Anf. 53 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Herr talman! Först vill jag säga att vi i Sverige har en ansvarsprincip som innebär att den som bär ansvar för en verksamhet i vanliga tider också bär ansvar för samma verksamhet i kristider. Det är alltså inte så att vi flyttar ansvaret generellt.

Det viktiga är att se att ingen kedja är starkare än sin svagaste länk, det vill säga såväl statens myndigheter, vi själva, Regeringskansliet, kommuner, landsting och offentliga aktörer som privata aktörer och företag måste själva se till att ha en tillräcklig nivå på skydd i den egna verksamheten. Annars kan jag säga att en angripare som i det här fallet utför en IT-attack kommer att gå på den svagaste länken och därigenom skada hela systemet.

Jag nämnde tidigare att det inte i första hand är Försvarsmakten utan FRA som har teknisk kunskap och kan hjälpa inte minst offentliga aktörer. Men jag tror att vi måste jobba mer långsiktigt för att skapa lägstanivåer för IT-säkerhet, inte minst i offentlig verksamhet.

Jag kan uppmana frågeställaren: Ställ just denna fråga till den minister som numera har det breda ansvaret för IT-frågor inklusive säkerhetsfrågor, nämligen Anna-Karin Hatt!

Frågestund

Anf. 54 LENA OLSSON (V):

Herr talman! Jag har en fråga till Maud Olofsson som ansvarar för allmänpolitiska frågor.

Efter uppgifter om att svenskar ska ha övervakats av USA:s ambassad pågår nu en utredning. Nya uppgifter för oss i Vänsterpartiet är att de personer som lämnat uppgifter och övervakat svenska medborgare för USA:s räkning varit kallade till förhör hos åklagaren. Det rör sig om ett tiotal personer. Dessa personer påstår att de inte kan säga någonting på grund av tystnadsplikt. Det innebär, konkret, att brott mot svenskar i Sverige inte kan utredas.

Frågan jag vill ställa till ministern är: Tänker regeringen agera?

Anf. 55 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Det är en viktig fråga. Men det är också en viktig principiell hållning att så länge utredningen pågår måste Åklagarmyndigheten få ta ansvar för just detta.

Det här var också en nyhet för mig i morse, i nyheterna.

Det som är viktigt att säga är att vi måste få fram all den information som krävs för att vi ska kunna göra rätt bedömning. Den amerikanska ambassaden har ändå meddelat att man är beredd att bistå med rätt kunskap, för man vill också reda ut hur det här har fungerat. Det är väl den bästa signalen, tycker jag, från den sidan, att man vill skapa klarhet. Och man vill ge tydlighet i vad som faktiskt har skett.

Anf. 56 LENA OLSSON (V):

Herr talman! Ja, visst har USA:s ambassad sagt att man vill hjälpa till. Men samtidigt har åklagaren problem i fallet, med att de hävdar sin sekretess eller tystnadsplikt. Han säger också i intervjun att det försvårar utredningen. Man får inte fram det man vill.

Det vi vill veta från Vänsterpartiets sida är hur regeringen har tänkt agera i den här frågan. Kommer regeringen exempelvis att skynda på, så att man får möjlighet att upphäva denna sekretess, så att vi får klarhet i det här?

Anf. 57 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Om jag har följt nyhetsrapporteringen rätt har det inte kommit någon sådan förfrågan. Kommer det en sådan förfrågan är vi naturligtvis beredda att behandla den. Men jag har inte uppfattat det som att det har kommit en förfrågan från Åklagarmyndigheten om att man vill göra just det.

Jag konstaterar också i rapporteringen att den amerikanska ambassaden vill redovisa och vill bringa klarhet i detta, och jag tror att vi alla vill få reda på vad som faktiskt har hänt.

Vi har en lagstiftning som ska följas. Vi har tydliga regler för hur man ska bete sig på svenskt territorium. Då har vi också rätten att se till att de upprätthålls.

Jag har inte uppfattat det som att det har kommit någon förfrågan, men den dag den kommer är vi naturligtvis beredda att titta på den. Då får man behandla det.

Prot. 2010/11:66
3 mars

Frågestund

Barnfattigdom

Anf. 58 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! Nu har det gått några veckor sedan Rädda Barnen kom med sin rapport om barnfattigdom. Den fick stor uppmärksamhet. Den uppmärksammades för att den visade att antalet barn som lever i fattiga miljöer nu ökar. Det ger oss alla en påminnelse om att livet och uppväxtvillkoren ser olika ut, trots ambitioner om att vårt välfärdssystem ska sträva efter att ge goda förutsättningar oavsett social och ekonomisk bakgrund. Det handlar om både förskola och skola som delvis har en kompensatorisk uppgift.

Att barn lever i fattiga miljöer handlar förstås inte om att de själva har en låg inkomst utan om att föräldrarna har låg inkomst eller ingen alls. Det beror i sin tur på att våra trygghetssystem inte garanterar någon trygghet för den som är arbetslös eller sjuk, att utbildningsplatserna är för få, att den som behöver skola om sig inte får någon plats och så vidare. Det beror på regeringens politik, där man genom gigantiska skattesänkningar till dem som redan har jobb har ökat skillnaderna snarare än minskat dem.

Var är förslagen som minskar skillnaderna i samhället och i förlängningen minskar barnfattigdomen? Det vill jag fråga Maria Larsson.

Anf. 59 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Detta är en angelägen fråga som vi har haft en särskild debatt om i riksdagen. Den förtjänar att uppmärksammas igen.

Vi är en regering som bekämpar fattigdom, och vi vet att det bästa sättet att få en ökad inkomst är att få ett arbete. Därför gör vi allt vi kan för att öka möjligheten till arbete i vårt land. Vi har också lyckats väl. Det är många som har en sysselsättning, många fler än vad det var när vi övertog regeringsmakten.

Vi har alldeles färsk statistik från SCB, i dag, som exempelvis visar att andelen barn till ensamstående förälder med låg disponibel inkomst har minskat från 2008 till 2009, från 29,5 procent till 27 procent. Det är glädjande siffror.

Också de som inte förvärvsarbetar har fått en högre inkomst 2009 jämfört med 2008. Och för gruppen arbetslösa, sjuka och pensionärer är det en 2,7-procentig höjning mellan de här två åren.

Vi är inte nöjda. Jag är allra mest intresserad av att titta på den grupp som befinner sig i långvarigt ekonomiskt utanförskap, för där drabbas verkligen barnen.

Anf. 60 LENA HALLENGREN (S):

Herr talman! 7 ½ procent av befolkningen är arbetslösa. Det är 1 ½ procent mer än 2006.

Det går bättre rent ekonomiskt, och det utrymmet kan man använda på olika sätt. Man kan ägna sig åt tillväxtskapande insatser, såsom fler

utbildningsplatser, infrastruktursatsningar, bostadsbyggande och mycket annat.

Jag beklagar att regeringen ska använda utrymmet till ännu fler skattesänkningar. Och de skattesänkningarna ska gå till människor som redan har jobb, till människor som redan har goda inkomster.

Ambitionen om full sysselsättning ska naturligtvis finnas. Som socialdemokrat har jag den som mitt allra högst ställda mål. Men det går inte att tro att 0 procent är arbetslösa och att vi därmed kan ha trygghetssystem som inte svarar upp mot det faktum att det alltid finns människor som är i behov av starka trygghetssystem.

Jag beklagar den prioritering som regeringen gör, skattesänkningar till dem som redan har.

Anf. 61 Statsrådet MARIA LARSSON (KD):

Herr talman! Antalet sysselsatta har ökat. Andelen som befinner sig i arbetskraften har blivit större, därav den procentuella förändringen.

Skattesänkningar är ett sätt att få fler människor i arbete. Det säger i stort sett alla bedömare. De skattesänkningar som regeringen har gjort har varit framgångsrika när det gäller att fler människor ska få arbete.

Sverige befinner sig i en enormt lycklig situation jämfört med många andra europeiska länder just nu. Vi har fler sysselsatta. Sysselsättningen ökar mest i vårt land, jämfört med alla andra europeiska länder. Arbetslösheten faller. Det är en fantastisk lycklig situation, som jag också hoppas att Lena Hallengren uppskattar.

Sedan behöver vi jobba långsiktigt med strukturella frågor, också i form av att fler ska ha en fullföljd utbildning. Jag är personligen djupt bedrövad över att så många lämnar skolan utan fullständiga betyg. Detta är ett resultat av en långvarig socialdemokratisk skolpolitik. Vi håller nu på att vända skutan. Det är en viktig förutsättning för att få en bra framtid för dagens barn.

Dessutom gör vi saker ekonomiskt för att stödja dem som befinner sig i ekonomiskt utanförskap, inte minst de ensamstående, där vi nu höjer bostadsbidraget från 2011.

Insatser mot diktaturen i Libyen

Anf. 62 EDWARD RIEDL (M):

Herr talman! Min fråga är till försvarsminister Sten Tolgfors.

Det är många som tar del av den kamp för frihet och förändring som pågår i norra Afrika. Och vi ser att det i både Egypten och Tunisien åtminstone finns möjligheter och förutsättningar för att det ska kunna bli något bättre.

I Libyen däremot har vi en diktator som snarare verkar ta ett än hårdare grepp om sin befolkning. Han drar sig inte ens för att flygbomba sina egna medborgare, och det är givetvis något som vi demokratiska länder på olika delar av jordklotet måste ta på allra största allvar.

Det här övervåldet fortsätter, och i dag har jag sett att ICC, den internationella brottmålsdomstolen, har beslutat att inleda en undersökning mot Libyens diktator.

Jag har således en fråga. Om det här övervåldet nu fortsätter och internationella samfundet bestämmer sig för att man ska ingripa i Libyen

Anf. 63 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M):

Herr talman! Just i detta nu, när vi möts i riksdagen, har vi ett svenskt Herculesplan på Malta, på väg till Libyen för att hjälpa till i den samlade evakueringen av EU-medborgare. Vi har också bidragit med svensk sjukvårdsutrustning. Det sker ju ett tryck som skapar flyktingströmmar ut ur landet. Och människorna behöver tas om hand när och om de kommer ut ur landet.

Sedan tror jag att det är viktigt att konstatera situationens allvar, precis som frågeställaren lyfte fram. Det är sannolikt tusentals döda i detta land. Det är en mycket allvarlig situation. Det har redan inletts internationella utredningar.

Jag tror dock att man ska vara något försiktig med att tro att det finns militära lösningar i detta. Det finns i det här läget inget mandat från FN:s säkerhetsråd eller någon enighet i det internationella samfundet om att det är vägen.

Vi vet också att såväl Arabförbundet som möjligen Afrikanska unionen har intresse av att bidra till en lösning i det här avseendet.

Detta är alltså mitt svar.

Sverige står alltid berett att inte minst göra humanitära insatser, och vi deltar löpande i andra internationella insatser när världssamfundet kallar, men just där är vi inte just nu.

Public service

Anf. 64 SIV HOLMA (V):

Herr talman! I ett pressmeddelande med rubriken ”Detta vill Sveriges Radio, men vad vill riksdagen?” från Sveriges Radios vd och vice vd, Mats Svegfors respektive Cilla Benkö, skriver man: ”I själva föreställningen om ’armlängds avstånd’ mellan politiken och public service ligger att public service inte är instrument för att förverkliga ett visst politiskt partis mediepolitik. Det krävs en bred parlamentarisk samverkan i hela processen: från utredningsdirektiven och utredning till den public servicepolitik som på hösten 2013 slutligen röstas igenom i riksdagen.”

Avser kulturministern att bjuda in oppositionen att vara med och påverka utredningsdirektiven och tillsätta en parlamentarisk utredning där samtliga partier deltar? Kommer kulturministern att verka för att det blir en brett förankrad parlamentarisk process som sträcker sig ända till det slutliga beslutet 2013?

Anf. 65 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Som jag nämnde vid en tidigare fråga arbetar vi nu med direktiven. Jag har tidigare i ett tal bland annat för Spelplanen beskrivit att jag självklart kommer att bjuda in oppositionen att diskutera direktiven.

Frågestund

Huruvida utredningen blir en parlamentarisk utredning eller en expertutredning är vi ännu inte klara med, men det kommer jag att återkomma till.

Anf. 66 SIV HOLMA (V):

Herr talman! Framtiden för public service är en av de stora demokratiifrågorna. Det är viktigt att regering och riksdag på alla sätt tar ansvaret att säkra den publicistiskt drivna journalistiken som en demokratisk motvikt till den alltmer genomkommersialiserade medievärlden.

Det är också viktigt att avvisa Moderaternas förslag till skattefinansiering av public service, eftersom skattefinansiering betyder att man går ifrån den demokratiska principen om armlängds avstånd mellan public service och politiken.

Delar kulturministern denna uppfattning?

Anf. 67 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Jag kan dela Siv Holmas uppfattning så långt att public service har en väldigt viktig uppgift, inte minst i ett demokratiskt samhälle där vi också har stora krav på en nyhetsrapportering från utlandet, en rapportering från hela Sverige och det fördjupade arbete som public service gör när det gäller kultur, drama och förvisso också sport.

Jag delar däremot inte den negativa synen på de kommersiella mediekanalerna, i synnerhet inte eftersom vi nu har fått ett bredare utbud än vad vi har haft tidigare, särskilt på den tiden när vi hade ett monopol och bara tillgång till Sveriges Radio och Sveriges Television.

Det är riktigt att armlängds avstånd är viktigt, men icke desto mindre är det riksdagen som ska avgöra vad som ska vara de tre programbolagens – Utbildningsradion, Sveriges Radio och Sveriges Television – uppgift.

Sveriges agerande vid klimatmötet i Köpenhamn

Anf. 68 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Jag vill rikta min fråga till miljöminister Andreas Carlgren. Jag vill veta vad Andreas Carlgren tänker göra för att återupprätta förtroendet för sig själv och regeringen när det gäller klimatfrågan. I nu gällande budgetproposition står det i skrift: Under svenskt ordförandeskap i EU drev Sverige framgångsrikt på för att få fram ett ökat stöd till utvecklingsländerna.

Det här har visat sig, inte bara i oppositionens kritik, vara en mycket skev bild av historieskrivningen. Det är nästan så att jag skulle drista mig till att säga att den är osann. Rapporterna från Wikileaks och Svenska Dagbladet konstaterar att Sverige samarbetade i det fördolda med USA och i och med det svek utvecklingsländerna inför klimatmötet i Köpenhamn.

Varför försöker regeringen ändra historieskrivningen? Varför tar man inte ansvar för sin egen roll i misslyckandet på mötet i Köpenhamn? Varför tar man inte ansvar för att vi faktiskt har tappat två år av kamp

mot den globala uppvärmningen? Det är mänskligheten som förlorar på det här.

Prot. 2010/11:66
3 mars

Frågestund

Anf. 69 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Herr talman! Först ska jag be att få tacka Matilda Ernkrans för det kraftfulla stödet när det gällde mitt svar om vindkraften. Det tycker jag var mycket bra.

Sedan förstår jag att Matilda Ernkrans förtroende för mig snabbt har raserats. Nu verkar det vara på bottenivå, och det hotar till och med något av mänskligheten.

Men om vi mildrar tonläget något kan jag bara lugna Matilda Ernkrans – utan att jag kommenterar Wikileaksrapporter; regeringen gör som bekant över huvud taget inte det – med att den bild som Svenska Dagbladet har gett är fullständigt felaktig.

Den faller också på sin egen orimlighet. Vi var mycket tydliga hela vägen i att USA måste höja sitt bud och göra en mycket större insats. Det är svårt att hävda att jag skulle ha sänkt förväntningarna inför Köpenhamnmötet, vilket var en del påståendet, och än svårare att säga att vi inte slogs stenhårt för pengar till utvecklingsländerna.

Vi lyckades också i den delen genom att vi själva är de största bidragsgivarna, genom att EU ställde upp med kraftigt ökade medel och genom att vi även fick med USA i den delen.

Anf. 70 MATILDA ERNKRANS (S):

Herr talman! Det känns jättebra att kunna konstatera att det finns ett rödgrönt engagemang, tillsammans med Centerpartiet, för vindkraften. Jag hoppas att vi också får se praktisk politik av det. Det räcker ju inte att bara säga saker. Man måste också göra saker.

Det blir problem med trovärdigheten när vi kommer in på de internationella klimatförhandlingarna. Faktum är att de här rapporterna från Wikileaks finns, oavsett om regeringen kommenterar dem eller inte. Artikeln i Svenska Dagbladet finns och existerar. Där påstår man att det inte bara är miljöminister Andreas Carlgren utan också näringsminister Maud Olofsson och statsminister Fredrik Reinfeldt som uppenbart har bidragit till en situation som gjorde att klimattoppmötet i Köpenhamn slutade i fullständigt kaos.

Många är överens om att kaoset i Köpenhamn hade att göra med att man faktiskt inte hade respekt för att alla länder är lika viktiga i förhandlingarna.

Man tog ett pyttesteg framåt i Cancún. Nu väntar Durban. Jag tänker inte fråga vad ministern tänker göra där, för jag vet inte om jag kan lita på svaret.

Anf. 71 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Herr talman! Först kan vi konstatera att det nu byggs mer vindkraft än någonsin. Vi har gjort kraftfulla regelförenklingar och gett större och långsiktigare besked när det gäller vindkraften, så, ja, de konkreta resultaten finns där. Vi är helt överens om att det är viktigt att fortsätta den utvecklingen. Det är vi som åstadkommer den.

Matilda Ernkranstittar allvarligt på mig och säger att Wikileaksrapporterna faktiskt finns och dessutom var det faktiskt en artikel i Svenska Dagbladet.

Det är helt sant. Vi är helt överens om det. Det skrivs mycket dumt. Det är helt enkelt så att jag inte kan kommentera Wikileaksrapporterna. Men de finns. Det kan jag bekräfta.

Jag kan också konstatera att det är en ny och lite häpnadsväckande teori att den svenska regeringen skulle ha orsakat kaoset i Köpenhamn. Jag tycker att teorin är spännande. Jag ska undersöka den vidare, men jag konstaterar också att vi fick USA med på mer pengar till u-länderna, och det tycker jag var en mycket viktig seger.

(Applåder)

Eldforsen i Västerdalälven

Anf. 72 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Min fråga går till miljöminister Carlgren. Enligt de uppgifter jag har startade man en beredning i Regeringskansliet redan i november för att ta ett initiativ för att eventuellt rädda Eldforsen i Västerdalälven från den exploatering som är på väg.

Miljödomstolen beslutade 25 dagar tidigare än de hade aviserat att godkänna det här. Då ska de egentligen tala om varför, men det gjorde de inte. Det här beslutet har därför kritiserats av Naturskyddsföreningen, Älvräddarna och Sportfiskarna och också av Världsnaturfonden och Greenpeace. Även Naturvårdsverket och Kammarkollegiet anser att det här inte har gått rätt till.

Det är inte bara naturvärden som står på spel här, utan det som från mitt perspektiv är mest allvarligt är att det riskerar att ifrågasätta vår rättssäkerhet. Därför menar många att regeringen måste använda den möjlighet som finns i miljöbalkens 17 kap. 3 § att gå in och förbehålla sig rättigheten att överpröva beslutet.

Min fråga är helt enkelt, eftersom jag har försökt få reda på det från Regeringskansliet: Tänker ministern se till att regeringen använder den möjligheten för att de beslut som gäller skyddade älvsträckor ska gälla?

Anf. 73 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Herr talman! Jan Lindholm tar upp en viktig fråga när det gäller principen att slå vakt om skydd av viktiga älvsträckor. Däremot vet Jan Lindholm att jag är förhindrad att uttrycka mig här i kammaren om ett enskilt ärende. Hur vi ska behandla ett förvaltningsärende som inte ännu ligger på vårt bord kan inte jag ge något besked om.

Jag vill en gång till försäkra Jan Lindholm att principen att slå vakt om biologisk mångfald och skydd av naturvård i samband med vattenkraftsexploatering självklart är mycket viktig.

Anf. 74 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Jag förstår att ministern inte tänker svara på detta. Jag måste ändå fråga om ministern anser att det är rimligt att det kan gå till så som det gör alltmer i dag, att tidigare fritt strömmande vatten som inte har varit utsatt för exploatering i ökad utsträckning exploateras väldigt

snabbt. De stora energibolagen går in och gör ingrepp utan att de har de tillstånd de ska ha.

Vi håller på att få ett rättssystem som brakar samman. Man har inte de dispenser man ska ha. Man har inte ens uppfyllt undersökningsplikten inför de här ärendena. Det är alltså någonting som blir vanligare och vanligare. Då menar jag att regeringen måste gå in och se till att rätta upp regelverket så att det verkligen fungerar. Den frågan borde ministern ändå kunna svara på. Är ministern beredd att agera för att vi ska få tillbaka det rättsvårdande system som vi har haft?

Anf. 75 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C):

Herr talman! Svaret från min sida var ju inte att jag inte tänker svara. Mitt svar är att jag inte får svara. Sådant är regelverket. Jag skulle bryta mot ordningen i riksdagen om jag gjorde det i ett enskilt ärende, särskilt som det är ett förvaltningsärende. I sådana fall ska jag inte stå här och ge svar, utan jag ska agera.

Sedan vidgar Jan Lindholm frågan till om jag tänkte ingripa om rättssystemet var på väg att haverera. Skulle det verkligen vara så allvarligt menar jag att det naturligtvis är fler än jag som ska ingripa. Det blir också en fråga för justitieministern. Jan Lindholm kan sitta alldeles lugn. Det är självklart att regeringen ingriper om rättssystemet är på väg att haverera. Vi är till och med beredda att agera innan dess.

Är det så att det finns risk för att någon agerar mot reglerna finns det också ett helt rättssystem som kan ingripa utan att regeringen gör det.

Bokutredningen

Anf. 76 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Jag tänkte ställa en fråga till kulturministern. Läsning är ju mycket viktigt. Läsning är viktigt för språkutveckling, för allmänbildning och för personlig utveckling. Det är viktigt att finna nya vägar för att främja kvalitetslitteratur och läsning. Därför var det bra att Alliansen inför valet utlovade en ny bokutredning.

Det har hänt en hel del. Läsfrämjande åtgärder har vidtagits under regeringen. Även reformerna i skolan har betytt mycket för att främja läsning och läskunnighet.

Samtidigt vet vi tyvärr att internationella undersökningar visar att svenska ungdomar läser mindre och att det är färre barn och ungdomar som läser för nöjes skull. Vi vet också tyvärr att det finns mycket stora sociala skillnader när det gäller olika gruppers läsvanor.

Mot bakgrund av detta är det väldigt välkommet med en bokutredning. Min fråga är: Kan ministern ge besked om när en sådan utredning kommer och när arbetet kan förväntas vara färdigt?

Anf. 77 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Tack så mycket för frågan! Ulf Nilsson och jag delar verkligen ambitionen att öka läsandet men ser också problemen när många unga i dag inte läser. Jag tror att det är så många som varannan pojke, kanske ännu fler, i 15-årsåldern som aldrig har läst en skönlitterär

bok från pärm till pärm. Det har självklart stor betydelse för fantasin och möjligheten att sätta sig in i andra människors verklighet, men också att själv kunna sätta ord på det man tänker och känner. Det behöver man kunna för att vara en fullvärdig medborgare i ett demokratiskt samhälle.

I valplattformen fanns mycket riktigt att vi ska tillsätta en utredning som handlar om hur vi kan stärka läsandet, kvalitetslitteraturen och flera andra frågor. Mitt svar till Ulf Nilsson blir att den utredningen kommer att tillsättas under mars månad.

Anf. 78 ULF NILSSON (FP):

Herr talman! Då får jag verkligen tacka för ett positivt svar, att utredningen tillsätts så pass snabbt.

Jag förstår att det är helt omöjligt för ministern att i dag nämna några närmare detaljer om både direktiv och vad utredningen ska leda till, men kan ministern ändå säga något om vilka reformambitioner ministern prioriterar när det gäller läsning och även villkoren för dem som författar böcker?

Anf. 79 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJE-ROTH (M):

Herr talman! Ambitionerna när det gäller läsning är något vi delar med Utbildningsdepartementet, läsning är ju en prioriterad fråga också i den ordinarie skolan.

Den här utredningen kommer framför allt att handla om förändringar i läsandet, hur biblioteken arbetar, situationen för kvalitetslitteratur, översatt litteratur, teknikutveckling och mycket annat. Mer än så kan jag inte säga, men jag tror att Ulf Nilsson och många andra som ser läsandet som viktigt kommer att vara mycket nöjda när direktiven och även utredningen inom kort presenteras.

Sedan kan jag väl tillägga när det talas om läsningens betydelse och vikten av att ha ett rikt språk att jag för min personliga del tror att det finns en koppling också mellan våld hos unga män och bristen på språk. Det finns många viktiga ingångar i detta.

Konsekvenser av besparingar på Försäkringskassan

Anf. 80 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Vi har tidigare, i inledningen av den här frågestunden, pratat lite grann om situationen på Försäkringskassan. Jag vill fortsätta med en fråga ur ett helt annat perspektiv som jag också vill ställa till Maud Olofsson.

Med de försämringar som förväntas på Försäkringskassan har den här frågan många bottenar. Jag kan konstatera, enligt de uppgifter jag har tagit del av, att bara i Stockholms län har vi en befolkning som på många sätt och på många håll i länet är väldigt beroende av det personliga mötet för att klara sådana saker som att tolka regler, förstå hur blanketter ska fyllas i och förstå hur man ska ta sig fram i de olika regelverk som finns för Försäkringskassans arbete. En stor del av befolkningen har en annan bakgrund och har helt enkelt problem med språket.

Ur det perspektivet känner jag att den här frågan inte bara är en fråga om att lägga ned ett antal av Försäkringskassans lokalkontor. Min fråga till ministern är: Anser ministern att effekterna av regeringens besparingskrav på Försäkringskassan bidrar till att minska utanförskapet i Sverige?

Anf. 81 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Möjligheten att minska utanförskapet i Sverige beror ju på i vad mån vi kan rehabilitera människor tillbaka till arbetsmarknaden. Det är därför rehabiliteringsgarantin är den absolut viktigaste reformen. Tidigare gick ju människor år ut och år in utan att över huvud taget få hjälp. Det är många som har vittnat om tiotals år. Nu får människor individuell hjälp för att komma tillbaka. Precis som Maria Larsson sade tidigare är det hundra tusen fler sysselsatta i dag jämfört med 2006. Det beror mycket på att vi har lyckats med att få tillbaka en del från sjuk-skrivning.

Sedan är det naturligtvis så att det återstår saker att göra i det här sammanhanget. Det är helt riktigt. Försäkringskassan ska ha en god service till sina medborgare, men det är också så att regeringen styr genom att ge anslag till olika myndigheter. Hur myndigheterna organiserar sin verksamhet för att på bästa sätt möta alla dessa medborgare och människor måste vara upp till myndigheten själv.

Jag förutsätter att Försäkringskassan tycker att personliga möten är viktiga. Det har då jag hört de senaste dagarna. Då är det också rimligt att man organiserar sin verksamhet utifrån detta. Vi har tillfört 400 miljoner ett antal år för att förstärka Försäkringskassan, men det är de som måste organisera sitt arbete.

Anf. 82 INGELA NYLUND WATZ (S):

Herr talman! Tack så mycket för svaret, ministern! Det är förvisso så att Försäkringskassans arbete även fortsättningsvis när det handlar om rehabiliteringsåtgärder och annat inte kommer att beröras. Den delen berörs ju inte i det besparingsprogram som Försäkringskassan nu har lagt fram. Här handlar det om de allmänna besöken på de servicekontor som finns runt om i vårt land.

Bara i Stockholms län handlar det om ett hundratal personer på Försäkringskassan som kommer att bli av med sina jobb och inte kan lämna den service som stora delar av befolkningen i Stockholms län är i särskilt behov av när det handlar om stöd och vägledning för att ta sig fram i så enkla saker som snåriga blankettformuleringar och annat.

Jag får tolka detta som att ministern är vällovligt inställd till det personliga mötet men inte ser att regeringen har något som helst ansvar för de kraftiga besparingar som Försäkringskassan nu utsätts för.

Anf. 83 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C):

Herr talman! Jag sade just att vi har tillfört 400 miljoner kronor extra, och Försäkringskassan säger ju själv att inflödet till Försäkringskassan har minskat tack vare att vi har jobbat aktivt med rehabilitering.

Hur Försäkringskassan tänker organisera sitt arbete framöver måste den själv berätta om. Om den gör bedömningen att den vill minska det personliga mötet måste frågan ställas till Försäkringskassan: Varför är

behovet av minskade personliga möten så viktigt? Det måste Försäkringskassan själv svara på.

Vi har tillfört extra resurser för att kunna klara detta omfattande arbete. Många gör ett fantastiskt jobb för att hjälpa människor tillbaka, och många behöver personlig service för att klara denna uppgift. Det regeringen gör är dock inte att sätta sig och tala om hur Försäkringskassan ska göra detta, utan det bär den ansvar för själv. Vi tillför resurser för att den ska klara det.

Anf. 84 ANDRE VICE TALMANNEN:

Det var dagens sista frågeställare. Jag tackar de närvarande statsråden och de ledamöter som har ställt frågor.

9 § (forts. från 7 §) Årlig rapport om signalspaning för 2010 (forts. FöU3)

Anf. 85 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Jag ska börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 2. Jag glömde det tidigare.

Annicka Engblom, du talar om att vi har haft signalspaning i 60 år och att du själv har jobbat på stället och så vidare. Frågan är dock lite allvarigare än så, tycker jag. Jag försökte säga att om vi ska följa till exempel Europarådets konvention om mänskliga rättigheter, och om vi ska följa den meddelarfrihet och det skydd för den personliga integriteten som finns och så vidare tycker jag att det blir väldigt svårt att säga ja till detta.

Regeringen försökte förra gången få igenom att en person som hamnar i FRA:s register av misstag skulle få information om att så var fallet. Det visade sig senare, mot bakgrund av de sekretesslagar som finns, att detta var i princip omöjligt. Därmed kan man säga att regeringen lite grann lurade medborgarna inför det beslut som förelåg, vilket jag tycker är djupt olyckligt.

Därför tycker jag att det är klart rimligt att man ser över den del som har just dessa brister. Det säger sig självt att när regeringen lägger in 40 olika förslag efter det första förslaget utan att ha en enda utredning – det kokade man ihop efteråt, när trycket blev för stort – borde man i all rimlighet kunna se över hela paketet en gång till. Det har dock regeringen av olika skäl vägrat, vilket jag tycker är djupt olyckligt.

Anf. 86 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! Jag börjar bakifrån med siffran 40. Det är lite intressant att Peter Rådberg vill lägga emfas på dessa 40 förändringar. Det är en helt ny lagstiftning i en mycket komplicerad verksamhet. Det är självklart att saker måste justeras efter hand när man inför en lagstiftning som är så omfattande som signalspaningslagen. Det är dock ingalunda gjort på ett hastigt sätt. Det första förslaget till signalspaningslagen kom redan 2007 och trädde inte i kraft förrän den 1 december 2009. 40 remissinstanser har tittat på detta.

När det gäller Europakonventionen undrar jag varför Peter Rådberg drar upp den nu. Det är ju gammal skåpmat. Att signalspaningen inte skulle svara mot mänskliga rättigheter och att den skulle gå emot konventioner är redan avfärdat av lagråd, konventionen självt och av datainspektioner. Den följer precis de principer som denna kammare har satt upp.

Jag är förvånad över att Miljöpartiet tillsammans med Vänsterpartiet hänger kvar i denna diskussion. Lagen är nu i full gång, verksamheten är under utbyggnad och vi här i riksdagen har gett regeringen i uppdrag att kolla detta noga och återkomma i kontrollstationen den stora provtryckningen i slutet av året. Det är då vi kommer att få svar på bland annat § 11 i signalspaningslagen, som du också tar upp, Peter Rådberg. Den handlar om meddelarskyddet. Det har faktiskt skett vid åtta tillfällen att man har svarat på enskilda förfrågningar om signalspaning.

Anf. 87 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Det är lite förvånande att Annicka Engblom tar Europakonventionen ganska lätt. Den är väldigt tydlig när det gäller om man får spana på den enskilda individen eller inte, vilket Sverige har skrivit under.

I detta fall handlar det om att de kan titta på ditt och mitt sms. Det är helt uppenbart att det är så. Jag försökte säga att det avslöjande en person – det var en tjänsteman eller tjänstekvinna på FRA – gjort till SVT:s *Rapport* visar att det är betydligt mer omfattande än regeringen tidigare har sagt. Så är det ju.

Sedan kan man gilla läget och säga att det inte spelar någon roll att de tittar på mitt sms, min mejl och så vidare, utan det är helt okej. Dock *är* det de facto så här, och följer man Europakonventionen och de konventioner som finns bryter man faktiskt mot dem. Sedan kan man köra över detta i Sveriges riksdag och säga att det är helt okej, men man får ju välja sida.

Ni tog ett beslut, Annicka Engblom, och sedan har det ändrats vid 40 tillfällen. En stor anledning till att man justerar är naturligtvis det tryck som var utifrån, från medborgarna. Man tyckte inte om detta. Det största jag tog upp här – det var § 11 a, som du säger – är att om jag som person felaktigt skulle hamna i FRA:s register lovar man att jag ska få information om detta. Det var detta man till viss del byggde beslutet på och som man sedan fick ta tillbaka. Det stämmer nämligen inte. Det bryter mot eventuella lagar.

Då har man de facto gått till beslut här i riksdagen på en väldigt viktig uppgift som sedan inte stämmer. Det tycker jag är allvarligt. Mot den bakgrunden tycker jag att det är rimligt att se över detta. Jag och Miljöpartiet har sagt att vi är för att det ska finnas, men man får kolla så att den här typen av påhopp inte sker.

Anf. 88 ANNICKA ENGBLOM (M) replik:

Herr talman! Jag tar ingalunda lätt på signalspaning över huvud taget. Det är en oerhört seriös och allvarlig verksamhet, tillika viktig.

Frågan hänger fortfarande i luften därför att den bärande delen i reservation 2, som Miljöpartiet och Vänsterpartiet står bakom, är att ni vill avskaffa signalspaningslagen och tillsätta en utredning. Ponera att ert

förslag skulle vinna här i kammaren. Vad skulle det innebära om vi fortfarande ska ha signalspaning under tiden tills utredningen är klar och ett nytt förslag är på bordet? Då är vi tillbaka på ruta noll. Då sker inhämtningen utan något integritetsskydd. Är det bra? Eller ännu värre, att vi skulle upphöra med signalspaning tills Rådberg har tänkt klart i sin utredning och det ska komma något nytt, var står vi då vad gäller medborgarskyddet? Hur ska vi utöva någon utrikespolitik i det som är brännande hett nu i Nordafrika? Hur ska till exempel läkaren från Röda Korset som figurerar i tidningarna i dag kunna verka i någorlunda skyddad miljö, som är avgörande enligt UD:s landbedömningar som i mycket grundar sig på FRA:s signalspaning och underrättelseinhämtning. Det får stora konsekvenser.

Det gör mig riktigt allvarligt upprörd att man tar så lättvindigt på frågan om signalspaning eller inte. Å ena sidan säger man att det är bra, å andra sidan ska man avskaffa det. Jag blir inte riktigt klok på det, men jag är i alla fall glad att Miljöpartiet och Vänsterpartiet är i klar minoritet i den här kammaren. Det är jag för Sveriges medborgares säkerhets skull.

Anf. 89 STAFFAN DANIELSSON (C):

Herr talman! I den bästa av världar skulle det inte behövas vare sig underrättelseinhämtning eller signalspaning mot allvarliga hot mot Sveriges säkerhet. Tyvärr är vi inte där än. Ett litet land som står militärt alliansfritt behöver ett eget försvar, ett utvecklat samarbete med andra länder och en egen underrättelseinhämtning.

Avvägningen mellan att skydda landet mot militära konflikter och grov internationell terrorism, till exempel, och vilka intrång i den personliga integriteten som detta kan motivera är mycket svår. Centerpartiet, Alliansen och hela riksdagen måste ta ansvar för Sverige, både för landets säkerhet och för människors integritet.

Centerpartiet har ett öppenhetsmanifest som lägger fast att vi ska arbeta stenhårt för ett öppet och liberalt samhälle där människors integritet väger tungt. Vi har lyssnat i denna svåra fråga, och vi har starkt medverkat till att bygga in starka förbättringar till skydd för integriteten.

Det slutliga beslutet i denna fråga efter en process med flera riksdagsbeslut togs hösten 2009 efter det att frågan hade utretts i ungefär ett decennium av olika regeringar. Den rödgröna oppositionen accepterade då, hösten 2009, att signalspaning behövde bedrivas i tråd över landsgränsen men ville börja om på ruta ett med en helt ny utredning, ungefär där Socialdemokraterna en gång i tiden startade denna process år 2000. De rödgröna krävde gemensamt, lite överraskande, att betydligt fler myndigheter än vad Alliansen ville skulle få inrikta Försvarets radioanstalts signalspaning.

De senaste åren har tyvärr behovet av signalspaning, såsom bland annat terrorhoten ser ut i världen och Sverige, påtagligt illustrerats. Det är endast Vänsterpartiet och Miljöpartiet som reserverar sig mot att signalspaning bedrivs för att skydda landet och dess invånare mot allvarliga säkerhetshot som avser utländska förhållanden.

Regeringens skrivelse, som vi diskuterar i dag, är alltså den första årliga rapporten om signalspaningen som regeringen ska lämna i enlighet med riksdagens beslut. Den är rätt kortfattad, men den kommer säkert att bli utförligare med tiden.

Redan i höst kommer regeringen att till riksdagen i en samlad redogörelse lägga fram den andra årsrapporten i och med den kontrollstation som riksdagen också beslutade år 2000. Denna tillkom på förslag av Centerpartiet. Den är betydelsefull och viktig och ska redovisa och utvärdera hur den nya lagstiftningen fungerar ur ett integritetsskyddsperspektiv. Då behandlas även rapporten från Signalspaningskommittén, som under lång tid nära följt verksamheten vid Försvarets radioanstalt.

Utskottsmajoriteten, en bred majoritet, godkänner regeringens första rapport och erinrar om att vi avser att mycket noga fortsätta att följa denna fråga. Vi ser fram mot det mycket mer utförliga underlag som regeringen kommer att presentera vid kontrollstationen i höst, om endast ett antal månader.

Miljöpartiet och Vänsterpartiet är dock inte nöjda och talar om regeringens rapport som en sorglig läsning som är under all kritik. Vad är det då som man efterlyser mer information om? Man lyfter fram endast två punkter. Den ena gäller hur många godkända spaningar som har genomförts och den andra vilka myndigheter av dem som får signalspana som har ansökt om signalspaning. Det är vad oppositionen, Miljöpartiet och Vänsterpartiet, vill ha mer information om.

Vad gäller den första frågan om antalet godkända spaningar har Annica Engblom varit inne på den. Sekretessen sätter vissa gränser som jag inte till fullo kan överblicka och som sätter gränser för vad regeringen kan gå in på i detalj. Vi får se hur regeringen kommer att behandla den frågan i sin rapport till riksdagen i höst.

Vad gäller den andra frågan, om de myndigheter som får signalspana har utnyttjat den rätten, ska jag tillåta mig att försöka ge ett svar. På Alliansens förslag begränsade riksdagen i sitt beslut det antal myndigheter som får inrikta signalspaning till endast tre: regeringen, Regeringskansliet och Försvarmakten.

Jag kan försäkra Peter Rådberg och Torbjörn Björlund om att jag är övertygad om att alla tre har använt sig av denna möjlighet för att få underrättelser som kan skydda Sverige mot allvarliga säkerhetshot. Men, Peter Rådberg och Torbjörn Björlund, hade betydligt fler myndigheter – som Miljöpartiet och Vänsterpartiet ville i sin motion och reservation hösten 2009 – kunnat inrikta signalspaningen hade kanske er frågeställning varit mer relevant, även om svaret även då torde ha varit: alla, för det finns ett behov.

Med detta, herr talman, yrkar jag bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.

Anf. 90 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Jag har nu lyssnat på två företrädare för Alliansen i denna fråga. Jag vet att Staffan Danielsson i början av processen om FRA och lagstiftning om signalspaning var mycket tveksam. Vi pratade mycket om detta ur just det perspektiv som vi lyfter fram här. Det handlar mycket om integriteten och farorna med att man spanar på de egna medborgarna utifrån ett felaktigt perspektiv.

Jag har diskuterat det här vid många tillfällen, framför allt med borgerliga företrädare som pratar väldigt mycket om terroristhotet. Det är liksom det grundläggande. Det finns ett reellt hot, men jag menar att det också finns ett uppblåst hot för att på något sätt rättfärdiga det man gör.

Och det finns inte bara i Sverige utan över hela världen egentligen. Det är en fara i det, därför att då kan man ifrågasätta och också åsidosätta den lagstiftning som borde vara när det gäller just integriteten för de egna medborgarna.

Staffan Danielsson tog inte upp det, men Annicka Engblom tog upp terrorattacken i Stockholm som ett exempel. Det är självklart att det är otäckt. Det är väldigt konstigt att inte FRA eller någon annan upptäckte det. Det visar att det inte alltid är så att man hittar hoten. Verksamheten är alltså inte så heltäckande som man vill att den ska vara. Det finns luckor här.

Vi ifrågasätter inte behovet av spaning och underrättelseverksamhet. Det måste vi definitivt ha för att undvika terrorhot men också för att undvika andra saker som skulle kunna hända i framtiden. Det som vi är oroadade för är detta att man inte sätter gränser för den personliga integriteten hos svenska medborgare. Då hamnar man fel. Det är det som är kärnan i det vi lyfter upp här. Det är också därför vi ifrågasätter den lagstiftning som i dag finns och hur den ska förändras. Backa tillbaks, gör om och ta inte med de 40 ändringarna som har genomförts! Det är de som är det stora problemet i dag, tycker vi.

Anf. 91 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jag ger Torbjörn Björlund rätt i att den debatt vi har i dag och har haft tidigare i de här frågorna är väldigt viktig. Det är oerhört stora och viktiga frågor vi diskuterar. Människors personliga integritet är en grundbult i ett demokratiskt och öppet samhälle, och det har vi ett gemensamt ansvar för att verkligen skydda och säkra. Men vi har också ett ansvar för landets säkerhet. Det gör den här frågan så plågsamt svår, vilket jag ständigt framhåller. Det gäller att hitta balanspunkten.

Jag, Centerpartiet och Alliansen har en ödmjukhet i den här frågan. Och vi har lyssnat. Det här har oroat mig och många i riksdagen. Vi har lyssnat på kritiken. Vi har haft en dialog med kritiker även utanför riksdagen, bloggar, debattartiklar och debatter, och vi har byggt in ytterligare ett antal åtgärder för att stärka integriteten. Vi har en försvarsunderrättelsesdomstol, det är bara vissa signalbärare som man får signalspana på, vi har listat de hot man får spana mot: massförstörelsevapen, terrorhot, militära hot. Det är mycket begränsat, detta. Vi har tagit det här på stort allvar och haft en lång process, och vi har fått en lagstiftning som, tycker jag, är en rimlig avvägning.

Det ni säger är: Låt oss sluta med signalspaning under ett antal år. Låt oss börja utreda från början, där Socialdemokraterna var 2000, med en ny utredning. Då är frågan vad den ska leda till. Vi har en avvägning nu som vi får diskutera i höst vid kontrollstationen.

Vi har byggt in integritet, men vi accepterar, tyvärr, att vi behöver signalspana i kabel över landsgränsen, vilket ni också accepterar. Men hur långt vill ni gå i att ta bort denna möjlighet? Det är det ni inte tar ställning till.

Anf. 92 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik:

Herr talman! Man hamnar lite grann i en diskussion som leder in i en återvändsgränd när man börjar diskutera det här. Vi har som sagt inte ifrågasatt behovet av signalspaning och kanske även spaning i kabel.

Med en lagstiftning som ger skyldigheter för dem som spanar att meddela till exempel den som har fått ett sms avlyssnat på felaktiga grunder ska man kunna meddela att man har gjort det utan att det skadar själva underrättelseverksamheten, men det ska finnas en rättighet att få reda på det.

Peter Rådberg var inne på detta med Europakonventionen. Det är klart att det finns ett antal sådana saker som ger ramar för vad man kan göra. Det är det vi ifrågasätter om man rättar sig efter.

En paragraf säger att å ena sidan ska man meddela dem som blivit spanade på, men å andra sidan ska FRA ha möjlighet att belägga det med sekretess i alla fall. Då blir det fullständigt meningslöst. FRA sade själva när vi var där att det inte är någon mening med en sådan paragraf, för det funkar inte i alla fall. Det vi ifrågasätter är varför lagstiftningen inte är så heltäckande när det gäller integriteten. Det är det som är vår kärnpunkt här, och det är därför vi vill ändra lagstiftningen.

Det ifrågasätts det som fanns innan. Det är klart att det fanns ett slags lagstiftning innan som det går att gå tillbaka till och som kanske går att förbättra. Det behöver göras en ordentlig utredning av vad som egentligen krävs för att både säkra signalspaning och integriteten för svenska medborgare.

Jag menar alltså att det som man har hållit på med sedan 2007, som Annicka Engblom var inne på – nu har hon ingen replikrätt – är ett hafsverk. Annars hade man inte behövt göra de 40 ändringarna. Det som är problemet är att man har gjort 40 ändringar, trots att man tyckte att man hade gjort det så bra från början. Det är det som är problemet. Vi menar att man inte kommer någonstans om man inte gör om det från början. Vårt syfte är att man ska ha en utredning som ordentligt tar tag i de här frågorna, både ur signalspaningssynpunkt och ur integritetssynpunkt. Det är det som krävs och som regeringen har fullständigt misslyckats med.

Anf. 93 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Jag är väldigt glad över de om det nu är 40 förstärkningar till skydd för den personliga integriteten som vi har lyssnat in i dialog och byggt in i lagstiftningen. Att kalla det som har skett i en process under flera år med riksdag, remissinstanser och regeringen inblandad för ett hafsverk tycker jag är väldigt märkligt. Tidigare var det ett omfattande utredningsarbete från 2000 som först den socialdemokratiska regeringen höll på med och som vi sedan tog över, så det här har utretts.

Frågan är: Vart vill ni komma? Vi ska diskutera vid kontrollstationen hur det här fungerar och om vi behöver förstärka något ytterligare om något blir fel. Den diskussionen kommer. Nöj er med kontrollstationen! Att riva bort allt och börja om från början är en gambling med Sveriges säkerhet bland annat. Det är förvånande att två riksdagspartier så hårt driver detta.

Europakonventionen är mycket viktig. Den respekterar vi. Sverige är ett av de länder i Europa som mest öppet och transparent har diskuterat den här svåra frågan och fattar beslut om den i Sveriges riksdag. Vi gör det i en öppen lag och lägger inte in det i hemliga säkerhetsbeslut i regering och försvarsmakt, som man rätt ofta gör i andra länder. När vi har byggt in det här i lagstiftningen har vi självfallet tittat på de konventioner

som vi är bundna av och vill följa, så jag är väldigt trygg i att vi med råge uppfyller de regelverk som finns.

Jag noterar bara att Vänsterpartiet och Miljöpartiet har ett högt tonläge. Men ni accepterar faktiskt signalspaning i kabel över landsgränsen. Och ni tycker att betydligt fler myndigheter än regering, regeringskansli och försvarsmakt ska ha rätten att inrikta signalspaning, så ni har lite dubbla budskap i era uttalanden.

Anf. 94 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Staffan Danielsson säger att vi kommer med dubbla budskap. Jag tycker att vi är oerhört tydliga. Ett av de 40 tillägg som ni har gjort – det pratade jag med Annicka Engblom om – var nämligen att ni lovade att om en person fastnar tillfälligt i FRA:s register ska de förklara det. Det var ett av de 40 tilläggen. Det höll inte. Det var ett hastverk.

Ni lade till 39 stycken till utan en utredning, Staffan Danielsson. Ni hade naturligtvis samtal mellan era fyra partier, det förstår jag. Men du vet ju själv hur det var i debatten här för något år sedan, att ni fick stanna upp och gå tillbaka och diskutera med varandra. Det är inte optimalt när vi fattar den här typen av beslut i Sveriges riksdag.

Det andra är att ni sade att det inte var så stor omfattning. Det avslöjades ju att det var en väldigt stor omfattning. Som jag sade, angående SVT-rapporten, lyckades man med hjälp av en anställd på FRA avslöja att det var väldigt omfattande. Det är två exempel på att det som regeringen säger antingen är lögn eller att man inte talar om hela sanningen.

Det viktigaste, som vi i Miljöpartiet och Vänsterpartiet är inne på, är den personliga integriteten. Det är den som ligger i fokus, och det är ju väldigt mycket en centerfråga. Du har själv, som sagt, varit personligt engagerad i detta, Staffan Danielsson. Men på något sätt köper du ändå konceptet. Vi kan lägga fram hur många bevis som helst på att det inte håller. Är du utanför och skickar ett sms eller ett mejl så fastnar du, och du får inte reda på detta. Grejen är att man alltså kan bygga upp system för olika individer utan att de över huvud taget har en aning om det. Där ligger felet.

Anf. 95 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Det är riktigt att vi beslutade att en person som blir föremål för signalspaning ska kunna få information om detta. Samtidigt har vi i samma beslut en sekretessregel som tydligen slår till nästan regelmässigt. Kan detta göras bättre får vi givetvis titta även på detta i höst.

Hur stor var signalspaningens omfattning? Allt är relativt här i världen. Jag tänkte kommentera ett av dina uttalanden från tidigare inlägg, Peter Rådberg. Du har i Sveriges riksdag sagt: Räkna med att FRA registrerar all din e-post! Räkna med att varje sms och e-postmeddelande lagras!

Detta är helt enkelt inte sant utan fullständigt fel. FRA får endast spana på trafik över landsgränsen som berör utländska förhållanden och som berör åtta listade allvarliga säkerhetshot. Det handlar om massförstörelsevapen och jakten på dem, grov terror, militära händelser och så vidare.

Man får endast spana i de signalbärare, en del av kablarna över länsgränsen, som man får tillstånd till av Försvarsunderrättelsesdomstolen och som myndigheten Siun upplåter. Där sparar man temporärt i vissa delar av kabeln under vissa delar av tiden, och av det samlar man in och analyserar en mycket liten del.

Internet är fantastiskt, men när vi använder det och telefon ska vi ha klart för oss att tekniken gör att det tyvärr finns tekniska möjligheter för privata, kommersiella och statliga krafter att ta del av detta. Sveriges underrättelseinhämtning är en liten del av detta. Man ska nog alltid ha det i beaktande när man e-postar; man ska se det mer som vykort.

Anf. 96 PETER RÅDBERG (MP) replik:

Herr talman! Det är bra att Staffan Danielsson säger att det sparas temporärt. Det är ju där integritetskränkandet ligger. Själva kränkandet ligger i att man de facto sparar. Oavsett om det är en sekund, ett år eller tio år så har man kränkt integriteten. Det är själva grejen. Man kan inte säga att det förstörs ganska snabbt, att man bara behåller det en liten stund och sedan försvinner det.

Själva integritetskränkandet sker i samma sekund som en person hamnar i FRA:s databas. Då kan man ta reda på personens sociala nätverk, ställning och så vidare. Det är den möjlighet som finns. Det är precis i det ögonblicket som kränkningen av integriteten sker.

Man kan raljera om att det inte spelar någon roll för att det förstörs och så vidare, men då har man gått förbi själva huvudfrågan. Och det är den jag tycker att Staffan Danielsson ska svara på.

Anf. 97 STAFFAN DANIELSSON (C) replik:

Herr talman! Här är vi överens, Peter Rådberg. Skulle vi inte spana i kabel och inte spara något av det vi spanar efter så skulle vi ju inte kränka någon integritet. Jag håller fullständigt med om detta. Det är just därför frågan är så plågsamt svår.

Att ta in denna information för landets säkerhet innebär att vi tvingas göra intrång i den personliga integriteten. Det är jobbigt, men vi har försökt att göra en avvägning och landat i gällande lagstiftning som noga ska diskuteras i en kontrollstation i höst.

Jag noterar att även Peter Rådberg och Miljöpartiet accepterar att det behövs underrättelseinhämtning genom signalspaning i dessa kablar och att det ska spanas och sparas. Får man inte spara något kan man inte göra någon som helst analys av de hot som vi är utsatta för.

Avvägningen är svår. Vi har gjort vår och står för den. Vi har med stort allvar behandlat frågan och tagit intryck av kritiken från Miljöpartiet och andra. Vi har drivit frågan så att det har blivit ett starkare skydd, vilket jag är glad för. Vi ska med stort allvar se över detta i höst i kontrollstationen, för det är en mycket viktig fråga.

Jag tror dock helt ärligt – och jag är givetvis alltid en ärlig politiker – att det kan få allvarliga följder för Sverige om vi börjar om på nytt, förbjuder all signalspaning i tråd under några år och drar i gång en ny stor utredningsapparat. Det räcker långt med att i höst mötas i en debatt i våra utskott här i riksdagen och noga titta på den kontrollstation som regeringen kommer att förelägga hur det fungerar. Vi får se vad vi drar för slutsatser efter det jobbet.

Anf. 98 MIKAEL JANSSON (SD):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag under punkterna 1–3 i FöU3.

Få förstår i dag hur livet skulle vara utan Internet. Vi har våra datorer som fantastiska kontorshjälpmiddel. Med Internet kan vi snabbt delge andra vårt arbete i redigerbar form. Med Internet kan vi också snabbt söka information *global wide*. Vi kan söka bland officiella källor men även bland alternativa källor.

Även på fritiden används nätet. Folk matchar fram sina kommande partner mot databaser. Man umgås i sociala medier och finner gamla försvunna vänner genom nätet.

Internet skapar frihet. Men myntet har alltid två sidor. Internet ger en möjlighet för kriminella att effektivisera sin verksamhet. Internet ger också en möjlighet för regimer att vaska fram avvikande åsikter och styra opinioner.

Den tekniska utvecklingen går framåt i rasande takt. Det ligger inte i vår makt att veta vart nätet en dag ska föra oss. Säkert är dock att vi ska ta hoten mot den personliga integriteten som ligger inbyggt i nätet på stort allvar. Nätet har gjort oss friare som individer men också gjort det lättare att kartlägga och övervaka.

En mycket avancerad form av övervakning på nätet är nationellt organiserad signalspaning. Här måste integritetshänsynen vägas in. Mycket har gjorts för att skapa politisk och medborgarlig kontroll över FRA:s signalspaning.

Andra länder signalspanar i kabel utan lagstöd. I Sverige har vi valt att skapa lagstöd. Beredningen av frågan har tagit lång tid och började redan 2007. Under valrörelser har frågan om signalspaning i kabel blivit gisslan i form av att vara en het och aktuell fråga.

Tyvärr har medborgare felaktigt varit rädda för att spaningen vänt sin udd mot de egna medborgarna eller att målet skulle vara att jaga fildelare. Så är inte fallet.

Signalspaning från främmande makt mot svenska förhållanden förekommer dock och är inte nytt. Sovjets inhämtande av eterburen information från vår teletrafik var på sin tid massiv.

FRA:s signalspaning riktar sig dock över huvud taget inte mot information mellan svenskar.

Vi har två nya myndigheter som har till enda uppgift att ge tillstånd till och kontrollera signalspaning i kabel. Forsvarsunderrättelsesdomstolen har till uppgift att ge tillstånd till signalspaning, och Statens inspektion för försvarsunderrättelseverksamheten, Siun, ska kontrollera myndigheter som bedriver försvarsunderrättelseverksamhet. Siun har genomfört sex inspektioner hos FRA.

Utöver de två nya myndigheterna som övervakar signalspaningen har Datainspektionen rätt att bevaka integritetsskyddet. Därtill kan medborgare kräva ut sin personliga akt från FRA, och flera medborgare har valt att göra detta.

Herr talman! Signalspaning är ett potentiellt hot mot medborgarnas integritet. Motivet för att FRA ändå signalspanar är att höja Sveriges och de svenska medborgarnas säkerhet.

Den gamla bilden där nationell säkerhet främst byggde på invasionshot och möjligheten att hejda och slå mot en invasion har förändrats. Det finns ett tilltagande hot i form av terrorism. Den 11 september 2001 utsattes USA för en överraskande terrorattack med stor skada men med få attackerande personer.

Vi ska vara tacksamma för att Sverige inte har utsatts för något liknande, men vi ska inte glömma att hotbilden finns även mot Sverige. Det mest påtagliga beviset för det är självmordsbombaren i Stockholm i december förra året. Det finns ett terrorhot även mot Sverige. Hotet att främmande regimer vill attackera enskilda medborgare i Sverige finns. Tänker man efter lite grann på hur sårbara både vi människor och vår infrastruktur är blir man mörkrädd.

Mot dessa hot är FRA:s signalspaning vår första försvarslinje. Det hade varit klädsamt med mer uppskattning för våra duktiga tjänstemän på FRA. De som alla andra i vår kollektiva beredskap bygger vår säkerhet.

Herr talman! Vi kan inte vänta och lägga signalspaningen på is. Vi behöver signalspaningen som ett av verktygen för att höja vår säkerhet. Låt oss inte göra signalspaningen till ett slagträ i debatten partierna emellan med enbart partiegoistiska syften. Inget av kontrollorganen har påvisat minsta oegentlighet. Den årliga skrivelse till riksdagen som vi behandlar kan bara beskriva kontrollinstansernas bedömningar. En noggrannare rapportering av enskilda fall är naturligtvis inte lämplig.

Ett enskilt terrordåd – självmordsbombaren här i Stockholm i december förra året – kantrade hela debatten om signalspaning. Så får det inte vara. Vi måste se mer långsiktigt och vara mer varse om de terrordåd som trots allt finns. Sverige finns bara om vi vill försvara oss.

I detta anförande instämde Josef Fransson (SD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut fattades under 12 §.)

10 § Klimatpolitik m.m.

Klimatpolitik m.m.

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2010/11: MJU12
Klimatpolitik m.m.

Anf. 99 SARA KARLSSON (S):

Herr talman! Vi debatterar i dag ett motionsbetänkande om klimatpolitiken. Där behandlas en del av de motioner som kom in under den allmänna motionstiden i höstas. Jag vill börja med att yrka bifall till reservationerna 1 och 4, men jag står naturligtvis bakom alla våra reservationer.

Herr talman! Vi känner alla till vad vi har framför oss. Det gör ont att tänka på vad som händer med planeten och alla människor runt om i världen och vad som kan hända med kommande generationer. Vi vet att människor redan nu lider av konsekvenserna av den globala uppvärmningen. Torkan breder ut sig, extrema oväder och naturkatastrofer blir vanligare. Jag minns att det för några år sedan pratades med glädje om att

vi skulle kunna börja odla vindruvor i Sverige när jorden blev varmare. Jag tror att få i dag känner glädje över det.

Klimatkrisen skapar däremot ångest hos många; många kallar det för klimatångest. Men det skapar också handlingskraft. Människor låter bilen stå, börjar odla sina egna grönsaker och byter ut lamporna hemma. Det är små vardagliga saker, men tillsammans finns det en stor kraft i allt det som människor runt om i Sverige och världen gör.

Det är glädjande att så många människor försöker ändra sitt sätt att leva. Men en nästan förhärskande uppfattning bland de borgerliga partierna är att klimathotet ska lösas med konsumentmakt. Så är det inte. Vi måste ta ett politiskt ansvar, driva på för offensiva internationella avtal och använda ekonomiska styrmedel och regleringar.

Visst är konsumenternas makt också viktig. Men för att konsumenterna ska kunna göra medvetna val måste de vara välinformerade om vilka valmöjligheter de har. Därför är det förvånande att regeringen, som sätter så stor tilltro till konsumentmakten, väljer att inte genomföra reformer som innebär att konsumenten får ökad makt genom mer information om de produkter som finns på marknaden. Det är något som vi i oppositionen har föreslagit.

Herr talman! I nästan alla debatter om klimatpolitik hörs från alla håll att Sverige ska gå före. Jag håller verkligen med. Sverige har goda förutsättningar att göra just det, och Sverige har höga utsläpp per person. Att gå före ska inte bara ses som ett plus i kanten; vi har ett ansvar att göra det. Det brukar, som sagt, framhållas av de flesta partier i denna församling att vi ska gå före. Det står bland annat i det betänkande vi debatterar i dag.

Om vi ser tillbaka ett par decennier har vi faktiskt gått före. Vi var tidiga med att införa en koldioxidskatt och andra åtgärder, och vi satte högre mål än vad Kyotoprotokollet förpliktade oss att göra. Då var det en socialdemokratisk regering som drev på, som hade höga ambitioner och som fick stöd i riksdagen. Alla allianspartier var dock inte särskilt positiva, tvärtom. Mycket av det som har lett till minskade utsläpp i Sverige är sådant som den dåvarande oppositionen röstade emot.

Det är viktigt att ha med sig den bakgrunden när vi hör statsminister Fredrik Reinfeldt säga att Sverige ska vara ett föregångsland. Lyssnar man på Reinfeldt andra gånger är det svårt att få ihop det. I regeringsförklaringen sade Reinfeldt att tidigare aviserade åtgärder för klimatet skulle räcka. Inga nya initiativ är alltså att vänta. På vilket sätt är det att ta på sig ledartröjan, som regeringen brukar uttrycka det? På vilket sätt är Sverige en föregångare när regeringen planerar att sälja bort delar av de intjänade utsläppsminskningarna?

Herr talman! En av de frågor som tas upp i betänkandet är hur höga utsläppsmål vi ska ha i Sverige och i EU. Vi socialdemokrater har tillsammans med Miljöpartiet och Vänsterpartiet drivit på för att regeringen ska gå före och höja EU:s ambitioner eftersom vi tycker att EU kan kosta på sig att gå före. Vi tror inte, som regeringen, att det är en smart strategi från EU att gå in med lägre ambitioner för att pressa fram åtaganden från andra länder. Regeringen pratar om förtroendet mellan rika och fattiga länder. Vi kan nog konstatera att det inte byggs med den strategi som EU hittills har haft, utan förtroendet skapas just av att vi går före. Det har regeringen inte velat arbeta för.

En annan fråga som tas upp är var utsläppsminskningarna ska ske – om de ska göras i Sverige eller i andra delar av världen. Vi hävdar med envishet att Sverige och andra västländer har ett stort ansvar för utsläppen av växthusgaser och att det är rimligt att vi tar det ansvaret och ställer om här hemma. Det utesluter inte att vi gör investeringar i andra länder, tvärtom. Vi vill arbeta för att de länder som nu har växande ekonomier får del av den nya teknik som utvecklas och för att utsläppsökningarna från dessa länder bromsas. Men det ska inte ske på ett sådant sätt att vi tillgodoser oss utsläppsminskningarna i Sverige. Det ska ske utöver våra egna åtaganden.

Regeringen brukar säga att det är mycket mer effektivt att göra utsläppsminskningar i andra länder – mer pang för pengarna. När man läser den rapport som Riksrevisionen nyligen släppte kan man faktiskt tvivla på det. Regeringens strategi handlar om att köpa upp CDM-krediter, men Riksrevisionen visar i sin granskning att målen är otydliga och att uppföljningar inte har gjorts som de ska. Vi vet således inte vilken nytta köpen av CDM-krediter ger.

Något annat som också är intressant utifrån regeringens strategi för att minska utsläppen är hur det går ihop med det mer långsiktiga målet att Sverige ska vara fossilfritt år 2050. För mig och oss socialdemokrater är det självklart att betrakta det som ett mål för en omställning av Sverige. Men är det det med regeringens politik? Betyder visionen till 2050 att Sverige kan fortsätta med en del utsläpp bara vi köper oss fria med CDM-krediter? Det skulle vara intressant att få svar på. Om regeringen har samma ambition som vi, att Sverige ska vara fossilfritt år 2050 behöver man ändra strategi. När tänker man göra det?

Herr talman! Trots att den politiska ambitionen måste vara att förhindra klimatkrisen så gott det går måste vi också ha en beredskap för konsekvenserna. Vi vet att ett sådant arbete sker, men vi menar att det måste finnas en tydligare ansvarsfördelning för klimatanpassningsarbetet. En nationell strategi behöver tas fram och arbetet måste ha en tydlig ledning och genomsyra hela samhället.

Herr talman! Till sist vill jag säga något om tillväxten och konsumtionen. Sverige har en väldigt hög tillväxt. Reinfeldt och Borg är glada, så klart. Den ekonomiska tillväxten framstår som det enda, eller åtminstone det bästa, kvittot på en framgångsrik politik. Jag tror att vi måste ställa oss frågan vilket pris vi kan få betala för den ekonomiska expansionen om vi bortser från andra saker, som våra ekosystem eller utsläpp eller, för den delen, människors sociala situation och hur människor mår.

Vi är naturligtvis alla glada över att ekonomin nu återhämtar sig, men vi vet ju också att den är beroende av tillgången på billig energi och att den drivs av konsumtion som inte alltid gynnar de mål vi sätter upp i klimatpolitiken och i miljöpolitiken i stort. Vi socialdemokrater lyckades under vår regeringstid minska utsläppen av växthusgaser samtidigt som vi hade ekonomisk tillväxt. Det kan göras, men då måste vi också ha en mycket mer offensiv klimatpolitik.

Vi kommer inte undan frågan: Hur länge är det möjligt att fortsätta expandera ekonomin inom ekologins givna gränser? Det är något för alla oss i den här kammaren att fundera över.

(Applåder)

I detta anförande instämde Matilda Ernkrans, Helén Pettersson i Umeå och Suzanne Svensson (alla S).

(forts. 13 §)

Ajournering

Kammaren beslutade kl. 15.48 på förslag av andre vice talmannen att ajournera förhandlingarna till kl. 16.00 då votering skulle äga rum.

Återupptagna förhandlingar

Förhandlingarna återupptogs kl. 16.00.

11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 2 mars

MJU11 Fiskeripolitik m.m.

Punkt 3 (Hållbarhetskriterier i EU:s fiskerätter)

1. utskottet
2. res. 2 (S, MP, V)

Votering:

170 för utskottet

131 för res. 2

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 2 S, 96 M, 21 FP, 16 C, 19 SD, 16 KD

För res. 2: 93 S, 21 MP, 17 V

Frånvarande: 17 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Christer Engelhardt (S) anmälde att han avsett att rösta nej men markrats ha röstat ja.

Punkt 11 (EU:s fiskepartnerskapsavtal)

1. utskottet

2. res. 8 (S, V)

Votering:

188 för utskottet

113 för res. 8

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 20 MP, 21 FP, 16 C, 19 SD, 16 KD

För res. 8: 95 S, 1 MP, 17 V

Frånvarande: 17 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 19 (Vattenbruk och fiskförädling)

1. utskottet

2. res. 14 (S)

Votering:

204 för utskottet

95 för res. 14

1 avstod

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 M, 21 MP, 21 FP, 16 C, 19 SD, 16 V, 16 KD

För res. 14: 95 S

Avstod: 1 V

Frånvarande: 17 S, 12 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU9 Processrättsliga frågor

Punkt 1 (Översyn av rättshjälpslagen m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (S, MP, V)

Votering:

168 för utskottet

133 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 21 FP, 16 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 95 S, 21 MP, 17 V

Frånvarande: 17 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 4 (Straffreduktion för den som medverkar till att lösa brott)

1. utskottet

2. res. 3 (S, SD)

Kammaren biföll utskottets förslag genom uppresning.

Punkt 8 (Enklare regler för kameraövervakning)

1. utskottet

2. res. 6 (SD)

Votering:

282 för utskottet

19 för res. 6

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 96 M, 21 MP, 21 FP, 16 C, 17 V, 16 KD

För res. 6: 19 SD

Frånvarande: 17 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 12 (Ett minskat nämndemannainflytande)

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 8 (SD)

Votering:

282 för utskottet

19 för res. 8

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 96 M, 21 MP, 21 FP, 16 C, 17 V, 16 KD

För res. 8: 19 SD

Frånvarande: 17 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 13 (Nämndemännens ersättning)

1. utskottet

2. res. 9 (S, V)

Votering:

188 för utskottet

112 för res. 9

49 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 21 MP, 20 FP, 16 C, 19 SD, 16 KD

För res. 9: 95 S, 17 V

Frånvarande: 17 S, 11 M, 4 MP, 4 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

JuU12 Unga lagöverträdare

Punkt 1 (Brottsförebyggande arbete)

1. utskottet

2. res. 1 (S)

Votering:

204 för utskottet

94 för res. 1

51 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 20 MP, 21 FP, 15 C, 19 SD, 17 V, 16 KD

För res. 1: 94 S

Frånvarande: 18 S, 11 M, 5 MP, 3 FP, 8 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 2

Kammaren biföll utskottets förslag.

1. utskottet

2. res. 4 (SD)

Votering:

282 för utskottet

19 för res. 4

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 96 M, 21 MP, 21 FP, 16 C, 17 V, 16 KD

För res. 4: 19 SD

Frånvarande: 17 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

UU11 Kommissionens arbetsprogram för 2011

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 1 (S)

3. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 2 (MP)

4. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 4 (V)

Förberedande votering 1:

21 för res. 2

17 för res. 4

260 avstod

51 frånvarande

Kammaren biträdde res. 2.

Förberedande votering 2:

95 för res. 1

21 för res. 2

185 avstod

48 frånvarande

Kammaren biträdde res. 1.

Huvudvotering:

149 för utskottet

93 för res. 1

57 avstod

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 21 FP, 16 C, 16 KD

För res. 1: 93 S

Avstod: 21 MP, 19 SD, 17 V

Frånvarande: 19 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Utskottets utlåtande lades till handlingarna.

UU13 Globalisering och internationellt ekonomiskt samarbete

Punkt 1 (Globaliseringsprocessen)

1. utskottet

2. utskottets förslag till beslut med godkännande av motiveringen i res. 1 (V)

Votering:

284 för utskottet

17 för res. 1

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 96 M, 21 MP, 21 FP, 16 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 17 V

Frånvarande: 17 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 2 (Globalisering och demokrati)

1. utskottet

2. res. 2 (S)

Votering:

189 för utskottet

95 för res. 2

17 avstod

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 21 MP, 21 FP, 16 C, 19 SD, 16 KD

För res. 2: 95 S

Avstod: 17 V

Frånvarande: 17 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 10 (Regler för företags ansvar)

1. utskottet

2. res. 9 (MP, V)

Votering:

263 för utskottet

38 för res. 9

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 96 M, 21 FP, 16 C, 19 SD, 16 KD

För res. 9: 21 MP, 17 V

Frånvarande: 17 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

UbU13 Förddjudpad samverkan inom forskning, utbildning och innovation – hållbar energi

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU14 En reformerad budgetlag

Punkt 1 (Överskottsmål, utgiftstak och lånefinansiering av infrastruktur)

1. utskottet

2. res. (V)

Votering:

284 för utskottet

17 för res.

48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 96 M, 21 MP, 21 FP, 16 C, 19 SD, 16 KD

För res.: 17 V

Frånvarande: 17 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Övriga punkter

Kammaren biföll utskottets förslag.

KU23 Offentlig förvaltning

Punkt 4 (Statliga och kommunala servicekontor m.m.)

1. utskottet

2. res. 1 (S, V)

Votering:

189 för utskottet

110 för res. 1

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 96 M, 21 MP, 21 FP, 16 C, 19 SD, 16 KD

För res. 1: 93 S, 17 V

Frånvarande: 19 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 5 (Servicenivån i landsbygdsdominerade regioner)

1. utskottet

2. res. 2 (V)

Votering:

280 för utskottet

19 för res. 2

50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 93 S, 96 M, 19 MP, 21 FP, 16 C, 19 SD, 16 KD

För res. 2: 1 S, 1 MP, 17 V

Frånvarande: 18 S, 11 M, 5 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Övriga punkter
Kammaren biföll utskottets förslag.

KU25 Allmänna helgdagar m.m.
Kammaren biföll utskottets förslag.

FöU3 Årlig rapport om signalspaning för 2010

Punkt 1 (Ny skrivelse)

1. utskottet
2. res. 1 (MP, V)

Votering:

261 för utskottet
38 för res. 1
50 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 95 M, 21 FP, 16 C, 19 SD, 15 KD

För res. 1: 21 MP, 17 V

Frånvarande: 17 S, 12 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 4 KD

Elisabeth Björnsdotter Rahm (M) anmälde att hon avsett att rösta ja men markerats som frånvarande.

Punkt 2 (Upphävande av signalspaningslagstiftningen och tillsättande av en utredning)

1. utskottet
2. res. 2 (MP, V)

Votering:

263 för utskottet
38 för res. 2
48 frånvarande

Kammaren biföll utskottets förslag.

Partivis fördelning av rösterna:

För utskottet: 95 S, 96 M, 21 FP, 16 C, 19 SD, 16 KD

För res. 2: 21 MP, 17 V

Frånvarande: 17 S, 11 M, 4 MP, 3 FP, 7 C, 1 SD, 2 V, 3 KD

Punkt 3

Kammaren biföll utskottets förslag.

13 § (forts. från 10 §) **Klimatpolitik m.m.** (forts. MJU12)

Klimatpolitik m.m.

Anf. 100 ÅSA ROMSON (MP):

Fru talman! Miljö- och jordbruksutskottet behandlar nu ett utskotts-
betänkande gällande diverse klimatfrågor väckta under den allmänna
motionstiden.

När man i dag talar om klimatpolitiken är det lätt att få medhåll. Alla tycker att det är en viktig fråga. Samtliga partier i riksdagen uttrycker på olika sätt att de bryr sig om klimatet och är oroade över den framtida utvecklingen där vi ser att klimatförändringar kan få stor betydelse. Det gäller vårt eget land, men framför allt globalt är det en fråga av yttersta vikt. Alla bryr sig alltså om klimatet.

Frågan i dag är om regeringen vet hur man bedriver en framåtsyftande och robust klimatpolitik. Man kan ifrågasätta det efter att bland annat ha läst Riksrevisionens rapporter. Jag menar, fru talman, att klimatfrågan inte bara ska bestå av prat utan också innebära en seriös politik. Regeringen har i dag svårt att uppvisa en sådan helhetssyn.

Riksrevisionen har gjort flera granskningar där de funnit en dålig styrning. Den dåliga styrningen beror bland annat på att regeringen inte satt upp tydliga mål för klimaträkenskaperna. Jag skulle i debatten vilja komma med ett inspel om att vi i Sverige kanske borde titta lite grann på Storbritanniens klimatlagstiftning. Där regleras tydligt på vilket sätt dessa räkenskaper ska föras. Det är en sådan bokföring vi egentligen behöver, en sådan klimatbudget, och kanske behöver vi till och med en klimatbudgetlag för hur parlamentet och Sverige som land ska redovisa sina utsläppsminskningar, alltså vårt bidrag till att den globala klimatfrågan kan lösas.

Den brittiska lagstiftningen innehåller flera viktiga punkter som vi i Sverige saknar. Man specificerar tydligt budgetperioder på fem år, och inte minst har man en självständig myndighet som följer utvecklingen i omvärlden och kontrollerar regeringens resultat samt rekommenderar åtgärder. Man kan tro att Riksrevisionen arbetar så, men jag anser, fru talman, att vi skulle behöva en särskild myndighet, för Riksrevisionen har en begränsad syn vad gäller dessa frågor. Om vi hade en klimatbudgetlag i Sverige skulle vi dessutom få transparens i hur detta är tänkt att bokföras.

Den viktigaste anledningen till de oklara reglerna i Sverige är den borgerliga regeringens ändring av den svenska hållningen. När man stöder och finansierar projekt utomlands ska man kunna räkna av det från de svenska insatserna. Vi i Miljöpartiet, Socialdemokraterna och Vänsterpartiet tycker att det är en orimlig hållning. Det innebär att man får en politik där saker vägs mot varandra. Vi ska antingen satsa på projekt utomlands som hjälper fattiga människor att hitta en teknik som kan överbrygga, göra det teknisksprång som är nödvändigt för att hitta en fossilfri lösning på deras energiproblem, eller också ska vi vidta viktiga energieffektiviseringsåtgärder, stödåtgärder, för att svenska företag och människor enklare ska kunna bidra till klimatutsläpp.

Vi i Miljöpartiet vill inte ställa dessa saker mot varandra. Vi tycker att det är orimligt, och faktiskt ganska oseriöst, att räkna av sådana projektinsatser som man till exempel gör i CDM mot de svenska klimatmålen. Det skulle vara mycket tydligare om vi hade ett system där de svenska utsläppen redovisades för sig och de svenska klimatmålen gällde de utsläpp vi har i Sverige.

Det innebär inte, fru talman, att man inte kan göra stora insatser utomlands. Snarare vidgar det perspektivet. Insatserna för klimatreduktion utomlands skulle kunna vara mycket större och mycket mer inriktade på sådant som verkligen behövde göras – genom Anpassningsfonden, ge-

nom Internationella klimatpanelens försorg och genom den gröna fond som man nu bygger upp. De insatserna, och de budgetmedel som behövs där, ska man sätta in och bidra med på ett mycket tuffare sätt än Sverige gör i dag.

Jag yrkar med detta bifall till reservation 2, och även om Socialdemokraterna inte gjorde det yrkar jag också bifall till reservation 1.

I betänkandet behandlas också en annan viktig fråga, nämligen hur Sverige ställer sig till EU:s klimatmål. Regeringen säger att man vill att EU:s mål ska vara 30 procent, men man vill inte besluta om det. När man diskuterar i EU tycker den svenska regeringen att det är 20 procent som gäller. Jag tycker att detta är märkligt. Miljöpartiet har kritiserat det många gånger. Det är för lågt, och det är för dåligt att den handlande sektorn, som det som EU beslutar om slår ut över, skulle ligga på 20 procent. Sverige säger sig ha en ambitiös miljöpolitik. Vi får faktiskt problem om den handlande sektorn, som styrs via EU-beslut, bara skulle ha den låga ambitionen att minska utsläppen med 20 procent. Vi skulle behöva betydligt mer utsläppsreduktioner där.

Med den svenska hållningen ser man bara på det internationella spelet. Man säger: Om inte någon annan släpper till – Japan, utvecklingsländerna, Kina och USA – ska inte heller vi sätta något högre klimatmål. Egentligen skjuter man sig själv i svansen, för vi behöver dessa ambitiösa klimatmål också i den handlande sektorn, den sektor som EU-institutionerna styr över.

Det är en fullständigt felaktig politik. Det är också helt orimligt lågt med ett internationellt mål på 20 procent om man ser på vad forskarnas rekommendationer är i dag.

Med detta yrkar jag alltså bifall till reservation 1.

I det betänkande vi behandlar finns också en fråga om gränsvärden för luftburna partiklar. Jag skulle vilja uppehålla mig lite vid det. Vi som kommer från storstadsområden är medvetna om vilka enorma folkhälsoproblem som luftföroreningarna innebär, inte minst för att de lokalt producerade trafikströmmarna alstrar dessa partikelströmmar. Det handlar om både fina och finfina partiklar, PM₁₀ och PM_{2,5}.

Sverige bör driva skärpta nivåer för båda dessa partikelslag. Forskning vid folkhälsoenheterna i Stockholm och Umeå – egen forskning vi har här i Sverige – stöder den synen, liksom Världshälsoorganisationen. I praktiken är arbetet i Sverige ganska svagt, skulle jag vilja säga. Lokalt är flera av de partier som är representerade här i riksdagen faktiskt mot striktare regler, och man har i kommunernas samverkansorganisation agerat för att vi inte ska ha så strikta regler, för man känner att man inte kan vidta de åtgärder som krävs.

Riksdagen har ett ansvar att säkerställa att man kan följa striktare regler på det här området, och då måste man ha ett bättre samarbete med kommunerna. Det saknas i dag. Där sviker vi medborgarna i flera stora städer i Sverige.

Slutligen, fru talman, vill jag för egen del uttrycka stöd för de frågor som problematiserar livsmedelskonsumtionens klimatpåverkan. Jag tycker att vi ägnar för lite tankekraft och möda åt att minska klimat- och miljöbelastningen av livsmedelskonsumtionen.

Det är en känslig sektor, för vi behöver alla äta. Att sluta konsumera livsmedel är knappast någon lösning. Däremot är det uppenbart att vi kan

göra mycket för att minska klimat- och miljöbelastningen från det vi äter, till exempel genom bättre och godare vegetarisk mat i skolor och på restauranger. Jag menar att det är ett hål i det nuvarande miljömålssystemet att åtgärder på det här området inte belyses bättre.

Prot. 2010/11:66

3 mars

Klimatpolitik m.m.

I detta anförande instämde Jan Lindholm (MP).

Anf. 101 JENS HOLM (V):

Fru talman! Vi vet att utsläppen av växthusgaser ökar allt fortare. Jag tror att koldioxidnivån i atmosfären just nu ligger på drygt 390 miljondelar. Det är antagligen den högsta andelen på åtminstone flera hundra tusen år. Vi börjar redan nu se effekter av denna höga andel av växthusgaser och uppvärmningen av jorden.

Man kan fråga människor i Bangladesh om de har märkt fler eller färre översvämningar. De kommer att svara att de lider av fler översvämningar. Människor som lever i Botswana kan berätta om ökenutvidgningen där och att det blir allt svårare att odla och hålla boskap där.

När jag själv satt i EU-parlamentet lyssnade jag på ett gripande anförande av en representant från Tuvalu – om det var premiärministern eller presidenten vet jag inte. Tuvalu ligger norr om Nya Zeeland. Det är ett litet örike. Där har man startat ett avfolkningsprogram, för man kommer inte att kunna leva kvar på dessa öar i framtiden. Redan nu kan man se hur marken framför presidentpalatset är alldeles genomdränkt av vatten. Det är stora vattenpölar överallt på hela ön Tuvalu.

När jag var på Grönland för några år sedan tittade jag på Ilulissatglaciären. Den ligger på västra Grönland och lär vara världens största glaciär. Det är också världens snabbast smältande glaciär. Den är direkt kopplad till inlandsisen. De senaste tio åren har Ilulissatglaciären ökat sin avsmältningstakt med 100 procent. Det är alltså ett faktum att klimatförändringarna finns här. Det är en akut situation som vi står inför.

Klimatkonventionen slår fast att det är de historiska utsläppen som gäller. Historiskt står vi i den industrialiserade världen för nästan 80 procent av alla utsläpp av växthusgaser. Klimatkonventionen säger också att principen om rättvisa ska vara gällande då vi ska bekämpa dessa utsläpp. Då menar man att det är de som har ställt till med den största delen av utsläppen som också måste gå före och göra lejonparten av minskningarna. Det vilar ett stort ansvar på Sverige och den utvecklade världen.

Tar Sverige då sitt ansvar? Jag kom i går hem från Algeriet. Jag träffade en geolog när vi flög ned till Saharaöknen. Han reste ned dit för att man har börjat borra efter olja ute i öknen. Jag frågade: Är det inte en dålig idé att borra efter olja? Ni skulle kunna satsa på solenergi i stället, ni som har så mycket sol. Då tittade han mig i ögonen och sade: Vad går era bilar på, egentligen? Då tänkte jag till. Jag tror att han menade att den dag vi ser till att ställa om våra samhällen så att de blir helt fossilfria kan också Algeriet och andra länder göra det. Men det var en tydlig uppmaning att vi ska gå före.

Därför är jag så besviken på att den här regeringen under de kommande fyra åren kommer att skära ned på det viktigaste utgiftsområdet för klimatet, nämligen utgiftsområde 20, med ungefär 1 miljard kronor.

Ungefär 30 procent av regeringens klimatpolitik handlar om att man köper billiga utsläppskrediter i fattiga länder.

Som har anförts här tidigare har Riksrevisionen konstaterat att vi inte vet om utsläppskrediterna leder till några konkreta minskningar och att regeringen inte har någon kontroll över det. Då tycker jag att ett minimikrav från regeringens sida borde vara att man tillfälligt stoppar uppköpen av CDM-krediter för att man verkligen ska kunna utvärdera, så att satsningarna går dit de ska, men tyvärr aviserar den här regeringen på s. 42 i budgeten ytterligare satsningar på utsläppskrediter.

Regeringen har också ett överskott på utsläppskrediter inom den internationella handeln motsvarande 70 miljoner ton koldioxidkvivalenter. Vår finansminister Anders Borg är beredd att sälja utsläppsätterna. Det vore helt förödande. Då skulle hela svenska folkets klimatarbete bokstavligen gå upp i rök.

Regeringen drar också ned på de tidigare satsningarna och bidragen för sol och vind. Man skär också ned på tågunderhållet och satsar i stället på nya motorvägar. I regeringsförklaringen sade Fredrik Reinfeldt ganska tydligt att redan aviserade åtgärder för klimatet räcker. Reinfeldt kommer alltså inte att ta initiativ till några nya åtgärder för klimatet. Det tycker jag är väldigt oroväckande.

Vänsterpartiet vill ha ett separat klimatbistånd. Vi vill inte ha mer CDM, utan vi vill stoppa satsningarna på och uppköpen av billiga utsläppskrediter. I stället vill vi ha ett separat klimatbistånd där vi hjälper fattiga länder att hantera klimatförändringarna. De pengar vi lägger på det ska inte avräknas i de svenska åtgärderna, utan allt det som vi har satt som klimatmål ska vi göra även på hemmaplan.

Vi i Vänsterpartiet vill inte heller bygga några nya motorvägar. Vi vill i stället satsa alla dessa pengar på tåget och kollektivtrafiken.

Vi i Vänsterpartiet är också helt överens med Socialdemokraterna och Miljöpartiet om att vi vill ha ett klimatinvesteringsprogram. Vi kan fråga så gott som vilken lokalpolitiker som helst. De säger att Klimp:en, det som vi hade tidigare, var väldigt effektivt för att arbeta med biogas, fjärrvärme, hållbara transporter och så vidare.

Vi i Vänsterpartiet har också lagt fram ett konkret förslag om minskad köttkonsumtion. Konsumtionen ökar kraftigt i hela världen och även i Sverige. I vårt förslag vill vi bejaka sådant som till exempel Kristdemokraterna har gjort i Örebro. Man har på det lokala planet uppmanat till köttfria dagar en dag i veckan i de kommunala skolorna. Det är ett konkret exempel på hur man kan arbeta.

Sverige borde också sätta som mål att minska vår köttkonsumtion och hitta andra styrmedel för att vi ska äta mer vegetariskt och mindre kött. Det är ett av de absolut mest effektiva sätten att få ned våra utsläpp. Jag vill därför yrka bifall till reservation nr 6 som handlar just om det.

Anf. 102 LARS HJÄLMERED (M):

Fru talman! Strax före jul hade vi en budgetdebatt här i kammaren om statens budget på miljöområdet, budgetområde 20. En av de många saker som vi då diskuterade var Alliansens prioriteringar på miljöområdet. Vi talade om havsmiljön, den biologiska mångfalden, den giftfria vardagen och klimatet. Nu följer vi upp det i dag med en debatt om förslag från allmänna motionstiden om diverse klimatrelaterade frågor.

En slutsats från den budgetdebatt vi hade då var att se att statens budget på miljöområdet är viktig. Men det är också viktigt att se vidare än den. Det finns andra delar som också har miljörelevans. Internationell handel, biståndsbudgeten och forskningen är några exempel på detta.

Fru talman! Klimatförändringarna är kanske vår tids största miljöutmaning. Som många andra miljöutmaningar är den internationell till sin natur och måste därför också mötas med internationella svar. Det är en kombination av att vi gör saker i Sverige tillsammans med kollegerna i Europa och saker i andra delar av världen.

Innan jag fortsätter om klimatet tänkte jag göra något litet nedslag om ekonomi och forskning. Jag tycker att det lite grann hänger ihop med en klimat- och miljödiskussion.

Vi börjar med ekonomin. Jag kan bara konstatera att Alliansen för en väldigt ansvarsfull ekonomisk politik och har en arbetslinje. Det är någonting som har möjliggjort för oss att ha en väldigt offensiv miljöpolitik också i tider av svår ekonomisk oro. De satsningarna fortsätter på ett bra sätt. Det gör Sverige till ett föregångsland på miljöområdet.

När det gäller forskningen tar jag, Moderaterna och vår allians den som utgångspunkt i en borgerlig miljöpolitik. Forskning ökar vårt kunskande om vår värld och de utmaningar vi står inför men är också helt avgörande för att få fram lösningar på de miljöutmaningar vi står inför. Bland annat därför är det viktigt att den forskningsfinansiering som nu är på plats är historiskt stor och rullar ut till universitet, högskolor, forskningsråd och andra.

Fru talman! Jag går över till klimatet. Jag vill börja med att konstatera att Sverige har världens kanske mest ambitiösa klimat- och energipolitik. Riksdagen fattade häromåret beslut om energipolitiken och gav långsiktiga besked. Vi vill ha en robust energisektor som består av tre ben med vattenkraft, kärnkraft och förnybar energi. Denna långsiktighet möjliggör investeringar och en grön omställning.

När det gäller klimatpolitiken har Sverige väldigt högt satta mål. Vi ska vara ärliga och säga att sätta mål är den enkla delen i politiken. Utmaningen ligger snarast i att koppla ihop satta mål med konkreta saker om hur man ska uppnå det hela. Där kan jag konstatera att Alliansen klarar båda dessa saker. Vi har oerhört högt ställda mål men också åtgärder för att krona för krona och gram för gram kunna nå de uppsatta klimatmålen.

Fru talman! Där skiljer sig faktiskt Alliansen och oppositionen åt. Vi har hört i de tidigare anförandena att S, V och MP säger att de har högre ambitioner än vad Alliansen och alliansregeringen har. På papperet stämmer det. Problemet är de inte har kopplat till konkreta saker om hur man ska kunna nå sina mål. Det är inte trovärdigt.

En viktig nationell uppgift på klimatområdet handlar om transportsektorn. Ett viktigt svar från vår sida om detta är visionen om den fossiloberoende fordonsflottan 2030. Det handlar konkret om att värna mobilitet, rörlighet, där människor ska kunna fortsätta att köra bil men samtidigt bekämpa utsläppen.

Hur tar man sig då dit? Många av de styrmedel vi i dag har på plats är betydelsefulla med bränslebeskattning och slopad fordonskatt i fem år för miljöfordon. Jag tycker att man ska trycka på den fordonsforskning som det varje år avsätts ungefär 500 miljoner skattekrönor till. Det paras

med lika mycket privata pengar. Totalt är det bortåt 1 miljard kronor på fordonsrelevant forskning om material och nya bränslen för att kunna möjliggöra nästa generations fordonsteknik. Den skulle kunna vara mycket mer miljövänlig än vad den är i dagsläget.

Vi kan också konstatera att det steg för steg sker skatteförändringar 2011, 2013 och 2015 där man steg för steg kommer att möta den här visionen. Ett exempel i år är att det införs att lätta lastbilar, lätta bussar och husbilar likt vanliga personbilar från den 1 januari i år har en koldioxidifferentierad fordonsbeskattning. Man sätter ett pris på utsläppen. Det är en klassisk liberal princip i miljöpolitiken som också möjliggör en omställning.

Inom EU är vår viktigaste utmaning att samlat gå upp till 30 procent reducerade koldioxidutsläpp fram till 2020. Sedan får klimatarbetet inte stanna vid Sveriges eller för den delen Europas gränser. Där kommer vi in på vad Sverige är med och gör i andra delar av världen som är väldigt viktigt.

Det är en kombination av att kunna hjälpa till med fattigdomsbekämpning och samtidigt kunna ta tag i klimatutmaningen och bidra till en hållbar utveckling. Där gör Sverige viktiga investeringar i till exempel biobränsleeldade kraftverk i Indien. Det är någonting som genererar arbetstillfällen och bra energi.

Det finns andra exempel såsom att man renar vatten med solenergi i Rwanda. Det är någonting som ger invånarna rent dricksvatten. Den ved som tidigare i stora mängder användes för att koka vatten behöver man inte längre. Därigenom kan man minska avskogningen.

Likadant är det med solenergianläggningen i Benin som kan generera ren el till det regionala elnätet i stället för den smutsiga kolkraft som tidigare användes.

Det pågår också ett arbete och en diskussion om hur detta fungerar. Det finns en utvecklingspotential i den gröna mekanismen CDM, Clean Development Mechanism. Det är därför som regeringen har gett ett tydligt uppdrag till Energimyndigheten för att säkerställa att de skattepengar vi avsätter till detta används på ett ansvarsfullt sätt.

Principen ska vi ändå tydligt hålla fast vid. Det är i grunden väldigt effektiva åtgärder som man följer de uppsatta kriterier från FN som ligger till grund för detta. Det handlar också om att man möter upp mot den önskan som finns från några av världens fattigaste länder och bidrar till en hållbar utveckling, bidrar till att generera arbetstillfällen och gör tekniköverföring där de så önskar.

Avslutningsvis ska jag säga några ord om de internationella förhandlingarna. Det världen behöver är ett rättsligt bindande klimatavtal. Där är vi tyvärr inte ännu. Vid det toppmöte som var i mexikanska Cancún i slutet på december förra året gjordes vissa framsteg som jag tycker att man ska framhålla.

Det så kallade tvågradersmålet erkändes och lyftes in i FN-systemet. Det ska göras en bedömning av ett 1,5-gradersmål. Det ska inrättas en grön fond. Det ska vidtas åtgärder mot skogsskövling. Dessutom ska man få en bättre uppföljning på faktiska utsläpp från olika länder. Alla de delarna är jätteviktiga.

Det viktiga framåt är nu att ta vid det internationella arbetet. Det är precis vad man gör inför det kommande klimatmötet i år och se om man

kan ta vidare steg i detta. Det kan man göra genom bilaterala diskussioner mellan Sverige och andra länder men också genom att fullfölja de svenska åtagandena och göra de saker vi har sagt i Sverige, med kollegerna i Europa och också fortsatt i andra delar av världen.

Fru talman! Alliansen har en miljöpolitik med grund i en vetenskap. Vi har ordning och reda på statsfinanserna, något som möjliggör offensiv satsning på miljön. Vi har tydliga prioriteringar. Vi kopplar också de prioriteringarna till konkreta saker för att uppfylla dem. Det är en äkta miljöpolitik. Jag yrkar bifall till utskottets förslag och avslag på samtliga reservationer.
(Applåder)

Anf. 103 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag har två frågor till Lars Hjalmered, till att börja med i alla fall.

Jag läste en debattartikel från den 1 juni 2009 av bland andra Sofia Arkelsten, som numera är Moderaternas partisekreterare. Där uppmanade hon till att man av klimatskäl ska äta mindre kött och mer vegetarisk mat. Hon talade om att EU:s köttsubventioner skulle avskaffas. Hon säger också i debattartikeln att ni gärna avskaffar den gemensamma jordbrukspolitiken, det vill säga EU:s jordbrukspolitik. Hela jordbrukspolitiken ska alltså avskaffas, enligt Sofia Arkelsten.

Jag kan instämma i detta både när det gäller jordbrukspolitiken och uppmaningen till en minskad köttkonsumtion. Jag skulle vilja höra från Lars Hjalmered – för det är väl numera du som har klimatansvaret inom Moderaterna – om också du tycker att det är en bra idé att Sverige verkar för en minskad köttkonsumtion eftersom det bidrar till så pass stora utsläpp för klimatet. Det är min ena fråga.

Min andra fråga är: Varför drar regeringen ned så mycket på underhållet av järnvägarna, och varför satsar den i stället ungefär dubbelt så mycket på utbyggnaden av motorvägar? Tänk – med en rödgrön regering hade du kanske kunnat få ett snabbtåg mellan Göteborg och Borås! Det hade väl varit bra i stället för att fortsätta att bygga nya motorvägar?

Anf. 104 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag kan bara konstatera att underhållsbudgeten till järnvägen är större än den var ett antal år tidigare. Det har gjorts en stor för-tidssatsning. Det har skett stora kraftsamlingar för att få järnvägssystemet att fungera väsentligt bättre. Vi behöver alltså inte föra någon större diskussion om ambitionsnivån från Moderaternas och Alliansens sida för att få ett fungerande kollektivtrafiksystem.

Jag tycker att köttkonsumtionen ytterst är ett eget ansvar. Jag vet att du själv, Jens Holm, och många andra har tagit detta ansvar, och det är positivt. Konsumentmakten i detta är viktig, och jag tycker att det ska vara en bärande del i det hela. Vi är beredda att reformera EU:s jordbrukspolitik för att få mer av marknadsorientering och mindre av stöd, till exempel exportsubventioner. Men jag tycker alltså att det snarare kan handla om att konsumentmakten ska vara en bärande del i köttkonsumtionen än att vi ska fatta beslut i den här kammaren i riksdagen.

Jag vill ställa en fråga tillbaka till Jens Holm, fru talman. Jens talade i sitt anförande om att ni har högt ställda mål – högre än regeringens. Jag

undrar hur du konkret ska nå det hela. I de förslag som har lagts fram har det talats om en bensinskattehöjning, en kilometerskatt och ett klimatinvesteringsprogram. Det är något som svarar för ungefär en tiondel av den ökade målsättning ni talar om. Jag undrar: Var kommer de övriga nio tiondelarna ifrån? Vem ska betala? Hur ska ni fatta beslut om detta?

Anf. 105 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Underhållet av järnvägen kommer att börja minska redan i år och kommer successivt att minska ända fram till 2014 under hela mandatperioden. Men det blir hela tiden mer pengar till motorvägsutbyggnader.

En avgörande skillnad mellan vår politik och den borgerliga politiken är att ni lägger ungefär 30 procent av er klimatpolitik i andra länder genom uppköp av billiga utsläppskrediter. Nu konstaterar även Riksrevisionen att vi inte ens vet om detta leder till några utsläppsminskningar.

Jag konstaterade i budgeten på s. 42, tror jag att det var, att man vill fortsätta göra dessa köp i andra länder. Man vill också öka köpen. Det var också detta som slogs fast i de borgerliga partiernas valmanifest, nämligen att man vill öka de så kallade internationella klimatinvesteringarna.

Jag skulle vilja veta om Lars Hjalmered tycker att det ska bli mer eller mindre av CDM i framtiden. Vill du att det ska bli mer? Hur mycket mer ska det i så fall bli? Är det rimligt att göra detta när Riksrevisionen och dessutom en mängd andra studier visar att det är ytterst osäkert om detta ens leder till några minskningar?

Vad gäller våra egna utsläppsambitioner kan jag lova dig att om vi inför till exempel klimatinvesteringsprogrammet kommer det att leda till stora minskningar. Det visar de tidigare klimatinvesteringsprogrammen. Om vi styr över till mer av kollektivtrafik, mer av godstransporter på järnväg och mindre på motorväg kommer vi att få kraftiga minskningar. Den där tiondelen som du pratar om stämmer inte i så fall.

Anf. 106 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Jag tycker att problemet med Jens Holms resonemang är att man gör den enkla delen i politiken och inte den svåra. Man gör den enkla genom att sätta upp ett högt mål och inte den svåra genom att konkret visa krona för krona och gram för gram hur man ska kunna nå det hela. Jag tycker inte att det är trovärdigt.

När man talar om bensinskattehöjning, kilometerskatt och klimatinvesteringsprogram är det tydliga åtgärder. Men det svarar för kanske en tiondel av de ökade ambitionerna, och jag tycker inte att det håller ihop.

Jag kan bara konstatera att vi har världens kanske mest ambitiösa klimat- och energipolitik. Vi har kopplat det till åtgärder. En majoritet av detta ska vi göra i Sverige med klimatpolitiska styrmedel. Det handlar om låginblandning av förnybara bränslen, skärpta avgaskrav, klimatskatter och mycket annat. Vi gör också investeringar i andra delar av världen. Jag tycker att detta principiellt är ett viktigt instrument att kunna använda när det gäller att bidra till fattigdomsbekämpningen, att generera arbetstillfällen och en hållbar utveckling och att svara upp mot vad många fattiga länder vill ha. Det handlar om överföring av kunskap, överföring av teknologi för att kunna möta klimatutmaningarna.

Jag tycker att man ska vara ödmjuk när det gäller att utveckla detta instrument. Det är just därför regeringen har gett i uppdrag till Energimyndigheten att se att vi använder skattepengarna på ett ansvarsfullt sätt. Det är just därför regeringen i de internationella förhandlingarna driver att vi ska kunna leva upp till FN:s standard för den gröna mekanismen. Den talar om att det ska vara extra åtgärder och additionellt, det vill säga sådant som annars inte hade kommit till skott. Det ska generera en hållbar utveckling, och det ska generera arbetstillfällen. Det är precis det som är linjen för alliansregeringen.

Anf. 107 ÅSA ROMSON (MP) replik:

Fru talman! Jag har ett par frågor till Lars Hjälmered. Först och främst kan jag säga att jag uppskattar ditt engagemang i klimatfrågorna, Lars.

Du inledde med att säga att du tycker att ordning och reda i statsfinanserna är en viktig utgångspunkt. Jag tror att vi kan diskutera på vilket sätt ett överskott i statsfinanserna alltid är nödvändigt för att kunna vidta kraftiga klimat- och miljöötgärder. Det handlar lika mycket om att sätta regler och lika mycket om att stärka finanserna genom att säkerställa att miljöavgifter och annat verkligen kommer in och att de är preciserade på rätt källor.

När det gäller ordning och reda tror jag att vi håller med varandra om att man ska ha ordning och reda också i hur man redovisar sina klimatin-satser. Jag tog också upp detta i mitt anförande. Jag undrar om Moderaterna skulle kunna vara med på att vi reglerar för en klimatbudgetlag i riksdagen. Enligt exemplet i England kan man där göra en sådan redovisning mer transparent. Det är sådant som Riksrevisionen har klagat på att det saknas.

En annan fråga som jag vill passa på att ställa är varför Moderaterna säger nej till huvuddelen av de åtgärder som Klimatberedningen, som ni själva tillsatte, föreslog för att nå höga och ambitiösa klimatmål. I retoriken nu låter det slängigt och som att du menar att ni räknar hem alla era klimatminskningar krona för krona medan vi inte räknar hem några.

Faktum är, Lars Hjälmered, att vi på den rödgröna kanten tog Klimatberedningens rapport på allvar. Vi tog de åtgärdsförslag som man där beredde och som man där beskrev på allvar. Vi lade in dem i vårt budgetförslag. Det handlade om ökade satsningar på järnväg för att kunna fördubbla järnvägskapaciteten i Sverige. Där är vi långt ifrån målet.

Det handlade om att använda det effektivaste styrmedel vi har – koldioxidskatten. Ni använde den till viss del i sänkningen för elintensiv industri, och det är bra. Men ni går inte vidare och upprätthåller styrningen i energiskattesatsningen eftersom man tappar i köpkraft varje dag. Varför sade ni nej till huvuddelen av Klimatberedningen?

Anf. 108 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Regeringen har tillsatt en så kallad miljömålsberedning, som har en parlamentarisk sammansättning. Den har till uppgift att jobba med miljömålssystemet. En av partikollegerna till Åsa Romson finns med där. Där för vi diskussioner om områden där det krävs särskilda politisk övervägningar för att nå de viktiga miljömålen.

En av de diskussioner vi har fört i beredningen har handlat om just redovisning – ett slags klimat- eller miljöredovisning. Det är någonting som det pågår en diskussion om där. Jag tycker att det är viktigt att se att vi verkligen får jobba i beredningen och se hur man skulle kunna göra. Man kan blicka ut i andra länder och se vilka lärdomar man kan dra. Utifrån det kan man sedan göra en rekommendation till regeringen.

Jag tycker att det är för tidigt för min del att just nu säga någonting i den här kammaren. Jag, din partikollega och de andra ska i stället jobba vidare i beredningen och se om man kan komma fram. Min grundinställning är positiv, det vill säga att sätta ett pris på miljön i samhället och få en bra redovisning.

Det var ett ordentligt rekorderligt arbete som gjordes i Klimatberedningen. Man tittade på vad som egentligen var nödvändigt. Ett problem med beredningen var att alla förslag som lämnades till regeringen inte var ordentligt genomräknade. Det fanns inte samhällsekonomiska konsekvensanalyser eller fördelningspolitiska analyser. Det måste man ha med sig när man ska fatta olika typer av beslut.

Utifrån de mål som alliansregeringen har satt upp har vi kopplat till åtgärder – de 4 miljoner ton som åtgärdades mellan 1990 och 2007 och målet om en bra bit över 9 miljoner ton som åtgärdas i Sverige med hjälp av klimatpolitiska styrmedel, och en hel del andra saker, kombinerat med investeringar i andra delar av världen – och tydligt sagt hur de ska nås krona för krona och gram för gram.

Det är här jag tycker att Åsa Romson brister. Det talas om att vi har högre ambitioner. Jag sade inte att ni inte har några förslag. Jag konstaterar att ni bland annat har föreslagit bensinskattehöjning, kilometerbeskattning och ett klimatinvesteringsprogram. Problemet är att detta täcker in ungefär en tiondel av de extra ambitionerna ni talar om. Det saknas alltså svar på 90 procent av de ökade ambitionerna. Jag tycker inte att det är trovärdigt.

Anf. 109 ÅSA ROMSON (MP) replik:

Fru talman! Nej, det kanske inte heller är så trovärdigt att man ger med ena handen vad man drar in med den andra. Att omfördela inför strukturbudgeten till motorvägar kan också öka utsläppen. Det räknar tyvärr inte Moderaterna med i sin budget.

Det är ett intressant exempel som Lars Hjalmered tar upp. Han vill jämföra siffrorna för Sveriges utsläppsminskningar, och han jämför gärna 1990 med 2007. Det var väl år som utsläppsminskningarna påverkades som minst av en moderatledd regering, får jag säga. Att huvuddelen gjordes i Sverige var därför att De rödgröna har varit tydliga med att det är Sveriges uppgift att ta ansvar för sina utsläpp, det vill säga att de ska minska i Sverige. Det som Moderaterna och alliansregeringen har bidragit till i klimatpolitiken är att efter 2007 ändra politiken till att vidta huvuddelen av de nya åtgärderna. Det var det ni sade efter Klimatberedningens arbete, nämligen att huvuddelen av de nya åtgärderna ligger på det ni kallar internationella insatser och det jag kallar för att stödja projekt i CDM. Det är osäkert huruvida de är additionella när det gäller klimatminskningar och för över ansvaret från Sverige och det Sverige kan bidra med på klimatsidan till andra länder. Det är att smita från an-

svaret i klimatfrågan när de flesta nya åtgärder på området sker på den internationella sidan.

Sedan var det fråga om vad Moderaterna hanterade i Klimatberedningen. Jag håller inte alls med om detta. När De rödgröna lägger fram punkt efter punkt från beredningen där det pekas på de mest effektiva och de viktigaste åtgärderna att vidta går det inte att säga att vi inte har täckning för högre ambitioner. Det är så nära att ljuga som man kan göra.

Det handlar faktiskt om att vara lite seriös och se att åtgärder för till exempel järnvägsinvesteringar, inte för motorvägsinvesteringar, får en klimatpåverkan. Det är ni som har skurit ned stödet brutalt för energieffektivisering och förnybar energi. Det är också två saker som var med i beredningen och som ni inte tar med i era så kallade höga ambitioner på klimatsidan.

Anf. 110 LARS HJÄLMERED (M) replik:

Fru talman! Sverige har satt upp mål att ha världens mest ambitiösa klimat- och energipolitik. Det finns kopplat till tydliga åtgärder, det vill säga vad som är gjort och vad som behöver göras för att nå fram till målen till 2020. Det är ungefär 4 miljoner ton av totalt 20 miljoner ton som åtgärdades mellan 1990 och 2007. Det har skett med hjälp av bra beslut som har fattats tidigare, till exempel den koldioxidbeskattning Sara Karlsson nämnde i sitt anförande. Det är bra och en av de mest effektiva åtgärderna som har vidtagits.

Låt oss sedan se i övrigt. Hur ska man nå fram till återstående 16 ton? Drygt 9 miljoner ton görs med hjälp av åtgärder i Sverige. Det är klimatpolitiska styrmedel, låg inblandning av förnybara bränslen, skärpta avgaskrav, klimatskatter med mera. Sedan är det en bit över 6 miljoner ton som är tänkt att göras med hjälp av så kallade gröna investeringar. En majoritet av de tillkommande sakerna sker i Sverige. Det är fakta. Så är det.

Det finns en utvecklingspotential i den gröna mekanismen. Vår utgångspunkt är att se hur man kan leva upp till vad FN har sagt om en hållbar utveckling, generera arbetstillfällen, bekämpa fattigdom och ta tag i klimatutmaningen. Det är vår utgångspunkt i detta.

Därför har vi sett att det är bra att Sverige investerar i de exempel jag nämnde tidigare. Det finns åtskilliga andra, till exempel småskalig vattenkraft i Malaysia. I Mauritius i området Plaine des Roches investerar Sverige i vindkraftverk. Det har tydligen inte funnits vindkraft i Mauritius. Jag tycker att detta är viktiga investeringar.

Det viktiga nu i uppdraget till Energimyndigheten och Sveriges involvering i de internationella förhandlingarna är att se till att vi verkligen lever upp till de tänkta bitarna så att vi använder de svenska skattebetalarnas pengar på ett ansvarsfullt sätt. Då ser vi en kombination av saker vi gör i Sverige med kollegerna i EU och i andra delar av världen. Då kan vi kombinera fattigdomsbekämpning, hållbar utveckling, att generera arbetstillfällen och en tydlig och effektiv klimatpolitik.

Anf. 111 ANITA BRODÉN (FP):

Fru talman! Vi har i den här kammaren diskuterat klimatfrågan åtskilliga gånger. Det är en överlevnadsfråga som kräver globala överens-

kommelser, nationella insatser och ett helhetsgrepp där vi behöver se miljöfrågan, energifrågan och klimatfrågan i ett sammanhang.

Folkpartiet har under ett stort antal år tagit upp kampen för naturen och den biologiska mångfalden. Det är därför oerhört glädjande att alliansregeringen kunde bidra till det stora genombrottet vid mötet i Nagoya, Japan. Det är ett genombrott som bland annat innebär ett ökat skydd för mark och vatten och för de fattigaste ländernas tillgång till genetiska resurser. Här är oppositionen ganska tyst.

Under förra mandatperioden slöt alliansregeringen en energiöverenskommelse, som Lars Hjälmered har nämnt. Den är uppbyggd på fyra ben: kärnkraft, förnybar energi, vattenkraft och energieffektivitet. Med stor enighet om de största forskningsinsatserna någonsin, stimulansåtgärder för grön teknik, kommer en mångfald av förnybar energi att bli verkliga alternativ.

Den allra väsentligaste utgångspunkten, fru talman, i klimatarbetet är åtgärder som hindrar en medeltemperaturökning på 2 grader, i enlighet med IPCC. Det har varit den svenska utgångspunkten. Detta fastslogs i Cancún, men dessutom fastslogs att om forskningen så säger är man beredd att tillsammans skärpa kravet till 1,5 grader. Det var en tydlig framgång i Cancún, och det var också en tydlig framgång för det svenska ordförandeskapet i den arbetsgrupp som lade fram förslagen. Det är inte något myrsteg, som Socialdemokraterna säger. Det är här var ett gigantiskt steg framåt.

Vad gäller utsläppsmålet har Sverige beslutat att till 2050 inte ha några nettoutsläpp alls. Till 2020 finns ett etappmål att minska växthusgasutsläppen med 40 procent jämfört med 1990. Det gäller för verksamheter som inte omfattas av EU:s handelssystem, till exempel inrikes transporter, jordbruk och avfall. Det innebär totalt en minskning på 20 miljoner ton växthusgaser. Av den minskningen sker en tredjedel i andra länder. Det är något som också har varit uppe i eftermiddag.

Fru talman! Vi har hört en del om Riksrevisionens olika rapporter. Jag tänkte kommentera det något. Riksrevisionen har granskat – vi har läst om det i dag – skattebefrielse på biodrivmedel. Där har man pekat på att det är ett trubbigt och dyrt styrmedel. Det är viktigt att vi analyserar granskningen och tar till oss av kritiken i regeringens fortsatta satsning på forskning och utveckling och i det pågående arbetet med att på rätt sätt prioritera det mest effektiva alternativet samt i arbetet med att ta fram en skarp miljöbilsdefinition.

Granskningen stärker dessutom, fru talman, uppfattningen att den socialdemokratiskt ledda regeringens ensidiga satsning på etanol inte var rätt inriktning. Det är något som jag vill minnas att också Vänsterpartiet tillsammans med Alliansen protesterade mot.

En central del i Kyotoprotokollet och som var avgörande för att flera länder skulle ratificera protokollet var möjligheten till handel med utsläppsrätter och att använda flexibla mekanismer.

CDM, Clean Development Mechanism, satsning på ren utveckling i andra länder, är exempelvis, precis som vi har hört här, solesprojekt, biogasprojekt, vind- och deponigasprojekt eller vattenrening med hjälp av solenergi. CDM är dock, ska vi villigt erkänna, ett system som har barnsjukdomar. Men att spola ut barnet med badvattnet vore vanvettigt. I stället måste det utvecklas för att möjliggöra ny grön teknik för insatser

där varje enskild krona nyttjas på ett effektivt sätt. Därför driver vi på reformarbetet.

Det är viktigt att en väl fungerande FN-kontroll säkerställer att insatserna inte hade kommit till stånd om inte CDM-projektet hade startats. Enligt regelverket är detta också ett krav – additionalitetskravet. Men vi ska vara så pass ärliga att vi kan medge att det inte alltid är så enkelt, för ibland bygger det på hypotetiska utsläppsminskningar. Därför är reformarbetet så oerhört viktigt.

Fru talman! Jag har med intresse tagit del av Riksrevisionens rapport *Klimatinsatser utomlands* där statens köp av utsläppskrediter från andra länder mellan 2002 och 2010 granskas. Det är alltså olika regeringars tidsintervall. Revisionen pekar på en otydlighet kring utsläppsmål fram till 2020 men också på att inköp av krediter inte genomförs tillräckligt effektivt och transparent. Detta måste vi givetvis ta på största allvar.

Riksrevisionen pekar också på den förbättring som nu skett från Energimyndighetens sida och de konkreta rekommendationerna om ökad transparens och hur man exempelvis undviker korruptionsrisker och landrisker i val av projekt. Man skriver bland annat följande:

”CDM är trots många osäkerheter ett etablerat och utbredd sätt att minska utsläppen. Fram till den 15 december 2010 har 2 609 CDM-projekt registrerats av FN:s kontrollorgan, CDM-styrelsen. Projekten förväntas minska utsläppen med 1,9 miljarder ton till och med 2012. Vid det senaste klimatmötet i Cancún var alla länder förutom Bolivia överens om att CDM ska fortsätta efter 2012.”

Från 2009 har vårt nationella anslag för klimatinsatser i andra länder stigit från 50 till 280 miljoner kronor per år. Det pågår i dagsläget ett fyrtiotal nationella projekt där Sverige är involverade eller projekt där vi är involverade i andra länder. Investeringar i miljövänlig teknik minskar, har man beräknat, under en sjuårsperiod utsläpp med mellan 100 000 och 600 000 ton CO₂-ekvivalenter växthusgasutsläpp per projekt.

Med en utveckling av de flexibla mekanismerna, förbättrad uppstyrning, återrapportering, effektivitet och transparens kommer utsläppskrediterna att vara ett centralt och värdefullt styrmedel för att nå 2020-målet.

Med det, fru talman, yrkar jag bifall till förslaget i betänkandet och avslag på samtliga andra yrkanden.

(Applåder)

Anf. 112 ROGER TIEFENSEE (C):

Fru talman! Åhörare, kolleger i riksdagen! Trots att vi har haft en hård vinter, som nu går mot sitt slut, råder det inget tvivel om att klimatet har blivit varmare och att det är mer föränderligt. I det sammanhanget är det viktigt att skilja på väder och klimat. År 2010 var året när den globala medeltemperaturen var över det normala för 34:e året i rad. Det var också tillsammans med 2005 det varmaste året sedan mätningarna startade 1880.

Trots vädret och att vi kanske inte ser tecknen dagligen står världen inför en global ekosystemkris som riskerar att få allvarliga konsekvenser för både samhälle och natur om vi inte gör någonting. Jens Holm talade tidigare i debatten om östater som bokstavligen kommer att raderas ut.

Klimatförändringarna är en av de stora utmaningar vi står inför och behöver finna lösningen på de närmaste åren. Vi har kanske 10–15 år på

oss att tydligt bryta utvecklingen. Därför är det så viktigt att agera både nationellt och internationellt. Det som det handlar om är att ta till oss det forskarna säger, att sätta upp tydliga mål som baseras på ekologins gräns. Då är jag övertygad om att vi kommer att kunna möta och gå stärkta ur de klimatutmaningar vi står inför.

Som grön och socialliberal tror jag verkligen inte på de debattörer i klimatdebatten i stort som hävdar att det inte spelar någon roll vad vi gör i Sverige eftersom vår klimatpåverkan är så liten, lika lite som jag tror på dem som menar att vi genast ska bryta med vår nuvarande livsstil och dra ned den ekonomiska aktiviteten på sparlåga.

Jag och Centerpartiet vill föra en klimatpolitik där vi går före och verkligen drar fördelarna av att ligga i framkant. På så vis kan vi åstadkomma en klimatpolitik som klarar av att kombinera ekonomisk tillväxt med omsorg om miljön. Därför är jag väldigt stolt över det vi gjorde förra mandatperioden och som vi nu fullföljer när vi implementerar en klimat- och energiöverenskommelse som är världens mest ambitiösa klimat- och energipolitik sammantaget.

När vi diskuterar det här i kammaren blir det rätt tydligt att det egentligen är mer som förenar i klimatpolitiken i Sverige än som skiljer. Vi är överens om att förorenaren ska betala för sin klimatpåverkan. Den stora grejen är ju att man ska göra det globalt. Det som är viktigt med detta att förorenaren betalar är att det bidrar till ett grönt skifte, som gör att den som lever klimatsmart och utvecklar de nya gröna teknikerna och affärsidéerna verkligen tjänar på det, om det blir tillräckligt många tillräckligt snabbt.

I klimatförhandlingarna i Köpenhamn förra året sades det att man skulle dela på bördorna. Jag tror att det är helt fel tänkt. Vi står inför en jätteutmaning, och det är en affärsutmaning. Jag skulle gärna vilja se att vi får en klimatets Bill Gates, någon som blir snuskigt rik på att hitta riktigt smarta klimatlösningar. Då kommer vi inte att snacka om att dela på bördorna, utan vi kommer att prata om vem som verkligen kan dra nytta av att ligga i framkant.

Klimatfrågan är global och internationell, och det är viktigt med ett globalt klimatavtal. Det är viktigt att vi får med alla stora utsläppsländer, både industriländer som står utanför Kyotoavtalet i dag och utvecklingsländer, till exempel Kina och Brasilien, som i Kyotosammanhang klassas som utvecklingsländer. Där är åtminstone jag och alliansregeringen väldigt tydliga med att de också måste göra klimatåtaganden.

Tittar vi då på det internationella arbetet har det varit en diskussion om EU:s mål. Det är glasklart: Sveriges regering vill att EU ska växla upp från 20 till 30 procent. Vi kanske skulle göra som Danmark, gå före och säga att vi ska växla upp till 30 procent om alla andra gör det. Danskarna har en tydlig brasklapp. Det viktiga är att när vi fattar beslut i EU gör vi det gemensamt. Det som är viktigt är att vi gemensamt påverkar EU så att EU går upp till 30 procent och att det kan användas som en bricka för att globalt få till det klimatavtal som vi alla eftersträvar.

I diskussionen om internationellt samarbete är CDM, Clean Development Mechanism, också centralt. Jag tror att det var Anita Brodén som sade att det har barnsjukdomar, och det är helt rätt. Men samtidigt får vi inte blunda för de fördelar som finns.

Det bidrar på ett effektivt sätt till utsläppsminskningar utanför Sverige. Det ökar tillgängligheten till klimatsmart teknik. Det handlar om att sprida teknik, att utvecklingsländer kan göra tekniksprång i sin utveckling och inte göra om de misstag som vi har gjort – det är jätteviktigt. Det ökar också förtroendet mellan industri- och utvecklingsländer i det internationella klimatarbetet.

Vi kommer inte att klara klimatutmaningen om vi inte lyckas åstadkomma ett grönt tekniksprång i de växande ekonomierna och i utvecklingsländerna, och där är CDM viktigt.

Det är klart att det kan bli bättre. Det har sagts av tidigare debattörer att vi har gett Energimyndigheten ett särskilt uppdrag att säkerställa klimatnyttan av Sveriges gröna investeringar i utvecklingsländer. Det är jätteviktigt.

De svenska skattebetalarnas pengar ska göra nytta. De ska investeras i åtgärder som annars inte skulle ha vidtagits. De ska vara additionella och bidra till en hållbar utveckling.

En rolig del, om man läser reservationerna i betänkandet, är synen på livsmedelskedjans påverkan på klimatet. Jens Holm lyfter upp det i en reservation. Jag tycker att det är bra och intressant.

Det är klart att livsmedelskedjan har stor klimatpåverkan. Det är en betydande utsläppskälla. Men jag tycker att Vänsterpartiet sätter fokus på fel saker. När vi har ett jättestort problem med att vi slänger mat – det är ett gigantiskt matsvinn, där hushållen slänger mat motsvarande 1,9 miljoner ton koldioxid – då fokuserar Vänsterpartiet på köttskatt. Då är man så enögt inriktad på klimat att man glömmer biologisk mångfald.

Ekhagarna hemma hos mig i Sörmland skulle växa igen om vi inte hade betande djur. Ungefär 50 procent av den biologiska mångfalden i Sverige finns just i hävdade hagmarker. Med en köttskatt ur något slags klimatoptimerande perspektiv skulle vi slå undan en stor del av den biologiska mångfalden. Då har man inte förstått helheten.

De analyser som Vänsterpartiet bygger sin rapport och sin motion på har dessutom klara brister. De är gjorda av ingenjörer. De är inte gjorda av någon som förstår ekosystem.

Läs på! De är framför allt inte gjorda av någon som förstår hur en komage fungerar. Vi pratar om idisslare. I svenska förhållanden har vi framför allt nötköttsproduktion som i största utsträckning baseras på vall och bete. De här siffrorna baseras på undersökningar från amerikanska förhållanden, där man stoppar i en massa sojaprotein i korna. Då är det klart att man kan få sådana resultat. Det är snarare ett ideologiskt betingat driv än något som skulle vara till nytta för klimatet.

Fokusera mer på matavfallet och släng inte ut det här barnet – eller de här kalvarna – med badvattnet, och låt inte de svenska och sörmländska ekhagarna växa igen! Vi behöver ändra vår kost. Vi behöver äta mer vegetariskt. Men vi ska därmed inte låta de svenska ekhagarna och de svenska hagmarkerna växa igen.

(Applåder)

Anf. 113 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! Jag tror att det blir tre frågor till Roger Tiefensee.

Det första jag skulle vilja ta upp med Roger är ditt engagemang för att komma till rätta med de stora problemen med uttagsskatt på gemen-

samt ägd vindkraft. Vi vet att ungefär 20 000 människor runt om i Sverige har investerat i andelsägd vindkraft. Det är lite av en folkrörelse, och det är en mycket viktig folkrörelse, eftersom den bygger ett förtroende för denna viktiga energikälla.

För ett år sedan, ungefär i januari, lanserade du i riksdagen lite av ett centerpartistiskt förslag om att kunna göra avdrag mot det insatta kapitalet. Problemet för dem som har investerat i vindkraft är att själva omsättningen är väldigt liten men att de gör en ganska stor investering. Näringsminister Maud Olofsson sade att det var ett intressant förslag och att man förde en dialog om detta.

I mars förordade du ett snabbspår. Du hade förhoppningar om att ditt förslag skulle föras in i vårbudgeten. Men det kom inget i vårbudgeten, och det kom inte heller något i budgeten i höstas. Den här folkrörelsen fortsätter att straffas och är nu tyvärr nästan på utdöende, eftersom regeringen inte har lyckats lösa problemet med uttagsskatten.

Då undrar jag vad som egentligen hände med ditt förslag. Det är ju inte så långt till Näringsdepartementet – det är ditt parti som styr det.

Anf. 114 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Fru talman! Det var bara en fråga. Du får väl återkomma med de andra två senare.

Energiomställningen är otroligt viktig, och vindkraften är en del i det. Vindkraftskooperativen har stått för ungefär 10 procent av vindkraftsutbyggnaden. Jag tycker att de är otroligt viktiga för att få en folklig acceptans för vindkraften. Man löser det på andra håll. Jag såg att O 2 – inte det kooperativa O 2 utan det andra – har infört bygdepengar och sådant. Jag tror att det är viktigt att ha olika mekanismer, att se möjligheter för att få en folklig acceptans. Det sägs väldigt mycket ”not in my backyard” om just vindkraftsutbyggnaden, och det tycker jag är olyckligt.

När det gäller uttagsskatten har Vänsterpartiet och övriga oppositionspartier i slutet av förra mandatperioden ifrågasatt uttagsskatten i sig – man skulle undanta vindkraften. Men det har ni backat från. Uttagsskatten är en skatteform som har funnits sedan 1928, tror jag, när det gäller kooperativa företag.

Frågan är hur vi kan applicera den beskattningsformen på vindkraftskooperativ, som är en ny form. Då har vi haft ett förslag. Vi har inte fått gehör för det i övrigt i Alliansen. Jag tycker fortsatt att det är ett bra förslag. Men jag tycker också att vindkraftskooperativen kunde fundera över sin affärsmodell.

När vi ser att spotpriserna är väldigt höga, varför inte i stället arbeta med att dela ut ett överskott till andelsdelägarna? Då skulle de få del av det större avdraget på omsättning, i stället för att ha problem med att i dag ha en stor insats men inte kan göra avdrag för den.

Anf. 115 JENS HOLM (V) replik:

Fru talman! När det gäller uttagsskatten är jag övertygad om att vi rödgröna är väldigt flexibla. Vi kan diskutera ert förslag. Såvitt jag vet har vi aldrig föreslagit att vi ska avskaffa uttagsskatten.

Jag slås av att ingenting händer. Alla de människor som har investerat i kooperativt ägd vindkraft kommer att fortsätta att drabbas av det.

Du pratade tidigare om köttkonsumtionen och att matsvinnet står för 1,9 miljoner ton CO₂-ekvivalenter. Det är väldigt mycket, och det måste vi komma till rätta med.

Problemet är bara att köttkonsumtionen i Sverige står för ungefär fem gånger mer i sina utsläpp, ungefär 10 miljoner ton CO₂-ekvivalenter. Dessutom påverkar man genom övergödning och bidrar till att det blir svårare att föda jordens befolkning när det krävs så mycket spannmål för att producera ett kilo kött.

Jag önskar att vi i Sverige bara hade djur som betade och höll hagar och ängar öppna. Men så är det inte. Man går mot alltmer av kraftfoder. Varför importerar svenska djuruppfödare ungefär 300 000 ton soja varje år? Jo, det är därför att man ska föda upp kycklingar, grisar och kor på det. Man importerar också raps, majs och palmkärnor för att föda upp djur. Det är ingen särskilt hållbar uppfödning.

Jag är för alla förslag där vi kan få en uppfödning av djur som leder till att djuren är mer utomhus och betar och inte är beroende av importerade spannmål.

Till sist vill jag kommentera CDM. Det har pratats om Mauritius och småskaliga projekt och så vidare. Men lejonparten av de svenska CDM-projekten sker i diktaturen Kina, och det här är projekt som Japan redan har investerat i. Sverige hakar på de här vindkraftsprojekten. Vindkraftsprojekten finns i de kinesiska femårsplanerna, så det är bara att slå in öppna dörrar. Det här är inte additionella projekt. Vindkraftsparken hade blivit av ändå. Jag tycker verkligen att man borde stanna av den här CDM-processen. Man ska inte investera i fler projekt förrän man vet att det verkligen leder till minskningar.

Anf. 116 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Fru talman! Det är tydligt att Jens Holm vill kasta ut barnet, CDM, med badvattnet. Det regeringen vill göra är att säkerställa att det blir en nytta, att det blir additionellt, att det blir hållbart. Men där kan vi skilja oss åt. Ni ser ett problem, och då ska ni inte göra något åt det, utan ni ska sluta med det. Vi ser en möjlighet att lösa detta och verkligen åstadkomma en klimateffekt.

Sedan upprepade Jens Holm de här teoretiskt framräknade siffrorna för vad köttkonsumtionen skulle åstadkomma för klimateffekter. Basen för dem är ingenjörsmässiga. De är inte byggda på ekologi. Jens Holm sitter i miljö- och jordbruksutskottet, och jag tror att han åtminstone har en känsla för ekosystemen.

I de här analyserna tar man till exempel inte in nyttan av det gödsel som kan återföras till markerna. Man tar inte in den nyttan. Man ser det bara som ett problem. Man säger i stället: Om vi använder de här markerna till energiodling skulle det bli en klimatnytta.

Analyserna är klart bristfälliga. Kolla lite djupare på de här analyserna! Se också de svenska förhållandena!

Skulle vi införa en köttskatt, som liksom är det som ligger i korten när ni skriver er reservation, skulle det få effekten att svenska ekhagar växer igen. Är du beredd att betala det priset för att vinna i klimat och förlora i biologisk mångfald? Det är väldigt enögt.

Jag vill se en klimat- och energipolitik och en miljöpolitik som hänger ihop. I Miljömålsberedningen jobbar vi med ekosystemansatsen.

Det kan vara ett tips för Jens Holm att se hur man vill jobba med klimat- och energifrågor och miljöfrågor.

Anf. 117 ÅSA ROMSON (MP) replik:

Fru talman! Jag ska försöka ha två konkreta frågor, så att vi inte flyter ut alltför långt. Det pratades ju om Nagoya och andra frågor tidigare som inte alls togs upp i det här betänkandet.

Tiefensee är livligt engagerad i frågan om att vi ska använda de ekonomiska styrmedlen på rätt sätt. Han pratade också om principen om att förorenaren ska betala. Min fråga blir: Tycker du, Roger Tiefensee, att förorenaren i Sverige betalar i dag? Betalar de som bidrar till ökade klimatutsläpp i Sverige fullt ut detta? Om de inte gör det undrar jag: Vad vill du göra åt det?

Frågan är om den här principen också gäller kväve och kadmium, till exempel. Ni hade en uppgörelse om att minska den nedsättning man hade av koldioxidskatt i bland annat jordbrukssektorn. Där bytte ni det mot att i stället ta bort skatten på handelsgödsel. Men det är väl också en förorening med kväve, inte minst för Östersjön och alla våra vattendrag som blir övergödda, och kadmium som kommer med på köpet. Nu får vi ökade kadmiumhalter i det där. En fråga är alltså om förorenaren ska betala.

Den andra frågan, som egentligen hänger ihop med det här, gäller vilken signal man sänder. Jag hörde att du talade dig varm för att EU skulle gå upp till 30 procent när det gäller klimatutsläppsminskningar och att det i huvudsak handlade om att ha en viktig bricka i spelet, som du sade, i de internationella förhandlingarna. Det är en position som också din miljöminister företräder.

Jag kan säga – jag har sagt det flera gånger: Jag tror inte på den strategin i klimatförhandlingarna. Det är en strategi som misslyckades i Köpenhamn och som inte ledde framåt i Cancún. Det är en strategi där man just får den här förhandlingen, som du säger, där ingen vill ta på sig bördan, för alla sitter och väntar på någon annan. Vi får inte det här drivet.

Man kan titta på det utifrån en miljöekonomisk synvinkel. Då är det snarare också ett problem. Vilken signal sänder en minskning med 20 procent från 1990 års nivåer inom EU till de företag som faktiskt vill satsa, till de företag som faktiskt vill gå före? Alla vet ju att de här utsläppsminskningarna redan är uppfyllda. Det kommer inte att vara något problem att uppfylla detta. Vilken signal sänder det att man fortsätter att ligga på en väldigt låg nivå?

Anf. 118 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Fru talman! Första frågan är om förorenaren betalar. Ja, i stor utsträckning har vi system. Vi plockar in miljöeffekter i priset, framför allt när det gäller koldioxidskatt.

Det som jag ser som den stora bristen internationellt är att det är förbjudet att lägga miljöskatt på flygbränsle och på fartygsbränsle. Det fanns en tanke här i Sverige om att lägga skatt på stolar i flygplan. Jag tror inte att det hade varit så effektivt.

Där ser jag också möjligheter både när det gäller att hitta finansiering och när det gäller att lösa upp internationella låsningar i klimatförhandlingar. Det handlar om att komma ur det post-krigs-traumat. För det är

faktiskt en del av Marshallplanen att man inte skulle ha skatt på flygbränsle och internationell fartygstrafik. Detta tror jag alltså är en viktig del av lösningen, både finansiellt och resultatmässigt.

Då är frågan: Vilken strategi ska vi ha? Det är självklart att EU ska gå upp till 30. Det är självklart ur ett svenskt perspektiv. Jag tror fortfarande inte att det var det som var lösningen i Köpenhamn. Då har Åsa Romson annan information än vad jag har. Men det var inte det som var lösningen i Köpenhamn.

Men det skulle vara intressant att veta: Vilken strategi förordar Miljöpartiet? Om Sverige och EU ensidigt går före, skulle det göra att man fixar ett internationellt bindande klimatavtal?

Klimatpolitik m.m.

Anf. 119 ÅSA ROMSON (MP) replik:

Fru talman! När det gäller den sista frågan kan jag säga: Ja, vi i Miljöpartiet var väldigt tydliga med vår strategi för de internationella förhandlingarna, som vi har försökt sälja in till regeringen. Det är snarare så att miljöministern har varit lite kluven.

Ibland när han står här i kammaren talar han sig varm för att det är viktigt att gå före. Det är viktigt att Sverige visar ett gott exempel. Genom att visa ett gott exempel kan man som en liten nation, globalt sett, faktiskt göra ett stort avtryck. Men andra gånger tar han på sig förhandlingshatten, och då säger han: Vi ska inte göra någonting om ingen annan gör någonting.

Det är den här andra strategin som jag tror är fel. Den första strategin tror jag på, så jag vill gärna stötta Centerpartiet och miljöministern i det agerandet. Det är synd att inte Roger Tiefensee vill göra det.

Sedan gäller det detta med att förorenarna betalar. Du tycker att de gör det i Sverige. Då skulle jag vilja fråga om godstransporterna. Betalar de sin miljöpåverkan i Sverige? Den borgerliga regeringen höjer bavgifterna på järnväg. Det drabbar godstransporter som går på järnväg. Men vi fortsätter att inte ta ut något för miljöbelastningen på vägnätet.

Klimatberedningen var tydlig med det här. Vi behöver titta på en kilometerskatt. De rödgröna föreslår det men blir hånade både i valrörelsen och nu i debatten, inte minst, för att vi tar upp sådana förslag, som man seriöst har tittat på och som man i en kontext kan se skulle ha en reell betydelse.

Jag tycker att det är bra att Tiefensee klargör att han är för att EU måste ta bort förbudet mot beskattning av flygbränsle. Det vore bra om man även fick höra det från regeringshåll.

Anf. 120 ROGER TIEFENSEE (C) replik:

Fru talman! Det är bra att få en diskussion om vad det är för strategier som vi ska ha för att nå framgång i klimatförhandlingar. Som jag sade i tidigare replikskiften och inlägg var det inte det här som var lösningen.

Sverige har en tydlig strategi. Centerpartiet och regeringen har en tydlig strategi. Vi ska gå före som land. Vi har 40 procent, ett högt nationellt klimatmål. Vi vill att EU ska höja sitt mål till 30 procent. Vi vill också använda det som en bricka. Om bara EU och Sverige har 30 respektive 40 procent och vi inte når något internationellt klimatavtal får vi kanske någon klimatets Bill Gates. Det är möjligtvis framgångsvägen. Men vi får inget klimatavtal.

Sedan gäller det miljöbelastningen på vägnätet. Mig veterligen har vi beskattning på diesel i det här landet. Vi höjde den vid årsskiftet. Det är väldigt tydligt att förorenaren betalar. Det ni förordar är beskattning på avstånd. Det är ett avlångt land. Jag vet inte hur smart det är att beskatta avstånd. För det skulle vara en beskattning på avstånd som skulle drabba till exempel en hybridlastbil. Sådana tycker jag skulle premieras och lyftas in och alltmer arbetas fram av våra lastbillstillverkare. Den åker lika långt och skulle därmed få lika stor kilometerskatt som en gammal bolmande lastbil som går på diesel. Den drabbas av en ökad dieselskatt, men ert förslag skulle också drabba de nya moderna och klimatsmarta lastbilarna, och det tycker jag är korkat.

Anf. 121 OTTO VON ARNOLD (KD):

Fru talman! Det kan inte nog understrykas att klimatpolitiken är global. Det verkar ibland som att oppositionen glömmer bort det.

Vi i Sverige vill vara ledande i världen när det gäller klimatpolitik. Det är vi också genom våra högt uppsatta mål på 40 procent. Vi vill också påverka det internationella samfundet så att man får en global överenskommelse, vilket kan leda till att vi höjer ambitionerna i EU.

Det här är viktigt, och det är den vägen vi måste vandra. Vi måste se till att öka förståelsen för de här sakerna. Utvecklingen har inte kommit lika långt överallt i världen, och vårt ledarskap är av synnerlig vikt.

Alliansens klimatpolitik baseras på en marknadsekonomisk modell med ekonomiska styrmedel, utsläppshandel, satsning på ny teknik, miljöteknikexport och ett långsiktigt samarbete med utvalda u-länder som i sin tur kan bli föregångsländer. The power of example, alltså exemplets goda makt, är väl så beprövat som långdragna förhandlingar där man ibland kommer fram och ibland inte.

En viktig bit som vi har diskuterat här i dag är att titta på hur man kan förbättra de internationella klimatmekanismerna. Det är viktigt att både CDM och JI, Joint Implementation, blir viktigare och effektivare. Därför har, som påpekats, Energimyndigheten fått till uppgift att titta på detta. De investeringar som görs motsvarar 6,7 miljoner ton koldioxid utomlands av Sveriges totala utsläppsminskning på 20 miljoner ton.

Jag vill fråga vad oppositionen har för alternativ till detta. Det är lätt att kritisera och säga att vi ska sluta upp och så vidare, men det viktiga är ju att man under en pågående process kan dra lärdom av vad Riksrevisionen gör och göra förbättringar och se till att det här blir allmänt bättre accepterade metoder.

Vi står, fru talman, inför en jordbruksreform som bland annat tar sikte på den gröna sektorns utveckling och som kommer att vara en viktig faktor för hela klimatomställningen. Som vi i utskottet känner till är det ganska vaga planer från kommissionen än så länge, men det kommer att klarna med tiden. Jag ser fram emot att följa diskussionerna, för det här kommer att vara viktigt för den framtida politiken.

Livsmedelskedjan har en påverkan. Det har understrukits av både Roger Tiefensee och Jens Holm. Det är intressant att se att det går att göra något här hemma åt den ökade produktionen av kraftfoder. Det går att ersätta det med importerad soja. Man skulle kunna tänka sig att avsätta lite pengar ur landsbygdsprogrammet för forskning kring detta.

Vi ser hur djurhållningen faller i Sverige på ett katastrofalt sätt. Det är viktigt att vi ser till att få incitament att öka den.

Det sista som också är viktigt är att minska vårt avfall. Det är en alldeles för stor del av hushållsavfallet som är klimatpåverkande. Här finns ett antal saker som vi kan göra och som jag inte tror är så svåra att vara överens om.

Däremot säger oppositionen att vi ska påverka kommunerna och säga till dem att nu ska det vara köttfria dagar och man ska äta på det ena och inte på det andra sättet. Det där ligger inte så mycket för oss kristdemokrater som är lite av politikens gränspolis.

Subsidiaritetsprincipen måste gälla. Sedan är det givetvis fritt fram för de lokala politikerna att ta vilka beslut de vill. Som Jens Holm sade har man i Örebro tagit ett beslut när det gäller köttfria dagar, medan man i Täby har tagit ett annat. Det är inget som vi här i riksdagen ska styra över, utan det är upp till var och en att bestämma hur man vill äta. Det är den enskilde som får ta det beslutet.

Det intressanta är också att köttkonsumtionen har ökat mycket i Sverige. Det är bra på ett sätt, men det beklagliga är att en väldigt stor del, 80 procent, av den konsumtion som är i restauranger och offentlig verksamhet är importerad. Där har vi kanske ett problem, men genom miljö- och klimatomärkningar kan man säkert komma till rätta med det. Ett annat sätt att äta klimatsmart kött är att äta vilt: änder, rådjur, älg med mera.

Fru talman! Slutligen vill jag prata lite grann om transportsektorns miljöpåverkan. Den är påtaglig, och det är väldigt viktigt att få in både flyget och båttrafiken i den internationella utsläppshandeln. För den vägbundna trafiken måste man ställa sig frågan: Ska vi sluta köra bil eller ska vi göra bilparken grön? Det kanske är rätt så bra att vi ändå investerar i motorvägar, för vad ska vi annars köra på dem om inte de här klimatsmarta bilarna i framtiden?

Alliansregeringen har som målsättning att 2030 ha en fossiloberoende fordonspark. Det tar 15 år att konvertera och komma dit, och därför måste vi börja redan nu. Det sker i samarbete med forskning och näringslivet. Där läggs mycket pengar, 1 miljard, vilket redan har sagts. Vi måste ställa långsiktiga krav och ge tillfälliga stimulanser för gas- och elbilar.

Med dessa ord yrkar jag avslag på samtliga motioner och bifall till förslaget i betänkandet.

(Applåder)

Anf. 122 JAN LINDHOLM (MP):

Fru talman! Jag vill börja med att säga att jag instämmer i det Roger Tiefensee sade, att det är nog mer som förenar än som skiljer när det gäller synen på hur viktigt det är att jobba med klimatfrågorna.

Men sedan tycker jag att han smiter ifrån. Han pratar om betande djur i ekhagar. Då har man inte förstått att det kött som finns på marknaden faktiskt är en industriprodukt. Det är nog inte så dumt att ingenjörer tittar på det.

Att påstå att en kilometerskatt skulle vara korkad politik visar också att man inte har särskilt mycket kunskap, så det kanske behövs lite mer ingenjörskonst där. Slitaget från en enda långtradare som kör förbi på vägen motsvarar 70 000 personbilar. Om man nu menar allvar med, som

alliansföreträdarna här har sagt, att det är de som skapar kostnaderna som ska betala, så har man väldigt långt kvar. Då är det korkat att säga nej till kilometerskatt.

Vi har hört företrädare för regeringspartierna stå här och slå sig för bröstet och säga att vi har världens mest ambitiösa klimatpolitik. Det tror ni, och det finns några ministrar på andra sidan vattnet som också tror det, men det finns ju inga andra som anser det. Alla oberoende, självständiga, fristående bedömare delar inte den uppfattningen, utan där konstaterar man att Sverige sedan den här regeringen tog över har rasat från en tätposition till en ganska medioker position långt ned bland västvärldens industriländer. Det är sorgligt med den utvecklingen. Men det var inte det här, fru talman, som jag skulle prata om, utan någonting helt annat.

Fru talman! Det talas väldigt mycket i dag, här i kammaren också, om klimatet. Då kan man undra vad det är. Tyvärr pågår det en systematisk desinformation som är riktad till våra medborgare där man bland annat blandar ihop klimat och väder, som redan har nämnts här.

I går till exempel spreds väldigt brett i medierna ett budskap om att den här vintern har varit rekordkall. Då passade man på att påpeka att även de två senaste vintrarna har varit rekordkalla. Sådan information kan faktiskt få en del människor att tro att global warming är en bluff. Det finns ju krafter som försöker driva tesen att det inte pågår någon klimatförändring eller uppvärmning. Därför tycker jag att det nästan är lite oansvarigt att medierna inte samtidigt påpekar att den genomsnittliga globala temperaturen, om man tittar på hela jordens världshav och atmosfär, faktiskt slog rekord 2010.

När man pratar om klimat måste man förstå att det handlar om långsamma förlopp i förhållande till vår mänskliga tideräkning. I förhållande till den genomsnittliga temperaturen under hela vårt förra århundrade, hela 1900-talet – om man mäter just den samlade atmosfären och havens massa – har alltså 2010 legat drygt en halv grad högre än snittet för förra århundradet.

Det är klart att det är variationer mellan årstiderna, även om de är små. Det finns enstaka år och det finns enstaka månader som sticker ut, men det är väldigt tydligt, vår planet håller sakta på att bli varmare. Ingen borde faktiskt längre förneka detta.

Att värma ett helt jordklot kräver självfallet enorma mängder energi. Det tar naturligtvis väldigt lång tid. Det vet var och en som kokar i en stor kastrull jämfört med i en liten. Ju större volym, desto längre tid tar det om man har samma spis. Den kokare som vi talar om i det här sammanhanget är solen som bestrålar vår jord med mer än tio tusen gånger mer energi per dygn än det som hela mänskligheten omsätter. Det handlar om stora mängder.

Eftersom vår planet har förändrat sina egenskaper över hela sin livslängd när det gäller det kemiska energiflödet mellan jorden och omvärlden har naturligtvis förhållandena för vad som absorberas och reflekteras varierat över tid. Det har aldrig rått någon sorts konstant tillstånd utan det har alltid varit små variationer av olika slag.

Enligt de mest tillförlitliga mätningar som vi har från National Oceanic and Atmospheric Administration har halten av klimatgaserna

ökat i vår atmosfär i mer än hundra år. Ökningstakten ligger under de senaste åren på lite drygt 2 ppm per år.

Vi har nu alltså passerat 291,19 ppm, vilket egentligen är mer än 100 ppm för mycket. Med den ökningstakten kommer vi vid nästa val, 2014, förmodligen att ha passerat 400 ppm. Säkert är det många av er som har hört talas om 350-målet, men det handlar egentligen bara om att undvika en sorts katastrofsituation. Det handlar inte om att försöka bevara vår planet eller vår verklighet på ett sådant sätt att den fungerar för det vi är anpassade till. Då borde målet åtminstone ligga under 300.

De flesta verkar inte heller förstå att temperaturförändringarna går väldigt mycket långsammare än förändringarna i atmosfären. Ett slående exempel på sådana kunskapsluckor kunde man höra i dag på morgonen på nyheterna då en journalist förklarade att koldioxidhalten ökar på grund av den globala uppvärmningen. Har ni hört något så tokigt? Hur ska vanliga människor kunna förstå hur klimatsystemet fungerar när medierna sprider sådan okunskap. Det är precis tvärtom. Det är klimatgaserna som orsakar de nya villkoren och därigenom också en förändrad temperatur. Det är så att säga inte uppvärmningen som är hotet utan det är atmosfärförändringen som är problemet.

De flesta vet förmodligen inte att om vi kunde frysa nivån av klimatgaser i atmosfären på dagens nivå skulle jordens temperatur, när temperaturändringen har planat ut på den temperaturnivå som motsvarar de egenskaper som den atmosfär har som vi redan har skapat, förmodligen hamna på en temperaturhöjning på något mer än 2 grader i förhållande till den förindustriella tiden, som vi brukar utgå från. Då kanske vi på ett hårt när skulle kunna klara oss från en total systemförändring av den globala vädermekanismen.

Nu är det så att forskarna blir mer och mer osäkra på om de globala hydrologiska, ekologiska och biologiska systemen verkligen klarar höjningen på 2 grader så man har börjat prata om 1,7 grader.

Hur ska vi då bära oss åt för att ökningen av klimatgaserna i atmosfären inte ska fortsätta? Det finns ju inte någon spak någonstans som man kan dra i för att stoppa de här utsläppen. Så är det inte.

Det är mot den här bakgrunden som mina förslag i motionerna 218 och 269 ska läsas. Det är den verkligheten som gäller. Det finns väldigt mycket okunskap. Personer resonerar på det märkliga sättet att nu har mänskligheten förbrukat ungefär hälften av de fossila lagren och släppt ut dem i form av koldioxid i atmosfären, när vi har förbränt dem och använt dem, och det har resulterat i en temperaturökning på ungefär 0,7 grader. Då kanske det inte är så farligt att ta resten. Det skulle väl ge 1 ½ grad eller något sådant. Det betyder bara att man inte har förstått hur klimatet och energiströmmarna mellan jorden och världsrymden fungerar.

Det handlar ju om system som ska nå en fysisk jämvikt genom att temperaturstegringen så småningom planar ut på en nivå som beror på de villkor som den här atmosfären, jordens yta så att säga mot världsrymden, ställer. Det där tar kanske hundra år.

Då kan man fråga: Har vi rätt, bara för att vi kanske hinner dö innan det här händer, att fortsätta fylla på atmosfären så att energiutbytet med världsrymden blir snett fördelat mellan in- och utstrålning, mellan ab-

sorption och reflexion, så att hela klimatsystemet löper amok. Har vi rätt att göra det?

Jag tycker att den som har barnbarn borde tänka om. Det är ingen rolig värld som vi lämnar över om vi fortsätter att fylla atmosfären med klimatgaser. Under den miljon år ungefär som vi kan blicka bakåt i tiden med ganska stor vetenskaplig säkerhet och fastställa hur atmosfärens sammansättning har sett ut vet vi att den aldrig har varit ens i närheten av den sammansättning den har i dag. Det är också därför som forskarna har så oerhört svårt att bedöma hur förändringarna för livet på vår jord skulle kunna riskera att bli med den förändring av atmosfären som vi redan har på lång sikt.

Nu går det att tvätta atmosfären. Det är det mina motioner handlar om. Det går att tvätta den på klimatgaser utan att använda en massa osäker, komplicerad och riskabel högteknologi. Metoden heter biokol. Man kan också, som det står i betänkandet, läsa om det på till exempel Uppsala universitets hemsida. Där bedriver man en del forskning på det här området.

Jag ska inte trötta ut er med själva tekniken. Det är en väldigt enkel teknik egentligen. Man tar restprodukten och arbetar in den i marken. Resultatet är att man plockar koldioxid ur atmosfären, man stoppar ned kol i marken och får alltså en jordbruksmark som är mer produktiv och som dessutom är mindre känslig för de extrema väderleksförändringar som vi kan räkna med, speciellt torra blir betydligt mindre problematisk.

Till skillnad från koldioxidlagring i djuphålor vet man ganska väl vad biokolmetoden innebär när det gäller lagringstider. Den skapar en sorts tusenårscykel. Det är också en finurlig sak, för det är ett biologiskt och ganska trögt system man då skaffar. Det menar jag är väldigt bra för oss människor, vi som är så pass inkapabla att ta beslut. Vi är beslutsinkapabla människor har jag skrivit i mitt manus. Vi reagerar ju först när krisen redan är här i stället för att reagera på den kunskap som vi faktiskt har haft väldigt länge. Det är märkligt att vi inte bryr oss om vad vi faktiskt vet.

Med de här koldioxidlagren i djupförvar kan det faktiskt vara så, det vet vi inte, att de helt plötsligt kan börja läcka så att de på några år släpper ut årtiondens deponier. Hur ska vi hantera det? Den typen av teknik passar inte oss människor, lika lite som kärnkraften, för vi har varken beslutsförmågan eller handlingskraften att faktiskt klara sådana förändringar. Det är mycket enklare att ha naturen med sig än att ha den mot sig.

Biokolmetoden är faktiskt det enda ekonomiskt försvarbara sätt som vi känner till i dag för att möta den klimatförändring som vi redan ser och som sakta ökar.

Jag menar att människan är förblindad av oljans maskiner och snabba pengar. Det är lättköpt lyx, men ack så kortvarig. Några få generationers misstag kanske gör framtiden outhärdlig för kommande generationer. Vi har ont om tid och måste börja nu.

Utskottet avstyrker förslagen med motiveringen att forskning pågår. Jag tycker inte att det räcker. Politiken kan inte gömma sig bakom den typen av floskler. Vi står inför viktiga vägval. Som ett rikt och väldigt lyckligt lottat land med en liten befolkning på en stor yta och goda förutsättningar på många andra sätt måste vi ta vårt ansvar och gå före, som

många har sagt här. Men då ska man också vilja göra det. Det borde vara vi och inga andra som visar vilka lösningar som är möjliga.

Våra universitet och forskningsråd sitter på ungefär 12 miljarder i outnyttjade forskningsmedel – det hörde vi för några veckor sedan – och behoven är samtidigt oändliga. Jag tycker att det är politikens ansvar att nu peka med hela handen och bygga pilotanläggningar för biokol och köra dem i kanske tio år och sedan utvärdera dem. Det kan definitivt inte bli sämre än att sitta på sin bak och hoppas på några mirakel.

Det visar sig kanske att djupgaslagring är möjlig i viss skala, och det visar sig kanske att det går att hitta system att bemästra den osäkerhet som den tekniken bär med sig. Jag är egentligen väldigt besviken på att Sveriges riksdag inte vågar ge den enorma kompetens som vi har på det här området i Sverige tillräckligt med moraliskt och ekonomiskt stöd för att vi ska kunna få praktik av den kunskapen så fort som möjligt. Jag tror tyvärr att det är så illa att riksdagen, precis som de flesta i vårt land, ännu inte riktigt har förstått vidden av förändringen av vår atmosfär.

Jag är inte klimatforskare. Jag är inte ens meteorolog. Jag är bara en simpel ingenjör, och ändå fattar jag faktiskt att vi har skapat en atmosfär vars fysiska balanspunkt innebär en helt ny värld. Jag vill inte att mina barn ska behöva tampas med den verkligheten. Jag vill helst att de ska få bättre förutsättningar än vår generation har haft, men det kan vi ju glömma. Så kommer det inte att kunna bli, men vi kan åtminstone göra våra barnbarns framtid lite mindre problematisk med hjälp av biokolmetoden.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 mars.)

14 § Utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen m.m. – en samlad marknadsordning

Föredrogs
miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2010/11: MJU21
Utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen m.m. – en samlad marknadsordning (KOM(2010)799).

Andre vice talmannen konstaterade att ingen talare var anmäld.
(Beslut skulle fattas den 9 mars.)

Klimatpolitik m.m.

*Associationsrättsliga
frågor m.m.*

15 § Associationsrättsliga frågor m.m.

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2010/11: CU15
Associationsrättsliga frågor m.m.

Anf. 123 HANNAH BERGSTEDT (S):

Herr talman! Socialdemokraterna har två reservationer, men för att vinna tid yrkar jag bifall till reservation 1 rörande könsfördelning i bolagsstyrelser.

År 2009 stod jag i den här kammaren för att debattera associationsrätten och bolagsstyrelsernas sammansättning. I grunden handlar det här om att i framtiden säkra de svenska bolagsstyrelsernas utveckling av kompetens och fylla den med viktiga erfarenheter från såväl kvinnor som män.

Fortfarande ger samhället olika förutsättningar utifrån kön och ger därför olika erfarenheter till kvinnor och män. Det är en viktig kunskap som i dag går förlorad hos de svenska bolagsstyrelserna där könsfördelningen i dag är mer än undermålig.

Ska vi då inte låta bolagen ordna det här själva? När de inser vilket hinder den där kompetensförlusten innebär för deras utveckling och konkurrenskraft kommer de ju själva att börja inse problemet och vidta åtgärder.

Herr talman! När den tidigare, socialdemokratiska regeringen började tala om lagstiftning på området började initiativ tas och utvecklingen gick framåt. Med den borgerliga regeringen försvann pressen, då denna regering inte anser att lagstiftning är ett alternativ för att råda bot på det här problemet. Invanda mönster är svåra att bryta. Det vet den som har försökt att bryta en bana vilken som helst. Under många år har svenska bolag kvoterat in män i sina styrelser, och vi har inte råd att låta det här fortgå.

Jag nämnde tidigare att jag debatterade det här i kammaren för två år sedan. Då sade representanter för regeringen att det är bolagens sak att sköta det här själva och att det kommer att hända av sig självt. Men vad har hänt sedan dess? Förändringarna kan sägas vara marginella, 0,3 procent, det vill säga 3 promille per år. Det duger inte.

Ett modernt och framtidsinriktat näringsliv tar till vara de erfarenheter som finns att tillgå hos såväl män som kvinnor. På så sätt kan Sverige ligga i framkant och utmana. Idéer kommer fram och utveckling sker i möten mellan olika erfarenheter.

I dag hamnar vi efter. I allt fler länder har man tagit fram lagstiftning för att skynda på processen. Norge har framgångsrikt infört lagstiftning, och senast ut är Frankrike som dessutom ställer högre krav än de vi föreslår.

Jag ställer mig frågan: Är det den moderatstyrda högerregeringens avsikt att stillasittande se på när de svenska bolagsstyrelserna backar in i framtiden? Ingenting händer av sig självt. För att uppnå förändring måste det finnas en ambition och en vilja till förändring. Vill inte den borgerliga regeringen öka jämställdheten i bolagsstyrelserna så att vi kan ta till vara den erfarenhet som finns hos hälften av landets befolkning?

Herr talman! Inte nog med att vi under de senaste åren backat in i framtiden, i *Ekots* lördagsintervju kunde vi höra Sverker Martin-Löf, som är en tung representant för näringslivet och ordförande för Industrivärden, prata om just det här ämnet. Ingenting i den intervjun underströk argumenten att bolagen kommer att sköta detta själva om man inte har tänkt sig att vänta 158 år. Det var de siffror som *Ekonominyheterna* presenterade 2009. Det tar 158 år innan vi uppnår jämställdhet i bolagsstyrelserna. Det tålamodet har inte jag.

Vi socialdemokrater vill se att utvecklingen börjar ta form nu. Därför, herr talman, vill vi socialdemokrater börja i vaggan. Vi vill se till att bolagsstyrelsernas valberedningar har en god blandning där kön är en komponent. Vi kan inte stillasittande se på när hälften av landets befolkning år efter år utkvoterar. Detta ska vara ett stöd och en hjälp för att uppnå målet att 40 procent av respektive kön ska finnas i våra bolagsstyrelser för att tillgodose det behov av kompetens och utveckling som krävs för att möta framtidens utmaningar.
(Applåder)

I detta anförande instämde Yilmaz Kerimo, Katarina Köhler, Carina Ohlsson och Meeri Wasberg (alla S) samt Amineh Kakabaveh (V).

Anf. 124 AMINEH KAKABAVEH (V):

Herr talman! Vi i Vänsterpartiet lyfte upp frågan om kvotering i bolagsstyrelsen i en motion 2006. Vi föreslog att riksdagen skulle begära att regeringen skulle lägga fram ett förslag till en ändring av aktiebolagslagen som innebar att minst 40 procent av vardera könet skulle vara representerat i börsnoterade aktiebolags styrelser samt i statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser.

I maj 2006 presenterade Catarina af Sandeberg utredningen *Könsfördelning i bolagsstyrelser*, Ds 2006:11. I utredningen konstaterades bland annat att regler om könsfördelning i bolagsstyrelser inte står i strid med regeringsformens eller Europakonventionens skydd för äganderätten.

Regler som skulle strida mot näringsfriheten förelåg inte. Därför föreslås i utredningen att aktiemarknadsbolagen och de helägda statliga aktiebolagen bör omfattas av en lagstiftning som åstadkommer en jämn könsfördelning i bolagsstyrelserna. Detta konstateras i Ds 2006:11 s. 17. I lagförslaget är fördelningen på minst 40 procent av varje kön ett närmvärde med vissa avvikelser, till exempel om styrelsen består av tre eller åtta medlemmar.

I går kunde vi ta del av EU-kommissionens missnöje över utvecklingen i bolagsstyrelserna inom Europeiska unionen. Bara en av tio styrelseledamöter i EU är kvinna och andelen ökar med snigelfart, menar kommissionens vice ordförande Viviane Reding. I en debattartikel i Dagens Industri hotar Reding att införa kvotering från 2012 om inte företagen skärper sig.

Herr talman! Det är långt kvar till jämställdhet i Sverige. Tyvärr har de borgerliga partierna alltid varit motståndare till att lagreglera könsfördelningen i bolagsstyrelser. Man menar att problemet kommer att lösas av marknaden i takt med att fler kvinnor rekryteras till ledande befattningar inom näringslivet. Den borgerliga regeringen hade inte ens tillträtt när den blivande statsministern uttalade att det inte kommer på fråga att lagstifta i enlighet med det lagförslag som presenteras i den tidigare nämnda departementsserien.

Vi var djupt oroad över vad den borgerliga regeringens politik kunde få för konsekvenser för jämställdheten inom näringslivet och för jämställdheten i samhället. I dag kan vi konstatera att det skett en backlash för jämställdheten inom många områden i samhället, inom familjen och inte minst i näringslivet. Vänsterpartiet kan konstatera att styrelseposterna

till övervägande del upptas av män, trots att det skett en liten ökning av antalet kvinnor i börsbolagens styrelser de senaste åren.

Herr talman! De borgerliga partierna bortser från att kvinnor på alla nivåer inom arbetslivet slår i det så kallade glastaket, det vill säga att de i bästa fall stannar på en mellanchefsposition. När det gäller chefstjänster i såväl privata som offentligt ägda företag är det fortfarande personal- och informationschefsposterna som upptas av kvinnor medan de så kallade tunga posterna som har med finans, juridik och IT att göra allttjämt är manliga domäner.

Herr talman! Halva mänskligheten består av kvinnor och därmed hälften av alla potentiella kunder som kan tänkas köpa de produkter och tjänster som bolagen tillhandahåller. Att kvinnor inte skulle ha något att tillföra vid utvecklingen och utformandet av dessa produkter, som de i slutändan förväntas konsumera, är helt oacceptabelt, liksom att det inte skulle finnas tillräckligt många kvinnor som är kompetenta att inneha styrelseuppdrag.

Vänsterpartiet och Socialdemokraterna menar att bolagen fått god tid på sig att själva försöka komma till rätta med problemet med mansdominerade styrelser. Det har snart gått två decennier och nästan inga eller otillräckliga initiativ har tagits från näringslivets sida för att ändra den rådande ordningen. Därför kräver vi kraftfullare åtgärder mot mansdominansen i bolagens styrelser. Det handlar inte längre om ett val mellan lagreglerad kvotering eller ej utan om vilka kvoter som är önskvärda.

Vi kräver att regeringen återkommer med förslag till ändring av aktiebolagslagen innebärande att minst 40 procent av vardera könet ska vara representerat i börsnoterade aktiebolags samt statligt och kommunalt ägda aktiebolags styrelser. Därmed yrkar jag bifall till reservation 1 i detta betänkande.

(Applåder)

Anf. 125 MAGDALENA ANDERSSON (M):

Herr talman! Alliansen vill ha ett regelverk som gör det möjligt för så många som möjligt att våga ta steget från dröm till verklighet, från idé till företagande, från småföretagare till större, från singelföretagare till en med anställda. Vi vill att det ska vara enkelt, lönsamt och roligt att driva företag. Och vi arbetar målmedvetet för att göra det möjligt för människor att förverkliga sina livsdrömmar. Då krävs det att vi undanröjer hinder i regelverken, att vi tar bort krångel, byråkrati och höga kostnader.

Herr talman! Så många som en tredjedel av de motioner som i dag behandlar regelverk för olika företagsformer handlar om kvotering av kvinnor i bolagsstyrelser. Det har oppositionen också talat om i dag. Det är en fråga som ständigt återkommer både i riksdagsdebatter och i medierna. Från De rödgröna ställs upprepade krav på kvotering, och frågan måste därför ställas: Ska politiker bestämma vilka personer ett företag ska ha i sin styrelse?

Det vill Socialdemokraterna, Vänstern och Miljöpartiet. De vill tvinga företag att komponera sin styrelse utifrån ett könsperspektiv där minst 40 procent av posterna ska innehas av kvinnor. Man är beredd att, utan personligt ansvar, ta över beslutsmakten från företagens ägare och tror uppenbarligen dessutom att vi alla därefter kommer att vandra lyckliga på den jämställda salighetens ängar.

Mitt och Alliansens svar på dessa krav är nej. Skälen är flera. För det första är tvång ett överlägset maktmedel, det kan vi hålla med om, men det är inte överlägset när det gäller att få harmoni och konsensus. Tvång och piskor ger aldrig en win-win-situation. Det får man bara när alla parter är överens om att man gjort en bra överenskommelse.

För det andra är kvotering ett dubbelt budskap till de kvinnor som blir invalda i en styrelse. Många stolta, starka och kompetenta kvinnor kommer att ifrågasätta om deras plats är ett resultat av politiska beslut i stället för vad företaget ser som värdefullt och berikande.

För det tredje bör politikerna sopa rent framför egen dörr innan man ens överväger att fatta beslut på andras arenor. Med det menar jag de bolagsstyrelser som politikerna äger kraft att besluta om. Som exempel kan jag nämna att förra året hade kommunala bolag 25 procent kvinnliga ledamöter i sina styrelser. 12 procent av bolagen hade kvinnor som ordförande – trots hundraprocentigt inflytande från politiken. Så ser det ut i dag.

För det fjärde har ett företag och dess ägare, vad man än tycker om det, rätt att fatta korkade beslut. Självklart är det bra med blandade kompetenser och erfarenheter i alla ledningar. Det finns dessutom forskning som visar att om man har kvinnor på ledande poster i bolagsstyrelser innebär det mervärden för företagen, såsom ökad vinst, och det borde väl tilltala de flesta företagsägare. Fler borde inse det. Men rätten att fatta bra eller dåliga beslut har i sista hand bolagets ägare och de som är valda att leda det.

För det femte, herr talman, arbetar vi hårt i Sverige för att synliggöra vårt land som en kunskapsnation. Då håller inte den omvända ordningen där könet i stället för kunskapen ska vara i centrum, där den inkvoterade tar plats framför någon som dessutom kanske, kanske inte, hade bättre kunskap, men det vet man inte.

För det sjätte finns det principiella grundläggande skäl mot kvotering. Själva tanken att ägarna till ett företag inte själva ska ha beslutsrätt i frågor som rör ägande och styrelseförhållanden är frånstötande. Det går emot fundamentala hörnstenar i vår syn på äganderätten.

Herr talman! Jämställdhet handlar om något helt annat. Det handlar om att ha likartade livschanser oavsett kön. Att särbehandla individer med hänvisning till vad som sägs vara bra för hela kollektivet är inte ett synsätt som vare sig respekterar eller skapar större utrymme för kvinnor. Det skapar en offerstämpel som många inte vill identifiera sig med. Jag är övertygad om att den övervägande andelen av Sveriges många starka kvinnor tar hellre plats i en styrelse som ett resultat av egen kompetens än för att det är PK, det vill säga politiskt korrekt.

Herr talman! Jag avslutar mitt anförande med att yrka bifall till utskottets förslag i betänkandet och avslag på reservationerna.
(Applåder)

Anf. 126 JAN LINDHOLM (MP):

Herr talman! Civilutskottets betänkande 15 är ett renodlat motionsbetänkande. Av de 14 yrkanden som tas upp härrör fyra från motioner som inlämnats av medlemmar i mitt parti, Miljöpartiet.

Avsikten var att Miljöpartiet skulle ha deltagit som reservant i betänkandets första reservation, och vi skulle enligt planerna faktiskt ha haft

ytterligare två reservationer från Miljöpartiet i betänkandet. Men på grund av sent förhinder vid justeringstillfället kunde tyvärr ingen miljöpartist närvara, vilket alltså är orsaken till att vi inte står med som reserveranter i betänkandet.

Det hindrar emellertid inte att jag ändå yrkar bifall till reservationen om könsfördelning i bolagsstyrelser, reservation 1. Den reservationen tillstyrker bland annat Miljöpartiets motion C142.

Detta är inte första gången den här frågan behandlas i kammaren. Man skulle nästan kunna beteckna detta som ett slags politisk långbänk.

Vi brukar i Sverige betrakta oss lite som jämställdhetens föregångsland, så visst kändes det för mig som ett nederlag när Norge för tre år sedan införde en lag om könskvotering i bolagsstyrelser och vi inte hade kommit dit. Numera är det inte bara Norge och Spanien som infört sådana regler, utan även Frankrike har lagstiftat om liknande regler. Det känns som att vi halkat efter rejält. I Frankrike omfattar lagstiftningen ca 2 000 börsnoterade företag med minst 500 anställda, och man har krav på att det ska finnas en intäktssida på minst 50 miljoner euro för att de ska omfattas av lagstiftningen. Man kan alltså göra på olika sätt.

I Sverige anser 94 procent av de tillfrågade kvinnliga styrelseledamöterna i en studie att orsaken bakom det låga antalet kvinnor i styrelserna är att männen kvoterar in män. 84 procent av de tillfrågade kvinnorna ansåg dessutom att valberedningarna gjorde alldeles för lite för att bryta det mönstret.

Visst ökar andelen kvinnor i de börsnoterade bolagens styrelser, men det går mycket sakta. Den senaste siffran jag hittat är att man nu nått 16,7 procent i de börsnoterade bolagen i Sverige. Det är något bättre än nivån i Frankrike, där man ligger på 15 procent. Med den ökningstakten, som nu är under 1 procent, tar det orimligt lång tid innan målet nås att det underrepresenterade könet – i det här fallet kvinnor – ska ha minst 40 procent av platserna i bolagsstyrelserna. Därför finns det verkligen anledning att vidta politiska åtgärder.

Man kan också notera att det är bara 14,4 procent av de registrerade börsbolagen som har en kvinnlig vd. Miljöpartiets bestämda uppfattning är att svenskt näringsliv förlorar på att detta manliga revir bibehålls. Det kan orimligt vara så att de bästa rekryteras till dessa så viktiga uppdrag när halva befolkningen i stort sett är utesluten från möjligheten att komma dit enbart på grund av sitt kön.

Den som menar allvar med att värna om Sveriges framtid borde därför rösta för reservationen om kvotering till bolagsstyrelser. Nu sitter ju inte alla ledamöter här, men de lyssnar väl på debatten på något annat sätt. Jag hoppas att det finns några som vågar sticka ut hakan och ta upp kampen för kvinnornas lika rätt här i vårt land.

De kvinnor som motsätter sig kvotering – Magdalena Andersson tog ju upp detta – och som gömmer sig bakom formuleringar om att det skulle vara förnedrande att kvoterar in har faktiskt inte stöd för det i praktiken. Undersökningar visar att de kvinnor som rekryterats – jag talar om Norge och Spanien, där man har lite längre erfarenhet av detta – för att klara kvoteringskrav är mycket nöjda med sin position som andra styrelseledamöter.

Den argumentation som vi har hört från regeringssidan fokuserar mycket på de konstiga begreppen äganderätt och kön. Vad är det som är

så konstigt? Får du göra precis vad du vill med din bil? Får du göra precis vad du vill om du äger en båt? Äganderätten är faktiskt begränsad på olika sätt. Vad är det som säger att just bolagens ägare ska ha den exklusiva rätten att bestämma och att det inte ska vara okej att kvotera in kvinnor?

Det finns massor med regler som är kopplade till äganderätten på olika sätt, och jag förstår inte varför äganderätten just i det här fallet skulle vara så speciell. Jag förstår inte heller rädslan för en reglering. Vi reglerar ju massor med saker i samhället. Varför skulle kön vara ett så konstigt begrepp? Jag förstår faktiskt inte argumentationen.

Vi skulle egentligen ha haft två reservationer till, nämligen om motionsförslag som syftar till att utveckla det som i omvärlden brukar kallas något i stil med socialt företagande. Det har vi miljöpartister motionerat om. Vi tycker att det är ett område där det behövs en utveckling. Jag hoppas att ni som representerar regeringen ändå tar till er de idéer som finns i dessa motioner. Med den politik som nu förs hamnar fler och fler människor utanför hela tiden. Om man inte utvecklar de sociala företagen tror jag att det är risk för att många fler hamnar i ekonomiska problem och får det svårt.

(Applåder)

I detta anförande instämde Amineh Kakabaveh (V).

Anf. 127 JAN ERTSBORN (FP):

Herr talman! Intresset för associationsrätt är väl inte överdrivet stort bland riksdagsledamöterna, i varje fall inte den här hösten, för antalet motioner var inte särskilt många och punkterna i vårt betänkande inskränker sig till sju. Börjar man sedan titta på vad som skiljer partierna åt ser man att det är i huvudsak en fråga.

Det finns dock en reservation även beträffande franchising, och den skulle jag vilja kommentera med att det där enligt de uppgifter som kommer mig till handa inom näringslivet inte finns något behov av att göra det som föreslås i reservationen. Det är i varje fall inget prioriterat att se över den lagstiftningen. I huvudsak fungerar den väldigt bra. Det ser vi också på en väldig massa företag som i dag arbetar med franchisingssystemet – mycket framgångsrika företag till och med.

Den fråga som har debatterats mest av föregående talare är den om könsfördelningen i bolagsstyrelser, och då tänker vi alla naturligtvis på de börsnoterade bolagens styrelser. Låt mig gärna ge oppositionen rätt på ett vis: Vi är nämligen inte heller nöjda med den situation som råder i dag.

Det är dåligt arbete inom valberedningarna i en del börsnoterade bolag. Det känns som att det är väldigt mycket vänskap som spelar in när det gäller att utse nya styrelseledamöter. Jag tror för min del inte att det har särskilt mycket med könet att göra utan snarare med de relationer som har byggts upp inom näringslivet genom åren.

När det gäller kvinnors representation i bolagsstyrelser och som vd i större bolag är det enligt mitt sätt att se en fråga som kommer att ta tid. Det har vi sett under flera år. Det kommer att fortsätta att ta tid. Men det kommer allt fler kvinnor fram på framträdande platser för varje år som går. Det ser vi på många olika håll.

Man kan inte ta en person utan en gedigen erfarenhet och sätta in i styrelsen i ett börsbolag. Det krävs en hel del kunskaper och erfarenheter. Det är helt enkelt en fråga om tid. Men vi behöver också som politiker bilda opinion för att försöka förbättra situationen.

Vi i Folkpartiet är helt överens i Alliansen om att det inte är en lagstiftningsfråga det handlar om. Man löser inte problematiken genom att lagstifta om kvotering. Jag tror för min del inte heller att det är så bra exempel som nu har framförts här med Norge. Det finns bolag som drar sig ur börsen helt enkelt inför den situationen.

Det är opinionsbildning som vi ska hålla på med för att rätta till detta. Det ska vi som vill ha jämställdhet mellan könen försöka få fram även i våra stora börsbolag.

Herr talman! Jag stannar vid detta och yrkar bifall till förslagen i betänkandet och avslag på reservationerna.

I detta anförande instämde Ola Johansson (C).

Anf. 128 HANNAH BERGSTEDT (S) replik:

Herr talman! Nu har vi lyssnat till alliansföreträdare som talat bland annat om att det är viktigt att våga ta steget till företagande. För att våga det tror jag att det behövs inte bara regelförenklingar utan även förebilder. Fler kvinnor i bolagsstyrelserna skulle kunna vara just en sådan inspirationskälla.

Låt mig också understryka att Socialdemokraternas förslag handlar om 40 procent av det ena könet och inte om specifikt kvinnor. Just nu råkar det råda en faslig brist på kvinnor i bolagsstyrelserna.

Det har nu förts ett resonemang om att det inte behövs lagstiftning och att politiken inte ska vara inne och styra. Man kan fråga sig: Skulle vi ens en gång ha haft kvinnlig rösträtt med det resonemanget? För det krävdes det hårt arbete, många års debatt och en vilja till förändring.

Jan Ertsborn är inte nöjd med situationen som den är. Men den enda åtgärd som man anser behövs är opinionsbildning. Opinionsbildningstakten är väldigt långsam. Med 0,3 procent, det vill säga 1 promille per år, kommer det att ta väldigt lång tid. Jag tycker inte att det är acceptabelt.

Anf. 129 JAN ERTSBORN (FP) replik:

Herr talman! När man tillhör det liberala partiet i riksdagen är man väldigt stolt att tala om kvinnlig rösträtt och den verksamhet som mina företrädare en gång gjorde. Men jag har väldigt svårt att se likheterna mellan kvinnlig rösträtt och kvinnor i börsbolagens styrelser. Om kvinnor hade tillräckligt med aktier skulle man möjligen kunna rösta fram sig själva. Det finns faktiskt den möjligheten.

Kontentan är att vi inte tycker att de som driver och äger företag ska vara bundna av lagregler när det gäller könskvoteringen. Det viktiga vid utseende av styrelseledamöter är och förblir kompetens. Där är jag övertygad om att den kompetensen finns hos många kvinnor. Den kommer att finnas hos än fler kvinnor allteftersom tiden går. Men vi säger definitivt nej till lagstiftning om detta.

Anf. 130 HANNAH BERGSTEDT (S) replik:

Herr talman! Den likhet man kan se är att det fanns en politisk vilja att se till att även kvinnor fick rösträtt. Här handlar det om att se till att det finns en politisk vilja och att man ser till att med politiska styrmedel komma fram så att kvinnor får plats i bolagsstyrelserna. Det är bra för näringslivets utveckling.

Det finns goda erfarenheter runt om i världen. Norge, grannlandet, är ett bra exempel. Sedan har vi också Frankrike som redan nu ligger i framkant och har hårdare krav på lagstiftning. Hur kan det komma sig att Sverige ska stillasittande se på medan andra länder går om oss?

Åtminstone vi som socialdemokrater tror att kvinnor har kompetens och många bra erfarenheter att tillföra.

Anf. 131 JAN ERTSBORN (FP) replik:

Herr talman! Vi är uppenbarligen överens om målsättningen med fler kvinnor i börsbolagens styrelser men oense om hur vi ska komma dit.

Att alliansregeringen och allianspartierna i riksdagen har detta intresse visar vi väl klart. Det har inte minst näringsminister Maud Olofsson visat genom initiativet till det så kallade Styrelsekraftprojektet. Där har hon tagit fram och uppmontrat ett antal kvinnor att ta på sig ledande roller inom näringslivet.

Opinionsbildningen finns, och vi har samma målsättning. Men vi säger nej till detta med lagstiftning.

Anf. 132 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet och därmed också avslag på reservationerna från Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och numera också Miljöpartiet.

Frågan gäller här huruvida man åstadkommer ökad jämställdhet mellan kvinnor och män med hjälp av en särskild lag om kvotering. Jag tycker att det är bättre att man frågar sig: Vilka mekanismer är det som främjar eller motverkar jämställdheten i samhället?

Vad betyder lika fri- och rättigheter? Vad betyder lika lön, möjlighet att få arbeta heltid, frihet från diskriminering och förtryck, delat ansvar för hem och familj och möjligheten att skaffa sig egna erfarenheter och få de färdigheter som krävs för att ta olika uppdrag?

Sverige har kommit längre än de flesta länder i Europa på jämställdhetens område. Det vågar jag påstå, även om det kan vara att slå sig för bröstet lite grann. Det är intressant att följa utvecklingen inom EU. Men det skulle kännas bakvänt om Sverige ensidigt skulle införa kvotering nu. Jag tror snarare att det skulle få en kosmetisk effekt som döljer de underliggande svårigheterna för jämställdheten.

I dag drivs vart fjärde företag i Sverige av en kvinna. Kvinnor står för 32 procent av nyföretagandet. Siffrorna visar att det ännu finns en stor potential för kvinnors företagande. Samtidigt visar det också att andelen kvinnliga företagare ökar snabbt.

Regeringen vill fortsätta att förbättra kvinnors möjligheter att starta, utveckla och driva företag. De statliga företagen har tagit ledningen i detta. Andelen kvinnor i de statliga bolagen har ökat som en följd av de åtgärder som den sittande regeringen har genomfört under förra mandatperioden. Där kan vi se de goda exemplen och förebilderna.

Socialdemokraterna, Vänsterpartiet och numera också Miljöpartiet verkar vara överens om att vilja införa kvotering i bolagsstyrelser. Vi är också överens om att de vill motarbeta allt som vi har genomfört som syftar till att stärka kvinnors möjlighet att starta och driva företag.

I stället vill de låsa in kvinnor i den offentliga sektorn genom att förbjuda vårdföretagande och motarbeta valfrihet och genom att säga nej till LOV och RUT. Vård- och omsorgssektorn har fortfarande en låg andel företagare. Men av dem som är företagare där är de flesta kvinnor.

Socialdemokratiskt styrda kommuner har varit ganska nitiska med att hindra sådana företag från att etablera sig. Genom ökad valfrihet vill vi i Centerpartiet skapa ett mer jämställt samhälle. Valfriheten ger förutsättningar för företagande inom en sektor som yrkesmässigt domineras av kvinnor. På så sätt kommer andelen företagarkvinnor att fortsätta att öka i Sverige, och som följd av det får vi in fler kvinnor i bolagens styrelser.

Det framgår också, som Jan Ertsborn nämnde, att vi har ett mentorsprogram – ett styrelseprogram som heter Styrelsekraft. Det har med framgång bidragit till att 200 vd:ar eller företagare har fått möjlighet att utveckla sin kompetens. Det saknas varken kompetens eller ambitioner för kvinnor att arbeta i styrelser.

Jag håller med om att besluten i ett bolags styrelse blir bättre när fler kompetenser och fler erfarenheter finns representerade runt bordet. Insikten hos valberedningarna om att det är en framgångsfaktor att rekrytera en styrelse som består av personer med olika etnicitet, olika kön, olika bakgrund och olika erfarenheter borde vara självklar. Men ytterst är det ägarna som har rätt att bestämma vilka som ska sitta i styrelsen och fatta dåliga beslut.

Därför, herr talman, yrkar jag avslag på reservation 1 samtidigt som jag understryker att Centerpartiet vill verka för fler kvinnor i börsbolagens styrelser, på anställningar i traditionellt mansdominerade yrken, för lika lön för lika arbete, för fler kvinnor som företagare och företagsledare och för en ökad jämställdhet på alla nivåer i samhället.

Slutligen, herr talman, vill jag tala något lite om ekonomiska föreningar, aktiebolag och sociala företag. Motionärerna från Miljöpartiet välkomnar översynen av lagen om ekonomiska föreningar. Det gör även jag. Men jag konstaterar att Socialdemokraterna, Miljöpartiet och Vänsterpartiet med stöd av Sverigedemokraterna har samlat ihop en majoritet som ser till att avlöva Regeringskansliet de resurser som behövs för att göra de utredningar och ta fram de förslag som vi är överens om att vilja genomföra.

Jag kan bara beklaga detta och instämma i att det behövs en enklare lag om ekonomiska föreningar och att det behövs en ny aktiebolagslag. Det är min förhoppning att Justitiedepartementet nu prioriterar detta, samtidigt som jag har respekt för att deras arbetsbörda är stor i förhållande till de personella resurserna.

Enklare regler är också det som skapar möjligheter för det som här kallas för socialt företagande. Här handlar det nog också om att sprida kunskap. I Halland, som jag kommer ifrån, har vi en sådan verksamhet – Klovstens hunddagis i Kungsbacka – medan det i Västra Götalandsregionen finns kanske 100 olika typer av verksamheter av olika storlek och omfattning som kan definieras som sociala företag. Det viktigaste kanske inte är associationsformen och definitionen av sociala företag, utan att

det finns ett sätt att skapa möjligheter för människor att via företagande ta sig in på arbetsmarknaden, att förverkliga drömmen om ett arbete, att kunna tjäna pengar och att kunna bidra till samhället utifrån sina egna förutsättningar.

Prot. 2010/11:66
3 mars

*Associationsrättsliga
frågor m.m.*

I detta anförande instämde Jan Ertsborn (FP).

Anf. 133 CARINA HERRSTEDT (SD):

Herr talman! Jag kommer i mitt korta anförande att fokusera på samma fråga som ni andra har gjort, nämligen punkt 1 om könsfördelning i bolagsstyrelser med mera.

Förslaget om bolagsstyrelser var uppe redan förra mandatperioden. Flera instanser avstyrkte då förslaget och menade att det innebar ett ingrepp i de grundläggande rättigheterna för ägarna av bolaget att själva tillsätta sin styrelse.

Jag menar att förslaget till kvotering av bolagsstyrelser är ett oroväckande steg mot detaljreglering av civilsamhället från politikens sida. Vår roll som politiker är att stödja och inte att detaljstyra. Vi har ett ansvar för vår politik, och vi ska naturligtvis också ta detta ansvar. Men när politiken börjar handla om att fatta beslut åt människor menar jag att vi överträder gränsen till skapandet av en totalitär stat.

Jämställdhetsområdet är ett område som jag menar är viktigt och som vi bör jobba med. Så missuppfatta mig inte! Men jag menar också att jämställdhetsområdet har blivit ett område som alltmer börjar innefatta diskriminering och som skapar en statlig kontrollapparat för att nå jämställdhet. Kvotering innebär för mig i mångt och mycket även diskriminering. Jämställdhetsfeminismen är en fråga om makt, målad i jämlikhetens färg men avsedd att etablera en totalitär kontrollapparat.

Herr talman! För oss sverigedemokrater handlar det om att skapa ett samhälle där alla har rätt att forma sitt eget liv och förverkliga sina inneboende möjligheter. Jämställdhet handlar för oss inte om att bolagsstyrelserna ska innehålla lika många män som kvinnor. Så kan vi inte mäta jämställdhet, och så bör vi inte heller mäta den. Jag menar att jämställdhet inte heller kan mätas i procentsatser utan endast i värderingar.

För mig handlar det om att det är upp till varje bolagsstämma att själv välja vilka som ska sitta i styrelsen och vilka som ska företräda dem. Personlig lämplighet baserad på erfarenhet och kunskap ska styra, och inte statliga regelverk.

Vi vill inte riskera att hamna i ett system där vissa är valda på grund av sin betydelse för bolaget medan andra är valda på grund av sin köns-tillhörighet. Om man tror på människan och möjligheten att göra kloka val väljer man bort statliga kontrollapparater och system som låser in människor i stället för att göra dem till fria individer. Då röstar man också nej till de motionsförslag om kvotering till bolagsstyrelser som föreligger, och följer utskottets förslag.

Med detta, herr talman, tror jag att det har blivit uppenbart att jag yrkar bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Anf. 134 OTTO VON ARNOLD (KD):

Herr talman! Associationsrätten är, som Jan Ertsborn påpekade, inte något ämne som är väl debatterat. Däremot är associationsrätten en syn-

nerligen viktig del av det privata samhället – hur vi organiserar oss och hur vi människor samarbetar. Det gäller alltifrån att starta daghem för barn i kvarteret och att göra gemensamma inköp till att hjälpa andra människor att bygga en bilfabrik.

De olika associationsrättsliga formerna har olika syften, och politiken ska ge ett ramverk för dem. Det finns ett antal viktiga principer lite grann beroende på vilken typ av associationsrätt man väljer. Äganderätten är en väsentlig bit. Vi har en transparens. Vi har statens insyn i vissa bitar. Det är också fråga om risktagande och så vidare. Dessa bitar är viktiga. Det är beklagligt att oppositionen inte har mer att komma med här. Vi har mycket bra förslag om detta.

Den bit som har debatterats här och som också jag skulle vilja lyfta fram är kvoteringen i bolagsstyrelserna. Det blir lätt en teknisk diskussion. Vi har inte hört så mycket om det moraliska i att låta staten ingripa i äganderätten. Med den kraft som vi politiker har borde vi egentligen se till att vi får en bättre könsfördelning i de statliga styrelserna och bolagen.

Äganderätten urgröps om den privata ägaren inte får bestämma vem som ska sitta i bolagets styrelse. Den oundvikliga följderna av oppositionens förslag om tvingande könskvotering till bolagsstyrelser blir dessutom att kvinnor inte kan vara säkra på att de rekryteras på grund av sin kompetens. Vi är ett kunskapsamhälle. Därför är det kompetensen som är det viktiga. Det blir inte någon vinst för kvinnorna. Man vet inte vad denna osäkerhet kan ge.

Givetvis kan man inte bortse från att denna snedrekrytering finns. Det är vi politiker som ska jobba på att få en jämställdhet i både statliga och kommunala bolag där vi vet att vi har möjlighet att påverka. Här kan vi vara föredömen.

Det behövs uppmontrande utbildning och kompetensprojekt, som vi vet förekommer. Det handlar om styrelseskolor och om den svenska koden för bolagsstyrelser i stora bolag, där man ska ha en jämn könsfördelning. Samtidigt satsar man också över 100 miljoner på kvinnligt företagande.

Herr talman! Det som föreslås från oppositionens sida är en stor inskränkning i äganderätten där de enskilda näringsidkarna har att förvalta och ta ansvar för sin egendom. Samtidigt kan det vara ett problem för de fackliga representanterna, där kompetensen också är avgörande.

Herr talman! Med dessa ord yrkar jag avslag på reservationerna och bifall till utskottets förslag i betänkandet.

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 mars.)

16 § Naturresursfrågor och vattenrätt

Föredrogs
civilutskottets betänkande 2010/11:CU17
Naturresursfrågor och vattenrätt.

Herr talman! Civilutskottets betänkande 17 om naturresursfrågor och vattenrätt tar upp många frågor som ligger Miljöpartiet varmt om hjärtat.

Miljöpartiet har ett flertal gånger genom åren i form av motioner lyft upp frågan om betydelsen av strömmande vatten och fria vandringsvägar för fisk. Inte minst min före detta kollega Åsa Domeij har flitigt drivit dessa frågor under många år. Tyvärr har våra förslag inte fallit i god jord hos de regeringar som har styrt landet under dessa år.

När det nu är ledamöter från de två största partierna som föreslår åtgärder är vi naturligtvis inte sena att ställa oss bakom deras motioner. För oss miljöpartister är det inget problem att förslagen kommer från andra. Vi är prestigelösa när det gäller sådant. Vi ser till innehållet och inte till avsändarna.

Våren 2006 fick riksdagen senast ihop en majoritet för att utreda och utveckla regelverken för vandringsfiskarnas villkor, men det är tyvärr inte så mycket som har hänt under de fem år som har gått. Att de nuvarande regeringspartierna våren 2006 ställde sig bakom tillkännagivandet tycks inte ha underlättat verkställigheten. Man kan ju undra varför. Det var inte heller så självklart att regeringspartierna skulle stå kvar vid sitt tidigare ställningstagande och ställa sig bakom förslagen den här gången, men det tycker jag att man kan ha viss förståelse för. Bland annat kan de politiska ambitionerna förändras, men framför allt är det skillnad på att sitta i regeringsställning och att vara i opposition. Det kan vara en självklar förklaring.

Vi är naturligtvis nöjda med att vi har fått ett enigt utskott att ställa sig bakom tillkännagivandet och att regeringen ska redovisa vad som har skett och hur man avser att gå vidare med att underlätta för vandringsfisken att ta sig förbi dammar och kraftverk i våra vattendrag. Det är bra.

Den andra stora frågan i betänkandet, där vi tyvärr inte har fått samma förståelse från regeringssidan, gäller jordbruksmarkernas betydelse för vår framtida försörjning. De totala arealerna på jorden för livsmedelsproduktion sjunker drastiskt. Det handlar om de allra bördigaste deltaområdena i världen som sakta försaltas på grund av inträngande havsvatten i takt med att haven sakta stiger. Jag har själv besökt sådana områden och sett effekterna för produktionen. Det handlar även om matjord som förs ut i haven på grund av starkare stormar och kraftigare regn. Vattnet sköljer ut matjorden i haven och vindarna blåser sönder uttorkade jordar så att stora moln av partiklar förs ut över haven.

I Sverige är vi än så länge tämligen förskonade från de här formerna av förlust av jordbruksmark, men det gör inte att våra jordbruksarealer skulle vara mindre värda – snarare tvärtom. I Sverige är det i första hand på grund av exploatering som vi förlorar värdefull jordbruksmark. Även hos oss är det först och främst de allra mest värdefulla markerna som går förlorade.

Våra städer har till stor del vuxit fram i de allra bästa jordbrukslandskapen eftersom det har varit – och så är det fortfarande – en fördel att bo nära produktionsresurserna. Tyvärr tenderar våra svenska städer att alltmer likna amerikanska samhällen där stora externhandelsområden växer och villaområden rullar ut från städerna och tar mycket jordbruksmark i anspråk. Det sätt på vilket våra städer växer nu för tiden – enligt min uppfattning oplanerat – skapar ett stort behov av transportutrymme, det

vill säga ett ökat bilberoende och bilberoendets stora behov av ytor för vägar och för parkering på stormarknaden, på arbetsplatsen, i bostadsområden och så vidare.

Jordbruksmarken är en av våra värdefullaste resurser. Det kanske inte alla tänker på. Vi pratar ofta om gruvindustrin, mineraler och skogar som råvaror för produktion och exportintäkter. Visst är de värdefulla. Det är ingen som ifrågasätter det. Men i takt med att vi blir fler och fler människor på jorden blir tillgången till mat och vatten alltmer avgörande. Då är jordbruksmarken viktig.

Peak Oil har ni hört förut. Peak Phosphorus – känner ni till det? Sedan har vi det som diskuterades innan det var vår tur i det här utskottet, nämligen det förändrade klimatet. Man behöver egentligen inte säga mer. En kubikmeter råolja och tusen kubikmeter vatten blir ett ton brödsäd i dag. Så ser det ut. Den svenska åkermarkens fosforinnehåll har minskat med två tredjedelar bara på de senaste 25 åren på grund av stigande fosforpriser. Om 20 år räknar man med att produktionen av fosfor inte längre kan tillfredsställa efterfrågan.

Stigande matpriser ligger bakom omfattande protester runt om i hela världen. Det är inte bara i Nordafrika och i Mellanöstern som vi har sett det den senaste tiden utan det är i många andra länder. Även i Kina och i USA sker stora protester mot stigande matpriser. Vi ska komma ihåg att 80 procent av världshavens alla fiskbestånd är så hårt utfiskade att det är osäkert om de kan återhämta sig.

Hur ska vi få fram föda till den växande världsbefolkningen i framtiden? Det är sådant som vi borde tänka på när vi förstör våra åkermarker. Om framtida generationer kunde vara med och bjuda vid markförsäljningar skulle priserna bli mångdubbelt högre än i dag. Ändå har de stigit. De är bland de bästa investeringarna. Jag har sett siffror på prisstegringar på över 20 procent i Västerbotten. Holländare flyttar till Sverige eftersom de har insett vad som händer när de riskerar att förlora mark.

Visst är det riktigt som det står i betänkandet att regeringen har tillsatt en utredning – Miljöprocessutredningen. I den utredningen har man konstaterat att man inte ser några tillräckliga motiv för att klassa våra värdefullaste åkerarealer som riksintressen på det sätt vi skulle vilja. Utredningen vill i stället lägga över ansvaret på kommunerna att tillämpa hållningsprincipen och försiktighetsprincipen på ett skarpare sätt vid planering. Man till och med konstaterar i utredningen att man uppfattar det som tveksamt om kommunerna klarar av att leva upp till den nivå av skydd som vore önskvärd. Man föreslår att det ska ske en utvärdering. Jag tycker att vi har stöd där.

Vi menar att våra jordbruksmarker är alldeles för värdefulla för att vi bara ska fortsätta att se på hur man asfalterar hektar efter hektar. Det är ungefär 2 500 hektar av våra allra bästa åkermarker som exploateras per årtionde för våra städers expansion. Hur ska det sluta?

Herr talman! Riksdagen borde genom att bifalla reservationen i betänkandet ge regeringen en tydlig signal om att riksdagen anser att det är en högt prioriterad fråga att ge våra värdefullaste åkermarker det skydd från exploatering som en klassning som ett riksintresse skulle innebära.

Herr talman! I betänkandet behandlas även ett par motioner om stranderosion. Det är ett område som jag personligen tycker är viktigt. Jag beklagar att vi från Miljöpartiets sida inte har tagit fram något program

med förslag som kan användas som underlag för att väcka motioner på området. De motioner som behandlas i betänkandet är lite för smala. De tar upp bara en del av problemet. Det handlar om mycket mer än stränderna. Vi har de senaste 20 åren sett hur klimatförändringarna har inneburit erosion i många dalgångar inne i landet. Stora områden har spolats sönder och väldiga skogsbestånd har förstörts. Frågan är större än vad som tas upp i motionerna. Det här handlar också om många andra saker, om fallrättigheter, dammsäkerhet, vattenföring och elproduktion. Det finns många problem.

Herr talman! Jag vill avsluta med att få fört till protokollet att vi i Miljöpartiet är väl medvetna om problemen som tas upp i motionerna. Problemen växer. Jag är övertygad om att vi kommer att komma tillbaka i dessa frågor på något sätt för att diskutera dem i kammaren.

Herr talman! Jag yrkar bifall till reservationen i betänkandet.

Anf. 136 KATARINA KÖHLER (S):

Herr talman! I årtusenden har fisken fritt kunnat vandra upp i vattendrag för reproduktion och tillväxt. Den har vandrat tusentals kilometer i haven för att sedan hitta tillbaka till sitt hemvatten. Det har den gjort genom att forcera vattenfall och forsar, men den har hittat hem.

Två bra exempel på fiskar som har en stor förmåga till anpassning och att nyttja olika miljöer för sin livscykel är laxen och ålen. Den livsrytmen är starkt beroende av ett fungerande ekosystem, och nu börjar det bli för många problem med vårt ekosystem. Vi får fler kraftigt modifierade vatten och fler vandringshinder. Det är muddringar. Det byggs hamnar för både små båtar och stora. Vi har kraftverk och en mängd andra vandringshinder. Det här skapar ett stort hot mot balansen i våra vatten och med det också mot fiskens möjligheter till reproduktion.

Vår uppfattning är att vi måste klara att utveckla vårt samhälle med allt vad det innebär. Bland annat måste vi klara frågorna om en effektiv energipolitik, en väl utbyggd infrastruktur, bostadsbyggande och annat byggande. Vi vill utveckla turistnäringen, och vi vill ge människor möjligheter till rekreation, till exempel med fiske.

Allt det här måste vi klara, och samtidigt måste vi ha en politik som värnar vårt ekosystem. Det är svårt, men vi måste göra allt vi kan för att vända och motverka den negativa utveckling som vi nu ser. Det är vad utskottet i dag säger till regeringen, och det gläder oss väldigt mycket.

Vi är medvetna om komplexiteten i den här frågan. Det är ingenting som man löser enkelt. Det går inte att säga rakt av att bygger vi laxtrappor kommer vi undan problemen. Det är många saker som måste fasas ihop för att vi ska få det att fungera.

Som vi vet är det inte bara kraftbolagens elturbiner och annat som innebär svårigheter. Vi vet också att många lekvatten i dag är förstörda, och då hjälper det inte att bygga fler laxtrappor, eller i alla fall inte att bara bygga fler laxtrappor. Vi måste ta ett helhetsgrepp där vi också tittar på möjligheten att återställa reproduktionsvattnen med olika åtgärder.

Vi håller, som sagt, med om att det här är en stor och svår fråga. Men det får inte vara ett skäl till att göra ingenting. Därför föreslår utskottet i dag att regeringen till riksdagen ska redovisa vilka åtgärder som hittills har vidtagits och vad regeringen avser att göra framgent med anledning av tillkännagivandet 2006. Det är bra, och det har gjort oss glada.

I detta anförande instämde Hannah Bergstedt, Yilmaz Kerimo, Carina Ohlsson och Meeri Wasberg (alla S).

Anf. 137 EVA BENGTSON SKOGBERG (M):

Herr talman! Jag är övertygad om att alla här i kammaren – även om det inte är så många kvar – vill värna och vakta vår svenska natur, vare sig det handlar om att motverka skadeverkningar för fiske, att skydda våra stränder eller att verka för att ändra lagar och regler för vattendomar. Värnandet av naturen är något som angår oss alla och berör oss alla.

Vi behandlar nu betänkandet *Naturresursfrågor och vattenrätt*. Den första delen i detta motionsbetänkande handlar om åtgärder till förmån för fiske.

Det är problem med fiskens vandring i de reglerade vattendragen. Kan fisken skadas är den som bedriver vattenverksamhet skyldig att vidta och underhålla behövliga anordningar för fiskens framkomst och fiskets bestånd. Detta sker inte vid våra äldre vattenkraftverk då de bedrivs enligt tillstånd från en föräldrad lagstiftning, vilket leder till att riksdagens mål om fiskvägar vid kraftverken inte kan komma till stånd.

Våren 2006 gjorde riksdagen ett tillkännagivande till dåvarande regering. Då gällde det att utreda förutsättningarna för att ändra regelverket så att regleringsföretagen kunde åläggas att anlägga laxtrappor eller liknande i alla reglerade vattendrag. Detta ledde till att regeringen gav Miljöprocessutredningen ett tilläggsdirektiv med uppdrag att utreda behovet.

Det har nu gått fem år, och en återkoppling till riksdagen om vilka åtgärder som vidtagits för att underlätta fiskens vandring och vad som planeras för framtiden är önskvärd. Ja, det är angeläget med en återkoppling i ärendet snarast. Det är även viktigt att understryka att den redovisningen bör gälla vandringsfisk generellt och inte endast laxen, som i tidigare tillkännagivande.

EG-lagstiftningen har också betydelse i sammanhanget, och enligt rådets förordning ska nationella planer tas fram med åtgärder för fiske och vandringsvägar.

Andra delen av betänkandet berör åtgärder mot stranderosionen, som blir ett allt större problem. Som vi hörde här tidigare är det inte bara kring kusterna utan även vid sjöar och dalälvar. Statens geotekniska institut har ett samordningsansvar för stranderosion i Sverige, och i detta ansvar ligger bland annat att utveckla kunskapen inom området och att samordna olika aktörers intressen. Resultatet av arbetet ska göras allmänt tillgängligt för bland annat myndigheter och kommuner.

Motionerna avstyrks av utskottet i väntan på resultat av pågående arbete. Hos Statens geotekniska institut pågår också olika forskningsprojekt. Med den nya plan- och bygglagen har kommunerna möjlighet att i detaljplaner ställa krav på skyddsåtgärder för att motverka bland annat översvämning och erosion.

Då det gäller jordbruksmark finns inte stöd i Miljöprocessutredningen för att denna ska omfattas av riksintresse. Det innebär dock inte att det saknas skydd eller att det inte behöver förstärkas. Tvärtom – enligt nya plan- och bygglagen får jordbruksmark endast tas i anspråk för bebyggelse eller anläggningar om det behövs för att tillgodose väsentliga sam-

hällsintressen och detta behov inte kan tillgodoses på ett tillfredsställande sätt genom att annan mark tas i anspråk.

Kommuner och länsstyrelser har i dag ett uppdrag att i översiktsplaner se till att jordbruksmark skyddas mot exploatering. Även om det önskades från statligt håll är det ändå kommuner och landsting som är närmast den berörda marken och borde se till att människorna i närområdet tryggas. Nu när det talas så mycket om närodlade produkter är detta extra viktigt. Vi behöver bli bättre på att följa upp och se till att bedömningarna som görs på kommunal och regional nivå ligger i linje med detta.

Slutligen har utskottet även avstyrkt en motion om att ge Järvafältet status som nationalstadspark. I Sverige finns i dag endast ett exempel på en park av denna typ. Behovet av grönområden finns förvisso, men det förtydligas i den nya plan- och bygglagen. Även här anser utskottet att kommuner och länsstyrelser i dag har möjlighet att ta initiativ till att skydda dessa gröna områden som ligger i eller i närheten av storstäder.

Herr talman! Jag avslutar med att yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Anf. 138 LARS TYSKLIND (FP):

Herr talman! Jag kan börja med att instämma i Eva Bengtson Skogsbjergs anförande, då det täckte in det mesta.

Jag vill yrka bifall till förslaget i betänkandet och avslag på reservationen.

Man kan konstatera att detta är ett motionsbetänkande med ett tiotal motionsyrkanden från allmänna motionstiden. En av punkterna berör frågan om åtgärder till förmån för fiske, och jag tänkte i princip hålla mig till den frågan.

Under denna punkt föreslår ett enigt utskott ett tillkännagivande till regeringen om att återkomma till riksdagen och redovisa vilka åtgärder som vidtagits och vilka planer regeringen har med anledning av ett tillkännagivande från 2006.

Från Folkpartiets sida tyckte vi att det var ett viktigt tillkännagivande 2006, och vi var med om att driva fram det och skapade majoriteten. Det var då bostadsutskottet som lade fram förslaget, och om man snabbt läser det ser man att tillkännagivandet innebar att utreda förutsättningarna att ändra regelverket så att regleringsföretagen kan åläggas att använda laxtrappor eller andra fiskvandringssvägar i alla reglerade vattendrag.

Som lite kuriosita kan man säga att alla partier utom Socialdemokraterna var med då. Men det är historia. Nu har vi ett enigt tillkännagivande om att vi vill ha en samlad bild, se vad som har gjorts och vad som planeras vad gäller fiskens vandringssvägar.

Det kan man nästan se som en naturlig del av riksdagens uppföljningsarbete. Ibland kan vi begära av regeringen att få se vad som har hänt, lite samlat. Det gör vi också i andra sammanhang, i uppföljningsarbete, så det är inte så märkvärdigt.

Herr talman! Även om det hela tiden har handlat generellt om vandringssväng så har, kanske av naturliga skäl, visst fokus ändå hamnat på laxtrappor och laxens vandring. Som har nämnts här är ålen minst lika viktig, inte minst med tanke på att hotet mot ålbeståndet – då pratar vi inte om ålbeståndet i Sverige utan om ett globalt problem, med en gam-

mal fisk som håller på att försvinna – har blivit alltmer uppenbart de senaste åren. Det har utmynnats i EU:s återhämtningsplan för ål, där Sveriges nationella ålplan ingår som en viktig del. Den har godkänts av EU-kommissionen, och det är den vi jobbar efter i Sverige.

I den svenska ålplanen handlar det om samarbete med kraftbolagen om förbättrad ålutvandring från vattendragen – det är en mycket viktig del – men också om reglering av fisket och om utsättning av flera ålyngel.

Man kan inte lösa problemet med ål bara genom att hålla sig till en viss del. Det går inte att reglera fisket och tro att man genom minskat fiske kan klara ålutvandringen från de svenska vattendragen, utan det är väldigt viktigt att vi får ordning på kraftverken, och det finns också teknik för detta.

Som Katarina Köhler sade förut är det en väldigt komplex fråga. Det är inte bara att säga att man ska bygga laxtrappor och vandringsvägar vid alla kraftverk, utan man måste ha ett regelverk, och det är just det som regeringen har jobbat med.

Miljöprocessutredningen tog fram förslag och ett underlag för hur man skulle skapa ett regelverk där man kan prioritera ordningen och vilka kraftverk och vilka dammar man ska driva, så att det skapas vandringsvägar.

Som Katarina Köhler också tog upp måste man varje gång se till nytan. Det går inte att hur lätt som helst säga att det ska vara en vandringsväg vid alla vandringshinder på kort sikt, men det är en oerhört viktig fråga.

Jag vill också koppla frågan till den allmänna havspolitik som alliansregeringen driver, med en helhetssyn på havet och även de kustnära områdena. En av grundpelarna är att man ska kunna restaurera ekosystem även i kustnära områden. Det har en klar koppling till det vi talar om här.

Herr talman! Till sist vill jag uppmärksamma att det sedan förra mandatperioden, i alla fall sedan 2007, pågår ett arbete där Fiskeriverket, länsstyrelserna och kraftbolagen har en arbetsgrupp och försöker jobba fram frivilliga lösningar.

Det finns exempel där kraftbolagen har gjort väldigt stora insatser. Vi ska inte se kraftbolagen bara som bovar. En av de stora satsningar som har gjorts är den stora laxtrappan i Stornorrfors i Umeälven. Det är det nedersta kraftverket i Umeälven. Tar sig laxen bara förbi där har de direkt kontakt med Vindelälven. Det är numera ett fungerande laxvatten. Det är en satsning på jag tror det var 100 miljoner. Det finns alltså bra exempel.

När det gäller ålens vandringsvägar är tekniken mycket enklare. Det är egentligen inte så mycket som behövs, om man bara kan komma överens om var och när det ska göras.

Det är ett viktigt arbete som pågår. Regeringen jobbar på. Det finns ett underlag, och beredning pågår i ärendet. Då är det väl bra att vi får en samlad bild av detta. Därför ställer vi oss bakom detta tillkännagivande.

I detta anförande instämde Gunnar Andrén (FP) och Ola Johansson (C).

Anf. 139 OLA JOHANSSON (C):

Herr talman! Jag vill också instämma i Eva Bengtson Skogsbergs anförande på det här området. Dessutom vill jag uttrycka min stora glädje över att det råder enighet kring vandringsfisken och det tillkännagivande som utskottet har. Det innebär att vi till och med bifaller motioner, och det har nästan inte hänt så länge jag har varit med här, i några månader. Det är trevligt.

Men jag vill yrka avslag på reservationen från Miljöpartiet om skydd av riksintressen.

Bara hälften av de livsmedel som konsumeras i Sverige i dag produceras av svenska jordbruk – resten är importerat. Just nu genomgår framför allt grisbranschen en kris som har sin orsak i en tysk dioxinskandal, som i sin tur har lett till ett överskott och lägre priser för konsumenterna och desto lägre för producenterna.

Utöver det har producenternas ansvar för djurskyddet ifrågasatts genom aktivisters intrång i ladugårdar och som en följd av det en snedvriden medial exponering. I själva verket har ingen av dessa producenter anmälts för brott mot djurskyddslagen. Alla har friats. Men trots det har en hel bransch ifrågasatts på osakliga grunder.

Centerpartiet håller med om att åkermarken är fundamental för våra möjligheter att producera mat för kommande generationer, speciellt i ljuset av den låga inhemska konsumtionen av svenskproducerad mat, klimatförändringarna och befolkningsutvecklingen i världen. Få länder har som Sverige lyckats producera bra och säker mat utan att förgifta grundvattnet och utan att lämna kvar rester av läkemedel i köttet. Utifrån den aspekten har svensk åkermark och kompetensen hos svenska bönder ett värde som är väl värt att ta vara på för framtiden. Snacka om riksintresse!

Men hur ser framtiden ut för Sveriges landsbygd, om Miljöpartiet får gehör för förslag om handelsgödselskatt och dieselskatt? För vems skull ska vi bevara åkermarken som ett riksintresse, om ni samtidigt verkar för en utslagning av dem som brukar jorden?

Tätortsnära djurhållning är ett ständigt återkommande problem i svensk kommunal planering. Det händer titt som tätt att klagomål på lukt och allergier leder till att djurhållare i närheten av planområden måste flytta på sig sedan de boende har börjat klaga, detta trots att lantbruket kanske har legat där i hundratals år, ja i generationer.

Att avväga näringsintresset i förhållande till bostadsexpansion är därför ett svårt och tungt ansvar för kommunerna. Jag kommer från en kommun, Kungsbacka, som växer med 1 200 personer per år netto. Det mesta av den tillväxten sker i tätortens utkant, där markägarna, oftast bönder, har sålt sin mark till byggbolag mot löfte om exploatering och kanske senare ett ekonomiskt utfall för den säljande parten när området slutligen exploateras.

Att sälja marken för bostadsexploatering är betydligt mer lönsamt än att bruka jorden, särskilt under de svåra villkor som råder för svenskt lantbruk. Vi är ju alla överens om att det behöver byggas fler bostäder – inte sant?

I samma ögonblick som åkermarken blir ett riksintresse försvinner äganderätten och möjligheten att själv besluta om man vill fortsätta bedriva åkerbruk eller inte. Ett sådant beslut ska fattas på grundval av

huruvida det är något man anser sig kunna leva på långsiktigt, nu och i framtiden och kanske också för kommande generationer. Verkligheten är sådan att åkermark runt våra tätorter ligger i träda eftersom det lönar sig bättre att vänta på bostadsbyggande än att fortsätta bruka marken. Vill vi ändra på detta måste vi naturligtvis först se till att det blir lönsamt att bruka marken utan att inskränka äganderätten.

Kommunens planering ska gå ut på att förtäta bebyggelsen, att bygga högre och att välja exploateringsområden utifrån största möjliga miljönytta. Då väger man in tillgång till kollektivtrafik, minimerade transporter och en långsiktigt hållbar markanvändning. Då tar man också hänsyn till behovet av åkermark. Men förslaget om riksintresse tar ifrån kommunerna deras ansvar för att själva förfoga över markanvändningen.

Vi pratar mycket om det kommunala självstyret och vetot i andra sammanhang. Här tar man bort möjligheten för kommunerna att besluta hur de ska använda sin egen mark, eller kommuninvånarnas mark, planmonopolet. Dessutom innebär det att äganderätten inskränks genom att markägaren fräntas rätten att få avkastning på den jord som hon eller han har ärvt.

Herr talman! Menar vi allvar med att åkermarken ska bevaras för livsmedels- och energiproduktion borde vi se till att det lönar sig att bruka jorden nu och inte vänta tills det är för sent att lära upp en ny generation.

Anf. 140 OTTO VON ARNOLD (KD):

Herr talman! Vi påminns varje dag om de begränsade naturresurser som finns på vår jord. De tas i anspråk av en växande befolkning men också av ett intensivare utnyttjande.

Genom klimatförändringarna blir belastningarna ännu mer påfrestande. Naturresurserna är förbundna med övriga ekosystem, och vi kan tyvärr konstatera att vi har sett hur ett överutnyttjande av naturresurser leder till kollaps av ekosystem. Detta påverkar i sin tur vår förmåga att överleva. Exempel på detta är överfiske, asfaltering av jordbruksmark som leder till översvämningar etcetera.

Vi Kristdemokrater hävdar förvaltarskapstanken, att vi på ett hållbart sätt ska förvalta naturresurserna lokalt, nationellt och globalt. Att bruka utan att förbruka är vårt rättesnöre.

Herr talman! Vi har i dag att behandla motioner kring naturresursfrågor. Detta är civilutskottet, men mycket av det här sammanfaller med den miljöpolitik som vi precis har diskuterat.

Det är glädjande att utskottet har enats kring ett tillkännagivande från 2006 om att vi måste se till att vandringsfiskarna, som lax och ål, får hållbara vandringsvägar i våra vattendrag. Det här är viktiga naturresurser. Det handlar också om att se till att vi kan få ett levande fiske i landet och att vi får ett positivt utnyttjande av de naturresurser som fiske innebär. Det har på ett föredömligt sätt beskrivits tidigare.

Stranderosionen är en viktig fråga i södra Skåne. Under de senaste åren har många av de fina sandstränderna i bland annat Trelleborg, Ystad och Simrishamn kraftigt minskats genom stormar. Sandstränderna har stora värden biologiskt och ekonomiskt för turismen. De har även estetiska värden.

Det pågår en debatt som tyvärr är ganska långsam. Några av dessa kommuner önskar göra som sina danska kolleger, återföra sand som havet tar, så kallad sandfodring. Det är positivt att frågan är under beredning hos Statens geotekniska institut. Jag kommer noggrant att följa det här.

Frågan om den produktiva jordbruksmarkens bevarande är synnerligen viktig. Människan har sedan urminnes tider bosatt sig där marken är som bördigast. Det gäller mycket i Skåne.

Prot. 2010/11:66
3 mars

Jag ser positivt på de väckta motionerna, och det pågår ett arbete i Regeringskansliet, baserat på Miljöprocessutredningens betänkande om riksintressen. Det är viktigt att påpeka att de berörda kommunerna måste förtäta sin bebyggelse på ett varsamt sätt och med en smart exploatering och ta till vara åkermarken så mycket som möjligt. Det är en viktig resurs, och med den stigande befolkningen i världen har Europa och Sverige en viktig roll i den framtida globala försörjningen. Vi kommer, som sagt, att följa det här noggrant.

Jag är inte beredd att upphöja jordbruksmarken till riksintresse, än så länge. Det är viktigt att följa den utredning som finns. Det finns också en risk att man upphöjer flera naturresurser till riksintresse, och då tappar man lätt helhetsperspektivet. Det har talats om grundvatten och ytvatten. Det här är ändå upp till kommunerna i första hand. Det är också en regional fråga, som vi inte får glömma bort att ta i beaktande.

Med hänvisning till det pågående arbetet yrkar jag avslag på motionerna.

Anf. 141 MATTIAS KARLSSON (SD):

Herr talman! Jag vill börja med att yrka bifall till utskottets förslag på samtliga punkter i betänkandet.

Jag tänkte framför allt uppehålla mig vid det avsnitt som rör åtgärder till förmån för fiske och då särskilt frågan kring ålens överlevnad.

Ålen är en art som är allvarligt hotad och som också har en stor betydelse för ekonomin och inte minst kulturarvet i nordöstra Skåne, som är den valkrets som jag representerar.

Få ifrågasätter i dag ålbeståndets extremt utsatta situation. Enligt vissa forskare har beståndet av glasål minskat med så mycket som 99 procent i europeiska vatten de senaste 30 åren. Bakgrunden till det här är både komplex och mångfasetterad, men det är klart att det åtgärds paket som måste till för att vända utvecklingen måste stå på flera olika ben.

Sverige måste naturligtvis fortsätta det långsiktiga arbetet med att försöka lösa de globala miljöproblemen, som inte bara inverkar på ålens utan också många andra arters förmåga till överlevnad i framtiden. På kort sikt bör dock vårt primära fokus ligga på åtgärder som relativt snabbt och relativt enkelt kan stärka det svenska ålbeståndet.

Ålfisket har reglerats ganska hårt de senaste åren. Det finns de som menar att detta inte är nog och att ett totalstopp utan möjligheter till dispens bör införas. Sverigedemokraterna delar inte den uppfattningen, framför allt därför att vi befarar att ålfrågan utan pådrivning från fiskenärings ringen skulle riskera att halka betydligt längre ned på den politiska dagordningen men också därför att det skulle dra undan benen för det unika och ekonomiskt betydelsefulla kulturarv som ålfisket med dess förädling och tillhörande traditioner utgör, särskilt i den valkrets som jag representerar.

Sverigedemokraterna ser däremot gärna insatser i form av försök med så kallad fish and save, kalkning av försurade vattendrag, utökad utsättning av ålyngel och utökad forskning – särskilt de lyckade japanska försöken med att kläcka fram livsdugliga larver under odlingsförhållanden är intressanta att följa. Vi kan också tänka oss en utökad jakt på den stora och ökande skarvstammen, som enligt vissa bedömningar från Fiskeri-

verket konsumerar minst lika mycket ål som hela den svenska fiskenäringen.

Den enskilt viktigaste åtgärden är dock den som tas upp i de motioner som nu delvis tillstyrkts av utskottet. Det handlar om att utreda möjligheten att skärpa kraven på vattenkraftsbolagen i syfte att återställa ålens naturliga vandringsvägar och kraftigt reducera turbiditeten, som i dag uppskattas till någonstans mellan 70 och 90 procent för varje kraftverk som ålen måste passera.

De lyckade försöken i Falkenberg med snedställda galler har visat sig både kraftigt reducera dödligheten och öka kraftverkens effektivitet. Det talar för att ett utökat ansvar för den biologiska mångfalden inte behöver bli en så kostsam process som vissa av kraftbolagen tycks befara.

Det är mycket glädjande att utskottet enhälligt valt att ställa sig bakom förslaget i betänkandet, speciellt då frågan om tillkännagivandet till regeringen, om att man omedelbart ska återkomma med en redovisning av sina åtgärder på området, inte bara rymmer en miljöpolitisk aspekt utan också en demokratisk.

Riksdagen är det svenska folkets främsta företrädare, och underlåtelse att följa riksdagens beslut underminerar i förlängningen fundamentet för vårt demokratiska system. Precis som utskottet skriver i sitt ställningstagande är därför regeringens femåriga negligering av riksdagens beslut inte försvarlig.

Att även de borgerliga partierna valt att skriva under på detta är mycket glädjande. Så är även enskilda borgerliga riksdagsledamöters mycket starka engagemang för ålens överlevnad. Jag hoppas dock att det något senkomna borgerliga stödet inte ska tolkas som att det bara är en omvändelse under galgen, i syfte att undvika ett medialt uppmärksammat nederlag i kammarens omröstning, utan att det är ett utslag av genuin övertygelse om den här frågans betydelse.

I detta anförande instämde Carina Herrstedt (SD).

Överläggningen var härmed avslutad.
(Beslut skulle fattas den 9 mars.)

17 § Anmälan om interpellationer

Anmäldes att följande interpellationer framställdes

den 3 mars

2010/11:246 Skydd av fjällnära skog med särskilt höga naturvärden
av Åsa Romson (MP)

till miljöminister Andreas Carlgren (C)

2010/11:247 Sveriges hållning avseende skatt på finansiella transaktioner i EU

av Annika Lillemets (MP)

till finansminister Anders Borg (M)

Prot. 2010/11:66

3 mars

Naturrekursfrågor och
vattenrätt

2010/11:248 Avregleringens konsekvenser för tågresenärer
av *Stina Bergström* (MP)

till statsrådet Catharina Elmsäter-Svärd (M)

2010/11:249 Sysselsättningseffekter av sänkta arbetsgivaravgifter
av *Gustav Fridolin* (MP)

till arbetsmarknadsminister Hillevi Engström (M)

2010/11:250 Sparbankers framtida konkurrenssituation
av *Ulla Andersson* (V)

till statsrådet Peter Norman (M)

2010/11:251 Rättsväsendets hantering av sexuella övergrepp mot barn

av *Lena Olsson* (V)

till justitieminister Beatrice Ask (M)

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 mars.

18 § Anmälan om frågor för skriftliga svar

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 3 mars

2010/11:347 Skatt på finansiella transaktioner

av *Ulla Andersson* (V)

till finansminister Anders Borg (M)

2010/11:348 Skatteverket och lokala servicekontor

av *Anders Karlsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2010/11:349 Myndighetsservice i glesbygd

av *Anders Karlsson* (S)

till statsrådet Anna-Karin Hatt (C)

2010/11:350 Framtiden för Skatteverkets lokala servicekontor

av *Fredrik Olovsson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2010/11:351 Konsekvenser av skattesubventionering

av *Peter Persson* (S)

till finansminister Anders Borg (M)

2010/11:352 Kvinnors skuldsättning på grund av mikrolån

av *Amineh Kakabaveh* (V)

till statsrådet Gunilla Carlsson (M)

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 8 mars.

Förhandlingarna leddes
av tredje vice talmannen från sammanträdet början till ajourneringen
kl. 13.55,
av andre vice talmannen därefter till ajourneringen kl. 15.48,
av tredje vice talmannen därefter till och med 13 § anf. 122 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdet slut.

Vid protokollet

KARI HASSELBERG

/Eva-Lena Ekman

Innehållsförteckning

1 § Anmälan om kompletteringsval till försvarsutskottet och arbetsmarknadsutskottet	1
2 § Anmälan om inkomna upppteckningar från EU-nämndssammanträden	1
3 § Fördjupad samverkan inom forskning, utbildning och innovation – hållbar energi	2
Utbildningsutskottets betänkande 2010/11:UbU13	2
Anf. 1 RICHARD JOMSHOF (SD)	2
Anf. 2 YVONNE ANDERSSON (KD)	3
Anf. 3 RICHARD JOMSHOF (SD) replik	4
Anf. 4 YVONNE ANDERSSON (KD) replik	5
Anf. 5 RICHARD JOMSHOF (SD) replik	5
Anf. 6 YVONNE ANDERSSON (KD) replik	5
Anf. 7 THOMAS STRAND (S)	6
(Beslut fattades under 12 §.)	6
4 § En reformerad budgetlag	7
Konstitutionsutskottets betänkande 2010/11:KU14	7
Anf. 8 ULLA ANDERSSON (V)	7
Anf. 9 LARS ELINDERSON (M)	10
Anf. 10 ULLA ANDERSSON (V) replik	13
Anf. 11 LARS ELINDERSON (M) replik	13
Anf. 12 ULLA ANDERSSON (V) replik	14
Anf. 13 LARS ELINDERSON (M) replik	14
(Beslut fattades under 12 §.)	15
5 § Offentlig förvaltning	15
Konstitutionsutskottets betänkande 2010/11:KU23	15
Anf. 14 PETER HULTQVIST (S)	15
Anf. 15 MIA SYDOW MÖLLEBY (V)	17
Anf. 16 ANDREAS NORLÉN (M)	18
Anf. 17 PETER HULTQVIST (S) replik	20
Anf. 18 ANDREAS NORLÉN (M) replik	21
Anf. 19 PETER HULTQVIST (S) replik	21
Anf. 20 ANDREAS NORLÉN (M) replik	22
Anf. 21 KARIN GRANBOM ELLISON (FP)	22
(Beslut fattades under 12 §.)	24
6 § Allmänna helgdagar m.m.	24
Konstitutionsutskottets betänkande 2010/11:KU25	24
(Beslut fattades under 12 §.)	24
7 § Årlig rapport om signalspaning för 2010	24
Försvarsutskottets betänkande 2010/11:FöU3	24
Anf. 22 PETER RÅDBERG (MP)	24
Anf. 23 TORBJÖRN BJÖRLUND (V)	26
Anf. 24 ANNICKA ENGBLOM (M)	27
(forts. 9 §)	30
Ajournering	30

Återupptagna förhandlingar	30	Prot. 2010/11:66
8 § Frågestund.....	30	3 mars
Anf. 25 ANDRE VICE TALMANNEN.....	30	
<i>Personlig service på Försäkringskassan</i>	<i>30</i>	
Anf. 26 KURT KVARNSTRÖM (S)	30	
Anf. 27 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	31	
Anf. 28 KURT KVARNSTRÖM (S)	31	
Anf. 29 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	31	
<i>Svenska insatsen i Adenviken.....</i>	<i>32</i>	
Anf. 30 JOHAN FORSSELL (M).....	32	
Anf. 31 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	32	
Anf. 32 JOHAN FORSSELL (M).....	32	
Anf. 33 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	33	
<i>Stöd till energieffektivisering.....</i>	<i>33</i>	
Anf. 34 LISE NORDIN (MP).....	33	
Anf. 35 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	33	
Anf. 36 LISE NORDIN (MP).....	34	
Anf. 37 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	34	
<i>Public service</i>	<i>34</i>	
Anf. 38 ANDERS FLANKING (C)	34	
Anf. 39 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	35	
Anf. 40 ANDERS FLANKING (C)	35	
Anf. 41 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	35	
<i>Elnätsavgifterna.....</i>	<i>35</i>	
Anf. 42 LARS ISOVAARA (SD)	35	
Anf. 43 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	36	
Anf. 44 LARS ISOVAARA (SD)	36	
Anf. 45 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C)	36	
<i>Vindkraften och det kommunala självbestämmandet.....</i>	<i>37</i>	
Anf. 46 LARS GUSTAFSSON (KD).....	37	
Anf. 47 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	37	
Anf. 48 LARS GUSTAFSSON (KD).....	37	
Anf. 49 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C)	38	
<i>Det operativa ansvaret för informationssäkerheten</i>	<i>38</i>	
Anf. 50 ANNA STEELEKARLSTRÖM (FP)	38	
Anf. 51 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	39	
Anf. 52 ANNA STEELEKARLSTRÖM (FP)	39	
Anf. 53 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M)	39	
<i>Amerikanska ambassadens övervakning av svenskar.....</i>	<i>40</i>	
Anf. 54 LENA OLSSON (V)	40	

Anf. 55 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C).....	40
Anf. 56 LENA OLSSON (V).....	40
Anf. 57 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C).....	40
<i>Barnfattigdom</i>	41
Anf. 58 LENA HALLENGREN (S).....	41
Anf. 59 Statsrådet MARIA LARSSON (KD).....	41
Anf. 60 LENA HALLENGREN (S).....	41
Anf. 61 Statsrådet MARIA LARSSON (KD).....	42
<i>Insatser mot diktaturen i Libyen</i>	42
Anf. 62 EDWARD RIEDL (M).....	42
Anf. 63 Försvarsminister STEN TOLGFORS (M).....	43
<i>Public service</i>	43
Anf. 64 SIV HOLMA (V).....	43
Anf. 65 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	43
Anf. 66 SIV HOLMA (V).....	44
Anf. 67 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	44
<i>Sveriges agerande vid klimatmötet i Köpenhamn</i>	44
Anf. 68 MATILDA ERNKRANS (S).....	44
Anf. 69 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C).....	45
Anf. 70 MATILDA ERNKRANS (S).....	45
Anf. 71 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C).....	45
<i>Eldforsen i Västerdalälven</i>	46
Anf. 72 JAN LINDHOLM (MP).....	46
Anf. 73 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C).....	46
Anf. 74 JAN LINDHOLM (MP).....	46
Anf. 75 Miljöminister ANDREAS CARLGREN (C).....	47
<i>Bokutredningen</i>	47
Anf. 76 ULF NILSSON (FP).....	47
Anf. 77 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	47
Anf. 78 ULF NILSSON (FP).....	48
Anf. 79 Kultur- och idrottsminister LENA ADELSON LILJEROTH (M).....	48
<i>Konsekvenser av besparingar på Försäkringskassan</i>	48
Anf. 80 INGELA NYLUND WATZ (S).....	48
Anf. 81 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C).....	49
Anf. 82 INGELA NYLUND WATZ (S).....	49
Anf. 83 Närings- och energiminister MAUD OLOFSSON (C).....	49
Anf. 84 ANDRE VICE TALMANNEN.....	50
9 § (forts. från 7 §) Årlig rapport om signalspaning för 2010 (forts. FöU3).....	50
Anf. 85 PETER RÅDBERG (MP) replik.....	50

Anf. 86 ANNICKA ENGBLOM (M) replik	50
Anf. 87 PETER RÅDBERG (MP) replik	51
Anf. 88 ANNICKA ENGBLOM (M) replik	51
Anf. 89 STAFFAN DANIELSSON (C)	52
Anf. 90 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik.....	53
Anf. 91 STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	54
Anf. 92 TORBJÖRN BJÖRLUND (V) replik.....	54
Anf. 93 STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	55
Anf. 94 PETER RÅDBERG (MP) replik	56
Anf. 95 STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	56
Anf. 96 PETER RÅDBERG (MP) replik	57
Anf. 97 STAFFAN DANIELSSON (C) replik.....	57
Anf. 98 MIKAEL JANSSON (SD)	58
(Beslut fattades under 12 §.).....	59
10 § Klimatpolitik m.m.....	59
Miljö- och jordbruksutskottets betänkande 2010/11:MJU12	59
Anf. 99 SARA KARLSSON (S)	59
(forts. 13 §).....	62
Ajournering.....	62
Återupptagna förhandlingar	62
11 § Beslut om ärenden som slutdebatterats den 2 mars	62
MJU11 Fiskeripolitik m.m.	62
JuU9 Processrättsliga frågor	63
JuU12 Unga lagöverträdare	64
UU11 Kommissionens arbetsprogram för 2011	65
UU13 Globalisering och internationellt ekonomiskt samarbete.....	66
12 § Beslut om ärenden som slutdebatterats vid dagens sammanträde	67
UbU13 Fördjupad samverkan inom forskning, utbildning och innovation – hållbar energi	67
KU14 En reformerad budgetlag	67
KU23 Offentlig förvaltning	67
KU25 Allmänna helgdagar m.m.	68
FöU3 Årlig rapport om signalspaning för 2010.....	68
13 § (forts. från 10 §) Klimatpolitik m.m. (forts. MJU12).....	68
Anf. 100 ÅSA ROMSON (MP)	68
Anf. 101 JENS HOLM (V).....	71
Anf. 102 LARS HJÄLMERED (M).....	72
Anf. 103 JENS HOLM (V) replik	75
Anf. 104 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	75
Anf. 105 JENS HOLM (V) replik	76
Anf. 106 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	76
Anf. 107 ÅSA ROMSON (MP) replik	77
Anf. 108 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	77
Anf. 109 ÅSA ROMSON (MP) replik	78
Anf. 110 LARS HJÄLMERED (M) replik.....	79
Anf. 111 ANITA BRODÉN (FP).....	79

Anf. 112	ROGER TIEFENSEE (C)	81
Anf. 113	JENS HOLM (V) replik	83
Anf. 114	ROGER TIEFENSEE (C) replik	84
Anf. 115	JENS HOLM (V) replik	84
Anf. 116	ROGER TIEFENSEE (C) replik	85
Anf. 117	ÅSA ROMSON (MP) replik	86
Anf. 118	ROGER TIEFENSEE (C) replik	86
Anf. 119	ÅSA ROMSON (MP) replik	87
Anf. 120	ROGER TIEFENSEE (C) replik	87
Anf. 121	OTTO VON ARNOLD (KD)	88
Anf. 122	JAN LINDHOLM (MP)	89
	(Beslut skulle fattas den 9 mars.)	93
14 §	Utdelning av livsmedel till de sämst ställda i unionen	
	m.m. – en samlad marknadsordning	93
	Miljö- och jordbruksutskottets utlåtande 2010/11: MJU21	93
	(Beslut skulle fattas den 9 mars.)	93
15 §	Associationsrättsliga frågor m.m.	93
	Civilutskottets betänkande 2010/11: CU15	93
Anf. 123	HANNAH BERGSTEDT (S)	93
Anf. 124	AMINEH KAKABAVEH (V)	95
Anf. 125	MAGDALENA ANDERSSON (M)	96
Anf. 126	JAN LINDHOLM (MP)	97
Anf. 127	JAN ERTSBORN (FP)	99
Anf. 128	HANNAH BERGSTEDT (S) replik	100
Anf. 129	JAN ERTSBORN (FP) replik	100
Anf. 130	HANNAH BERGSTEDT (S) replik	100
Anf. 131	JAN ERTSBORN (FP) replik	101
Anf. 132	OLA JOHANSSON (C)	101
Anf. 133	CARINA HERRSTEDT (SD)	103
Anf. 134	OTTO VON ARNOLD (KD)	103
	(Beslut skulle fattas den 9 mars.)	104
16 §	Naturrensursfrågor och vattenrätt	104
	Civilutskottets betänkande 2010/11: CU17	104
Anf. 135	JAN LINDHOLM (MP)	104
Anf. 136	KATARINA KÖHLER (S)	107
Anf. 137	EVA BENGTSON SKOGSBERG (M)	107
Anf. 138	LARS TYSKLIND (FP)	109
Anf. 139	OLA JOHANSSON (C)	110
Anf. 140	OTTO VON ARNOLD (KD)	112
Anf. 141	MATTIAS KARLSSON (SD)	113
	(Beslut skulle fattas den 9 mars.)	114
17 §	Anmälan om interpellationer	114
18 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	115
19 §	Kammaren åtskildes kl. 19.31.	116

Tryck: Elanders, Vällingby 2011